

**Załącznik Nr 1 do Uchwały
Nr 183/13 Rady Gminy Dalików
z dnia 28 listopada 2013r.**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
G M I N Y D A L I K Ó W**

CZĘŚĆ TEKSTOWA

Dalików 2013

Zleceniodawca:

Wójt Gminy Dalików
Urząd Gminy Dalików
Plac Powstańców 1
99-205 Dalików

Opracowanie:

Pracownia urbanistyczno-architektoniczna

MONDRAdesign

mgr inż. arch. Łukasz Woźniak
ul. Długa 21, 95-030 Rzgów
502 594 688

Zespół autorski:

Główny projektant – urbanista:

mgr inż. arch. Łukasz Woźniak
Członek Okręgowej Izby Urbanistów
z siedzibą w Warszawie, Nr 399

Asystent głównego projektanta –
urbanisty:

mgr Alicja Jaranowska

Współpraca:

mgr Ewa Koprowska
mgr Katarzyna Kusztelak

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI -----	3
CZEŚĆ I – WPROWADZENIE -----	7
1. Podstawa formalnoprawna sporządzania zamiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików -----	7
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jako instrument polityki przestrzennej gminy -----	7
3. Zakres opracowania -----	8
4. Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym -----	8
5. Źródła i materiały -----	9
6. Zgodność studium z ustaleniami dokumentów o znaczeniu ponadlokalnym -----	11
CZEŚĆ II – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO -----	12
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE -----	12
1 Położenie administracyjne i powiązania z siecią osadniczą -----	12
2. Położenie i powiązania komunikacyjne -----	13
3. Regionalizacja fizyczno - geograficzna -----	14
4. Położenie w systemie korytarzy ekologicznych – powiązania przyrodnicze -----	14
UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE -----	16
5. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony -----	16
<i>5.1 Stan planistyczny</i> -----	<i>16</i>
<i>5.2 Dotychczasowe przeznaczenie terenów</i> -----	<i>19</i>
▪ <i>Dotychczasowe przeznaczenie terenów w ramach uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego</i> -----	<i>19</i>
▪ <i>Dotychczasowe przeznaczenie terenów w ramach wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu</i> -----	<i>19</i>
<i>5.3 Stan zagospodarowania terenu</i> -----	<i>20</i>
▪ <i>Struktura użytkowania gruntów</i> -----	<i>20</i>
▪ <i>Podział terytorialny</i> -----	<i>21</i>
▪ <i>Struktura funkcjonalno-przestrzenna układu osadniczego</i> -----	<i>23</i>
▪ <i>Ruch inwestycyjny i budowlany</i> -----	<i>23</i>
<i>5.4 Uzbrojenie terenu</i> -----	<i>25</i>
<i>5.5 Stan ładu przestrzennego</i> -----	<i>25</i>
6. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego -----	27
<i>6.1 Geomorfologia, geologia, hydrogeologia i grunty</i> -----	<i>27</i>
▪ <i>Ukształtowanie terenu</i> -----	<i>27</i>
▪ <i>Budowa geologiczna</i> -----	<i>28</i>
▪ <i>Warunki hydrogeologiczne</i> -----	<i>28</i>
▪ <i>Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP)</i> -----	<i>29</i>

▪ Warunki glebowe-----	29
▪ Surowce naturalne -----	30
▪ Warunki geologiczno – inżynierskie -----	30
6.2 Warunki klimatyczne i agroklimatyczne-----	31
6.3 Szata roślinna -----	31
6.4 Wielkość i jakość zasobów wodnych -----	32
6.5 Rolnicza przestrzeń produkcyjna-----	34
6.6 Leśna przestrzeń produkcyjna -----	36
6.7 Obiekty i tereny przyrodnicze prawnie chronione -----	37
6.8 Zagrożenia stanu środowiska -----	39
7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej-----	41
7.1 Krajobraz kulturowy -----	41
7.2 Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków-----	42
▪ Zabytki objęte prawną formą ochrony konserwatorskiej -----	42
▪ Ewidencje zabytków -----	43
▪ Zabytki i stanowiska archeologiczne-----	45
▪ Parki i cmentarze -----	45
7.3 Zagrożenia dziedzictwa i krajobrazu kulturowego -----	47
8. Warunki i jakość życia mieszkańców -----	48
8.1 Potencjał demograficzny -----	48
8.2 Infrastruktura społeczna -----	50
8.3 Zasoby i warunki mieszkaniowe -----	53
8.4 Gospodarka -----	54
▪ Gospodarka rolna-----	54
▪ Pozarolnicza działalność gospodarcza -----	55
8.5 Bezrobocie -----	57
9. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia -----	58
9.1 Zagrożenie powodziowe -----	58
9.2 Zagrożenie osuwania się mas ziemnych -----	59
9.3 Zagrożenie bezpieczeństwa publicznego -----	59
10. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin -----	59
11. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych -----	61
12. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych -----	62
13. Stan prawny gruntów -----	62
14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami-----	63
14.1 System komunikacji -----	63
14.2 Gospodarka w zakresie systemu infrastruktury sanitarnej -----	65
▪ Gospodarka wodno - ściekowa -----	65

▪ Gospodarka w zakresie usuwania i utylizacji odpadów-----	66
14.3 System infrastruktury energetycznej-----	67
▪ Podsystem elektroenergetyczny -----	67
▪ Podsystem ciepłowniczy -----	67
▪ Podsystem zaopatrzenia w gaz-----	67
14.4 System infrastruktury telekomunikacyjnej-----	68
15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych -----	68
16. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy -----	69
CZĘŚĆ III – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO -----	71
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENU-----	71
1.1 Główne cele polityki przestrzennej gminy -----	71
1.2 Istniejący podział funkcjonalno-przestrzenny gminy-----	73
1.3 Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy-----	75
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW -----	77
2.1 Wytyczne określenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów-----	77
2.2 Parametry i wskaźniki urbanistyczne -----	84
2.3 Tereny wyłączone spod zabudowy -----	85
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO-----	86
3.1 Główne zasady ochrony środowiska i jego zasobów w gminie Dalików-----	86
3.2 Obszary i obiekty chronione, w tym proponowane do objęcia ochroną w ramach kierunków Studium--	86
3.3 Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego-----	87
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ -----	92
4.1 Podstawowe cele polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków -----	92
4.2 Elementy ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ujęte w Studium -----	92
4.3 Wytyczne zapewniające ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków -----	96
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ--	97
5.1 Kierunki rozwoju systemu komunikacji-----	97
5.2 Kierunki rozwoju gospodarki w zakresie systemu infrastruktury sanitarnej -----	100
5.3 Kierunki rozwoju systemu infrastruktury energetycznej -----	102
5.4 Kierunki rozwoju systemu telekomunikacyjnego-----	106
6. OBSZARY, NA, KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM -----	107
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM -----	107
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	108

8.1	Obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości-----	108	
8.2	Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ² -----	108	
8.3	Obszary przestrzeni publicznej-----	108	
8.4	Tereny górnicze-----	108	
8.5	Tereny cmentarzy-----	109	
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO-----			109
9.1	Obszary, dla których rozpoczęto procedurę sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego -----	109	
9.2	Obszary, dla których Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego -----	109	
9.3	Obszary, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne -----	110	
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ -----			111
10.1	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej-----	111	
10.2	Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej-----	113	
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH -----			114
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY-----			115
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH -----			115
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI----			115
14.1	Obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji-----	115	
14.2	Obszary wymagające rekultywacji -----	115	
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREFY OCHRONNE -----			115
16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE -----			116
CZEŚĆ IV – UZASADNIENIE ORAZ SYNTEZA-----			117
1. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ-----			117
2. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM-----			118

CZĘŚĆ I – WPROWADZENIE

1. Podstawa formalnoprawna sporządzania zamiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików

Niniejszy dokument stanowi zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików, przyjętego uchwałą nr 201/02 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2002 r., zmienionego uchwałą nr 99/08 Rady Gminy Dalików z dnia 23 kwietnia 2008 r. oraz uchwałą nr 237/10 Rady Gminy Dalików z dnia 26 maja 2010 r.

Podstawę formalną dla opracowania niniejszej zmiany Studium stanowi:

- Uchwała nr 69/11 Rady Gminy Dalików z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików;
- Umowa nr 48/2012 zawarta w dniu 16 maja 2012 r. pomiędzy gminą Dalików z siedzibą w Dalikowie 99-205 Dalików, Plac Powstańców 1 a Panem Łukaszem Woźniakiem, zamieszkałym w Rzgowie ul. Długa 21, prowadzącym działalność pod nazwą MONDRAdesign.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (zwanego dalej Studium) została sporządzona w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późniejszymi zmianami).

2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jako instrument polityki przestrzennej gminy

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest obowiązkowym dokumentem planistycznym sporządzanym na poziomie lokalnym w celu określenia polityki przestrzennej, opartej na lokalnych zasadach zagospodarowania przestrzennego (w tym wytycznych do planowania miejscowego).

W świetle zapisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) studium nie jest aktem prawa miejscowego, nie wywołuje zatem bezpośrednich skutków prawnych. Stanowi dokument planistyczny określający w sposób całościowy politykę przestrzenną gminy.

Ustalenia studium odnoszą się do całego obszaru administracyjnego gminy i są wiążące dla organów gminy podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina nie może przystąpić do opracowania lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jeśli nie ma sporządzonego studium.

Studium uwzględnia zasady określone w:

- Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- Strategii i planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- Strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

3. Zakres opracowania

Problematyka niniejszego opracowania planistycznego jest zgodna z zakresem określonym w art. 9 i 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233 z późniejszymi zmianami).

Dokument Studium zawiera:

- **Część tekstową**, stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy Dalików Nr..... z dnia
- **Część graficzną**, składającą się z dwóch rysunków, sporządzonych na mapie topograficznej w skali 1:10 000:
 - a) Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, jako załącznik nr 2,
 - b) Kierunki zagospodarowania przestrzennego, jako załącznik nr 3.

Część tekstowa Studium składa się z czterech części:

- Część I – Wprowadzenie,
- Część II - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
- Część III - Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
- Część IV – Synteza ustaleń Studium i objaśnienia przyjętych rozwiązań.

4. Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym

W istniejącym systemie prawnym obecne są elementy pozwalające na partycypację obywateli w planowaniu przestrzennym. Wyróżniamy wśród nich mechanizmy informowania obywateli oraz mechanizmy konsultacji społecznych. Są to prawnie procedury, gwarantowane zapisami Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami). Jawność studium wymusza jakość opracowania oraz jego szczegółowość, w celu opracowania polityki przestrzennej gminy.

W ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym można wyróżnić kilka grup przepisów, które nakładają na organ zajmujący się przygotowaniem opracowania planistycznego obowiązki związane z uczestnictwem mieszkańców w planowaniu przestrzennym. Przepisy określają obowiązek informowania obywateli o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W kolejnych etapach Akt ten daje możliwość:

- Składania wniosków dotyczących studium. Organ sporządzający studium zobowiązany jest określić formę, miejsce i termin składania wniosków (art. 11 pkt 1). Jednocześnie rozstrzygnięcia dotyczące nieuwzględnienia wniosków nie podlegają zaskarżeniu do sądu administracyjnego.
- Uczestnictwa w dyskusji publicznej nad rozwiązaniami przyjętymi w projekcie studium (art. 11 pkt 10). Dyskusja odbywa się w czasie wyłożenia projektu studium do publicznego wglądu i musi być poprzedzona ogłoszeniem.
- Składania uwag dotyczących projektu studium (art. 11 pkt 11). Rozstrzygnięcie o nieuwzględnieniu uwag nie podlega zaskarżeniu do sądu administracyjnego. Rada gminy uchwalając studium rozstrzyga o sposobie rozpatrzenia uwag. Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag stanowi jeden z załączników do uchwały o przyjęciu studium.

5. Źródła i materiały

Przy opracowywaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików zostały wykorzystane następujące materiały:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą Nr 245/10 Rady Gminy Dalików z dnia 6 sierpnia 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ew. 98/1 we wsi Symonia w gminie Dalików,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą Nr 40/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Dalików,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą Nr 42/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Złotniki,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 44/11 z dnia 28 czerwca 2011 r. Rady Gminy Dalików w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Dąbrówka Nadolna, obejmującej działkę nr ew. 81,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 46/11 z dnia 28 czerwca 2011 r. Rady Gminy Dalików w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Kołoszyn,

- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 48/11 z dnia 28 czerwca 2011 r. Rady Gminy Dalików w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Krzemieniew, obejmujący wieś Dąbrówka Woźnicka,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 59/11 z dnia 29 września 2011 r. Rady Gminy Dalików w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Domaniew,
- *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 57/11 z dnia 29 września 2011 r. Rady Gminy Dalików w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Kuciny obejmujący Dobrzań i Sarnówek,
- *Plan ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla gminy Dalików na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017*, przyjęty uchwałą Nr 14/10 Rady Gminy Dalików z dnia 30 grudnia 2010 r,
- *Plan rozwoju lokalnego dla gminy Dalików na lata 2004-2013*, przyjęty uchwałą Nr 107/04 Rady Gminy Dalików z dnia 30 czerwca 2004 r. wraz ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr 52/07 Rady Gminy Dalików z dn. 4 lipca 2007 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnym Planie Rozwoju Lokalnego,
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*, przyjęty uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r, zmieniony uchwałą LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r,
- *Program gospodarki ściekowej w gminie Dalików*, przyjęty uchwałą Nr 215/06 Rady Gminy Dalików z dn. 5 września 2006 r., zmieniony uchwałą nr 27/07 Rady Gminy Dalików z dn. 6 lutego 2007 r,
- *Program Ochrony Środowiska powiatu poddębickiego 2012 (z uwzględnieniem lat 2013 -2016)*, Poddębice 2009 r,
- *Program zwodociągowania gminy Dalików*, przyjęty uchwałą Nr 50/03 Rady Gminy Dalików, z dn. 30 czerwca 2003 r., zmieniony uchwałą nr 203/06 Rady Gminy Dalików z dn. 28 kwietnia 2006r,
- *Przewodnik turystyczny między Bzurą a Nerem*, opracowany przez Lokalną Grupę Działania Gmin „PRYM”,
- Uchwała Nr 13/10 Rady Gminy Dalików z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie uchwalenia Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest dla Gminy Dalików na lata 2010-2032,
- *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Dalików na lata 2009-2014*, przyjęty uchwałą Nr 201/09 Rady Gminy Dalików z dnia 7 października 2009r,
- *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, przyjęta uchwałą Nr 99/08 Rady Gminy Dalików w sprawie zatwierdzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików dla części miejscowości Złotniki położonej przy drodze powiatowej Nr 3707E w rejonie skrzyżowania z drogą krajową Nr 72 z dnia 23 kwietnia 2008 r,
- *Strategia rozwoju gminy Dalików*, przyjęta uchwałą Nr 57/99 Rady Gminy Dalików z dnia 24 września 1999 r.

6. Zgodność studium z ustaleniami dokumentów o znaczeniu ponadlokalnym

Polityka przestrzenna gminy Dalików sformułowana została zgodnie z ustaleniami planów i programów o znaczeniu ponadlokalnym. Przyjęta polityka przestrzenna gminy zachowuje zgodność m. in. z:

- Zasadami określonymi w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjętej uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.*;
- Ustaleniami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, przyjętego uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r.*;
- Ustaleniami *Strategii rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007 – 2020; przyjętej uchwałą Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.*

CZEŚĆ II – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1 Położenie administracyjne i powiązania z siecią osadniczą

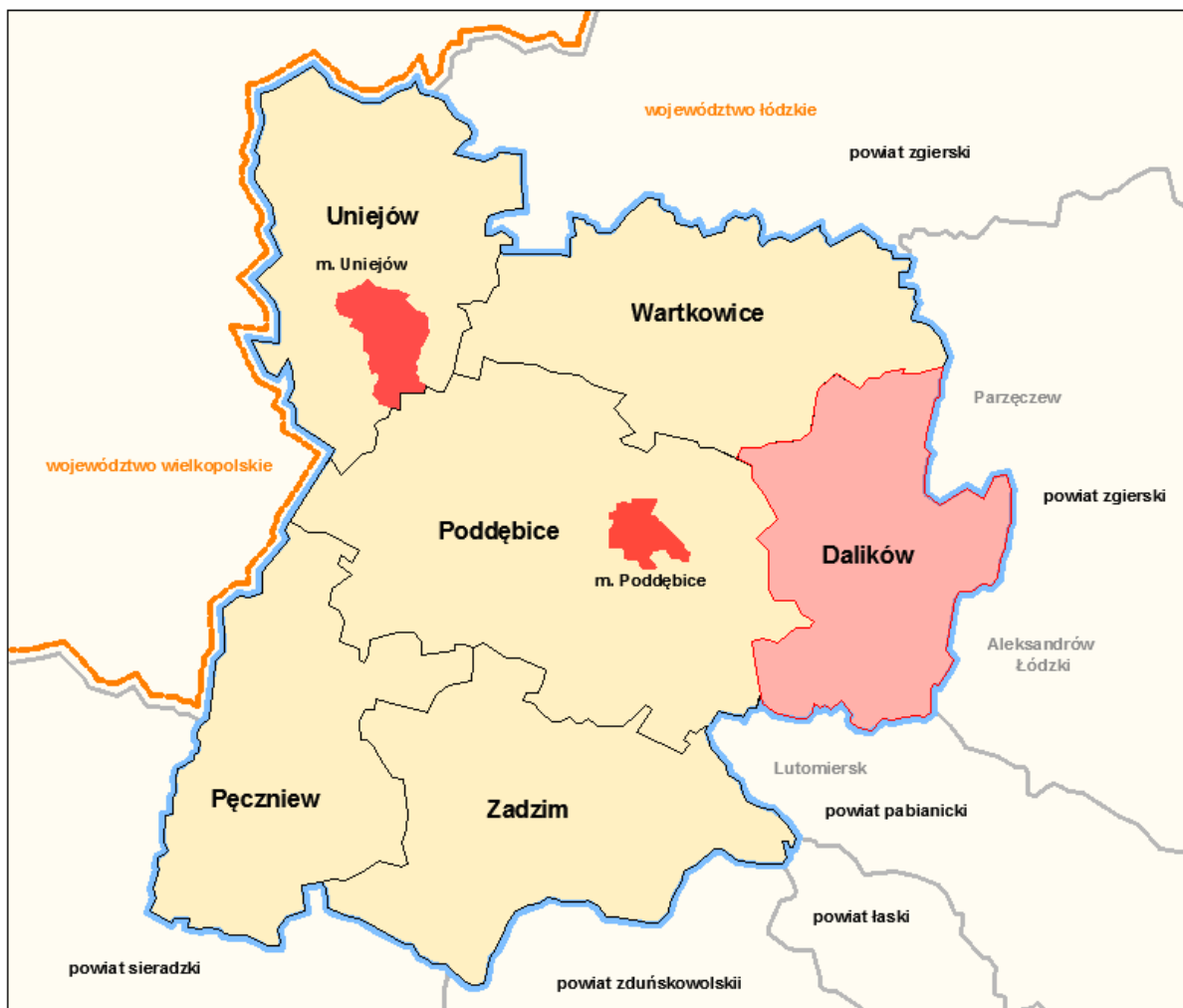
Gmina Dalików położona jest w północno-zachodniej części województwa łódzkiego, we wschodniej części powiatu poddębickiego. Dalików jest jedną z 134 gmin wiejskich województwa łódzkiego i jedną z 6 gmin powiatu poddębickiego.

Sąsiaduje z dwoma powiatami (zgierskim i pabianickim). Granica gminy stanowi granicę powiatu poddębickiego z powiatem zgierskim na zachodzie i z powiatem pabianickim na południu.

Graniczy z dwoma gminami miejsko-wiejskimi i trzema gminami wiejskimi:

- Od północy z gminą wiejską Wartkowice (powiat poddębicki),
- Od północnego-wschodu z gminą wiejską Parzęczew (powiat zgierski),
- Od południowego wschodu z gminą miejsko-wiejską Aleksandrów Łódzki (powiat zgierski),
- Od południa z gminą wiejską Lutomiersk (powiat pabianicki),
- Od zachodu z gminą miejsko-wiejską Poddębice (powiat poddębicki).

Położona jest na terenach wiejskich, w obszarze funkcjonalnym Łodzi, ośrodka koncentracji usług wyższego rzędu, dojazdów do pracy oraz migracji o charakterze czasowym lub stałym. Zlokalizowana jest w strefie oddziaływania aglomeracji łódzkiej. Wschodnia granica gminy Dalików stanowi potencjalną granicę kształtowania się obszaru metropolitarne Łodzi. a gmina znajduje się w strefie jej bezpośredniego oddziaływania.



Rys. 1. Położenie administracyjne na tle powiatu poddębickiego.

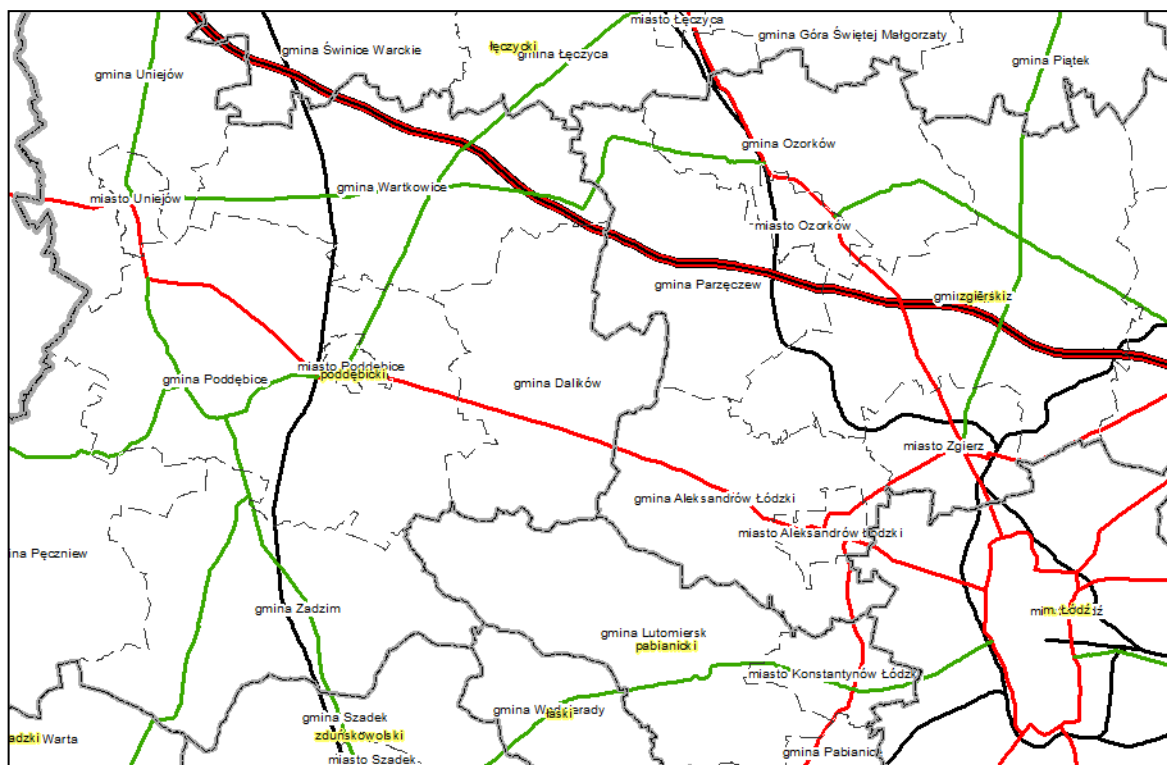
Źródło: Opracowanie własne.

W otoczeniu gminy najbliższym ośrodkiem o znaczeniu ponadlokalnym jest w kierunku zachodnim miasto Poddębice a w kierunku południowo-wschodnim Aleksandrów Łódzki. Przy czym ponadlokalna funkcja Aleksandrowa Łódzkiego wynika z jego rozwoju społeczno-gospodarczego, natomiast Poddębice jedynie z funkcji administracyjnych, pełnionych przez małe miasto powiatowe.

2. Położenie i powiązania komunikacyjne

Gmina Dalików posiada dogodne położenie w ponadlokalnym systemie drogowym. Zewnątrz powiązania komunikacyjne gminy zapewnia droga krajowa oraz drogi powiatowe. Ich przebieg umożliwia sprawną komunikację z sąsiednimi obszarami, zarówno ze stolicami powiatów jak i głównymi ośrodkami lokalnymi gmin sąsiednich.

Najważniejszym elementem systemu komunikacyjnego gminy o znaczeniu ponadlokalnym jest droga krajowa nr 72, przebiegająca równoleżnikowo przez południową część gminy. Regionalnie trasa łączy Konin z Rawą Mazowiecką a lokalnie dla gminy Dalików stanowi połączenie Łodzi z Poddębicami.



Rys. 2. Położenie gminy w systemie dróg krajowych i wojewódzkich – ponadlokalne powiązania komunikacyjne.

Źródło: Baza adresowa województwa łódzkiego (<http://www.adresy.lodzkie.pl/>).

Przez północno-wschodni kraniec gminy przebiega autostrada A-2 stanowiąca jedno z głównych połączeń komunikacyjnych województwa łódzkiego. Jest to fragment drogi międzynarodowej E-30, przebiegającej na terenie Polski od granicy z Niemcami w Świecku przez Poznań, Konin, Łódź, Warszawę, Siedlce, Białą Podlaską do polsko – białoruskiego przejścia granicznego Kukuryki-Kozłowicze.

3. Regionalizacja fizyczno - geograficzna

Zgodnie z regionalizacją Polski J. Kondrackiego gmina Dalików należy do obszaru podprovincji Nizin Środkowopolskich. Większość terenu gminy położona jest w mezoregionie Wysoczyzna Łaska natomiast północna część gminy w mezoregionie Kotlina Kolska (wsie Domaniewek, Idzikowice, Woźniki). Topografię Wysoczyzny Łaskiej charakteryzują obniżenia, kotliny, większe doliny i równiny akumulacji wodnej (częściowo z wydmami). Jest to rozległa równina morenowa o wysokości do 213 m n. p. m. zaś Kotlina Kolska to wysoczyzna staroglacjalna (bezjeziorna).

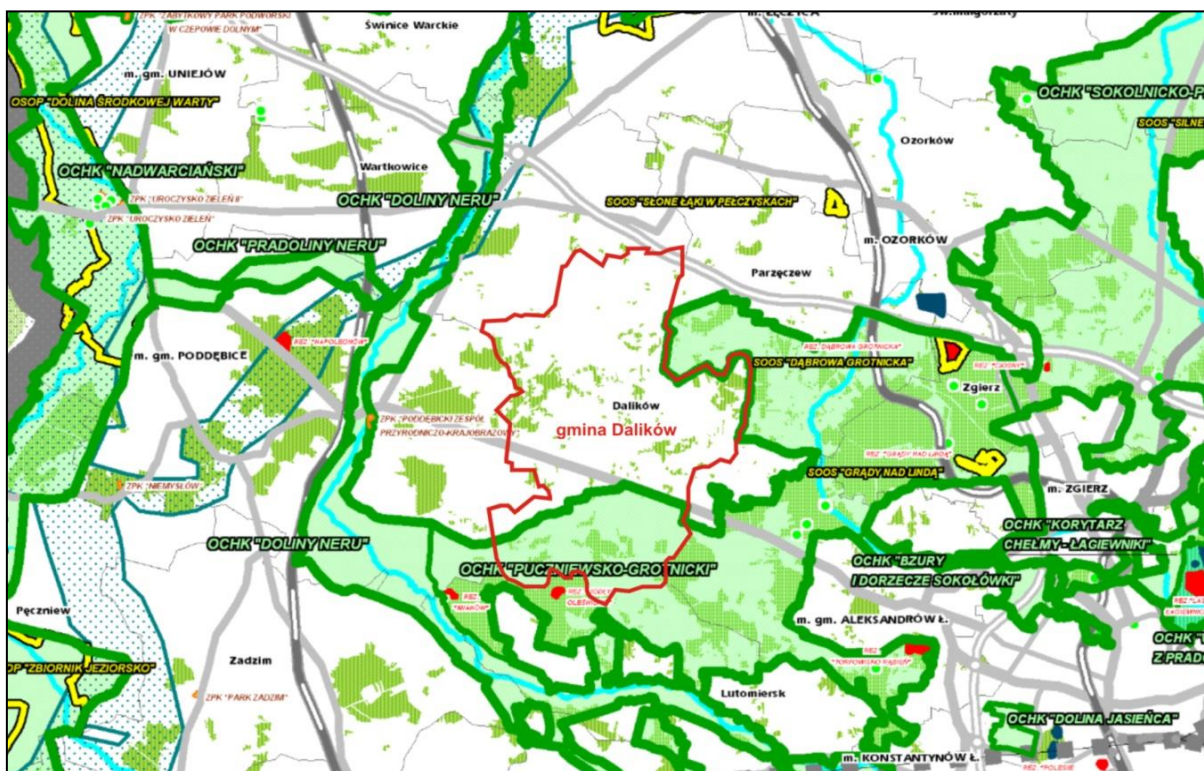
4. Położenie w systemie korytarzy ekologicznych – powiązania przyrodnicze

W granicach gminy nie zostały wyznaczone obszary sieci Natura 2000, tworzące system ochrony zasobów różnorodności biologicznej.

Obszary te znajdują się w otoczeniu zewnętrznym gminy:

- w kierunku zachodnim – Dolina Środkowej Warty (PLB000002),
- w kierunku północnym – Pradolina Warszawsko-Berlińska (PLB100001) oraz Pradolina Bzury i Neru (PLH100006),
- w kierunku wschodnim – położone na terenie kompleksu leśnego obszary Dąbrówka Grotnicka i Grądy nad Lindą.

Południowa część gminy Dalików znajduje się w granicy Puczniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, stanowiącego element korytarza ekologicznego poziomu województwa. Zapewnia on spójność przestrzeni przyrodniczej łącząc poszczególne obszary chronione, położone po zachodniej i wschodniej stronie gminy Dalików.



Rys. 3. Położenie na tle docelowego systemu korytarzy ekologicznych województwa łódzkiego - ponadlokalne powiązania przyrodnicze.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

5. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

5.1 Stan planistyczny

Stan zagospodarowania obszaru jest efektem realizacji w jego granicach planowania przestrzennego. Pierwszą fazą oceny stanu zagospodarowania terenu jest ocena jego stanu planistycznego. Podstawowymi dokumentami planistycznymi na poziomie lokalnym są:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- plany zagospodarowania przestrzennego gminy,
- decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Gmina Dalików posiada *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików* przyjęte uchwałą nr 201/02 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2002 r., zmienione uchwałą nr 99/08 Rady Gminy Dalików z dnia 23 kwietnia 2008 r. oraz uchwałą nr 237/10 Rady Gminy Dalików z dnia 26 maja 2010 r.

Na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) utraciły ważność miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone przed 01 stycznia 1995 r.

W gminie Dalików utraciły ważność następujące plany zagospodarowania przestrzennego:

- *Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr 172/93 Rady Gminy Dalików z dnia 29 kwietnia 1993 r, zmieniony uchwałą nr 36/94 Rady Gminy Dalików z dnia 30 listopada 1994 r;
- *Miejscowy plan ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików oraz projekt miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania wsi Dalików*, zatwierdzony uchwałą nr VIII/32/85 Gminnej Rady Narodowej w Dalikowie z dnia 29 listopada 1985 r;
- *Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego terenów indywidualnego budownictwa letniskowego we wsi Kontrewersie, Gmina Dalików* zatwierdzony uchwałą Nr XI/48/90 Gminnej Rady Narodowej w Dalikowie z dnia 27 lutego 1990 r.

Obowiązującymi aktami prawnymi (stan na wrzesień 2012r.), regulującymi zagospodarowanie przestrzenne w gminie Dalików są następujące 22 plany miejscowe:

Lp.	Numer, data i tytuł uchwały	Publikacja w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego
Uchwalone w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym		
1	Uchwała Nr 30/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sp. zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 51/2 Budzynek).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 400
2	Uchwałą Nr 31/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sp. zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 108 Madaje Stare).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 401
3	Uchwała Nr 32/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 202/1 Tobolice).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 402
4	Uchwała Nr 33/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 91/1 i 91/2 Fułki).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 403
5	Uchwała Nr 34/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 49 Gajówka).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 404
6	Uchwała Nr 35/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz./ nr ew. 169 Krasnołany).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 405
7	Uchwała Nr 36/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 3/1 i 3/3 Bardzynin).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 406
8	Uchwała Nr 37/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 1/1 Bardzynin).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 407
9	Uchwała Nr 38//99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 roku w sprawie zmiany miejscowego plany ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 46/3 Kołoszyn).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 roku, poz.408
10	Uchwała Nr 39/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 12 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew. 9 Bardzynin).	Nr 48 z dnia 29 kwietnia 1999 r., poz. 409
11	Uchwała Nr 67/99 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 29 listopada 1999 r. o zmianie miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików, obejmującej działki o nr ew.: 53/1, 53/5, 53/7, 53/9, 53/10, 54/2 i 54/4 położone w miejscowości Kontrewers	Nr 16 z dnia 03 lutego 2000 r., poz. 76

12	Uchwała Nr 132/2000 Rady Gminy w Dalikowie z dnia 29 grudnia 2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (dz. nr ew.: 44/15, 44/17 wraz z przyległą drogą we wsi Huta Bardzyńska).	Nr 10 z dnia 06 lutego 2001 r., poz. 72
Uchwalone w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym		
1	Uchwała Nr 171/05 Rady Gminy Dalików z dnia 14 października 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego we wsi Kontrewers w gminie Dalików	Nr 344 z dnia 30 listopada 2005 r., poz. 3085
2.	Uchwała Nr 110/08 Rady Gminy Dalików z dnia 29 kwietnia 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Złotniki, położonej przy drodze powiatowej Nr 3707E w rejonie skrzyżowania z drogą krajową Nr 72	Nr 184 z dnia 07 czerwca 2008 r., poz. 1741
3.	Uchwała Nr 245/10 Rady Gminy Dalików z dnia 6 sierpnia 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ew. 95/1 we wsi Symonia w gminie Dalików	Nr 268 z dnia 16 września 2010 r., poz. 2199
4.	Uchwała Nr 40/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Dalików	Nr 229 z dnia 12 sierpnia 2011 r., poz. 2377
5.	Uchwałą Nr 42/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Złotniki	Nr 229 z dnia 12 sierpnia 2011 r., poz. 2378
6.	Uchwałą Nr 44/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Dąbrówka Nadolna, obejmującej działkę nr ew. 81	Nr 229 z dnia 12 sierpnia 2011 r., poz. 2379
7.	Uchwałą Nr 46/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Kołoszyn	Nr 229 z dnia 12 sierpnia 2011 r., poz. 2380
8.	Uchwałą Nr 48/11 Rady Gminy Dalików z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Krzemieniew, obejmujący wieś Dąbrówka Woźnicka	Nr 229 z dnia 12 sierpnia 2011 r., poz. 2381
9.	Uchwałą Nr 59/11 Rady Gminy Dalików z dnia 29 września 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Domaniew	Nr 319 z dnia 03 listopada 2011 r., poz. 3196
10	Uchwałą Nr 57/11 Rady Gminy Dalików z dnia 29 września 2011 r. w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Kuciny, obejmującej wsie Dobrzań i Sarnówek	Nr 333 z dnia 16 listopada 2011 r., poz. 3327

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

5.2 Dotychczasowe przeznaczenie terenów

▪ Dotychczasowe przeznaczenie terenów w ramach uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Gmina Dalików w niewielkim stopniu pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na prawie 99% powierzchni gminy nie ma sporządzonych obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Funkcją wiodącą przeznaczenia terenu w opracowanych dotychczas planach miejscowych jest funkcja mieszkaniowa jednorodzinna.

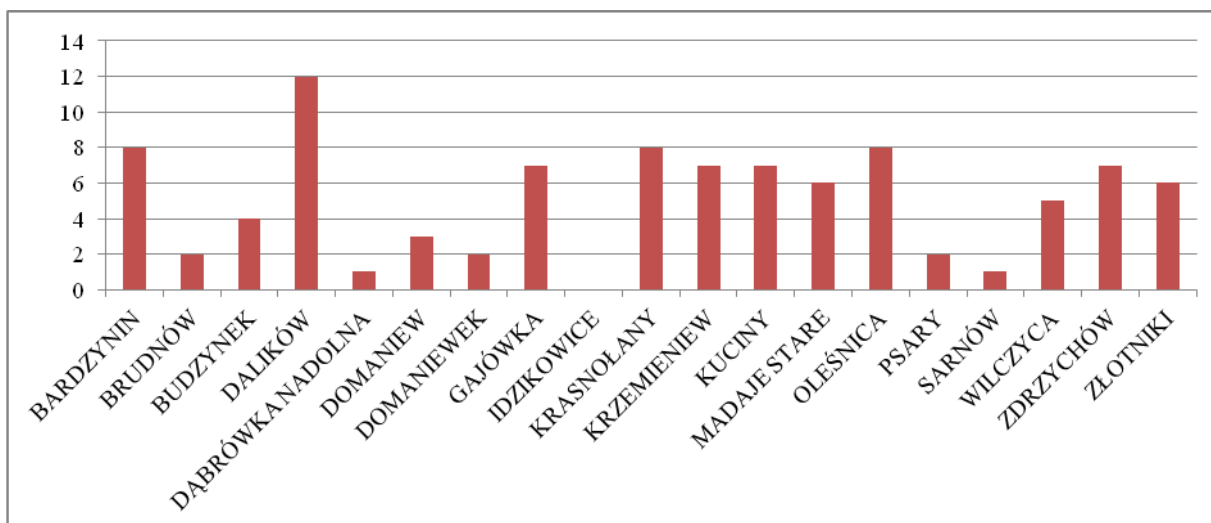
Uchwalone plany miejscowe w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) przeznaczyły teren gminy pod:

- ponad 4 ha we wsi Symonia (sołectwo Bardzynin) pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w tym tereny komunikacji;
- ponad 17 ha we wsi Dalików (sołectwo Dalików) pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, zabudowę mieszkaniową jednorodziną z dopuszczeniem usług oraz zabudowę usługową z dopuszczeniem mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym tereny komunikacji;
- ponad 5 ha we wsi Złotniki (sołectwo Złotniki) pod zabudowę produkcyjną, składowo-magazynową, w tym tereny komunikacji;
- niecałe 10 ha we wsi Dąbrówka Nadolna (sołectwo Dąbrówka Nadolna) pod zabudowę usługową z dużym udziałem terenów rolniczych, zieleni leśnej i zieleni urządzonej w powierzchni terenu planu;
- ponad 16 ha we wsi Kołoszyn (sołectwo Kuciny) pod zabudowę produkcyjną i zabudowę składowo-magazynową, zabudowę usługową i zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w tym tereny komunikacji;
- niecałe 5 ha we wsi Dąbrówka Woźnicka (sołectwo Krzemieniew) pod zabudowę rekreacji indywidualnej z towarzyszącym terenem zieleni leśnej, w tym tereny komunikacji;
- ponad 67 ha we wsi Domaniew pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i zabudowę usługową z towarzyszącymi terenami rolniczymi, zieleni leśnej, zieleni nieurządzonej i zieleni urządzonej, w tym tereny komunikacji;
- ponad 11 ha we wsi Dobrzań pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w tym teren komunikacji.

▪ Dotychczasowe przeznaczenie terenów w ramach wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Na terenach, na których nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (prawie 99% powierzchni gminy) zagospodarowanie terenu realizowane jest poprzez wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu oraz decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego, wydawanych w trybie ustawy z 27 marca 2003 r.

o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami).



Rys. 4. Wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w okresie od czerwca 2010 do czerwca 2012, przeznaczających teren pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, wg sołectw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

W gminie Dalików w ciągu dwóch lat, w okresie od początku czerwca 2010 r. do czerwca 2012 r. łącznie wydano 147 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Większość decyzji dotyczyła zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zarówno samych budynków mieszkalnych jak i z towarzyszącymi budynkami gospodarczymi i/lub garażowymi. Łącznie wydano 96 decyzji przeznaczających teren pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz 9 pod zabudowę rekreacji indywidualnej.

Ponadto wydano 26 decyzji dotyczących przebudowy, rozbudowy, nadbudowy, zmiany sposobu użytkowania części lub całości istniejących budynków. Pozostałe decyzje dotyczyły nowej zabudowy gospodarczej, garażowej lub inwentarskiej oraz budowy infrastruktury technicznej. W ciągu analizowanych dwóch lat nie została wydana żadna decyzja przeznaczająca teren pod zabudowę usługową bądź produkcyjną.

5.3 Stan zagospodarowania terenu

▪ Struktura użytkowania gruntów

W strukturze użytkowania gruntów gminy Dalików przeważają grunty rolne, co potwierdza rolniczy charakter gminy, stanowią 83% jej powierzchni. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych jest niewielki i wynosi 2,28%.

Ze względu na przeważającą działalność rolniczą w gminie duży udział w zabudowie posiadają budynki w zabudowie zagrodowej. Udział gruntów rolnych zabudowanych wynosi 2,14%. Ma to wpływ na wynikowy udział terenów zabudowanych, kształtujący się na poziomie 4,42%.

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie.

Rodzaj gruntów	Powierzchnia [ha]	Razem [ha]	Razem [%]
UŻYTKI ROLNE			
grunty orne	6985,00	9532,00	83,16
sady	162,00		
łąki trwałe	1085,00		
pastwiska trwałe	802,00		
grunty rolne zabudowane	245,00		
grunty pod stawami	178,00		
grunty pod rowami	75,00		
GRUNTY LEŚNE ORAZ ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE			
lasy	1441,00	1514,00	13,21
grunty zadrzewione i zakrzewione	73,00		
GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE			
tereny mieszkaniowe	11,00	261,00	2,28
tereny przemysłowe	8,00		
inne tereny zabudowane	7,00		
tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	4,00		
tereny dróg	231,00		
GRUNTY POD WODAMI			
powierzchniowymi płynącymi	16,00	23,00	0,20
powierzchniowymi stojącymi	7,00		
NIEUŻYTKI	129,00		1,13
GRUNTY INNE	3,00		0,03
RAZEM [ha]	11462,00		100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dalików.

Udział gruntów pod wodami w strukturze użytkowania wynosi niecałe 2%. W Sarnowie znajduje się jedyny duży kompleks stawów hodowlanych. W gminie nie ma dużych naturalnych zbiorników wodnych.

Sieć dróg publicznych gminy nie jest rozbudowana. Większość stanowią drogi polne oraz niespełniające parametrów dróg publicznych drogi dojazdowe do pól uprawnych i zabudowy zagrodowej. Odzwierciedla to niski udział gruntów pod drogami w użytkowaniu gminy, wynoszący 2,01%.

▪ Podział terytorialny

Gmina Dalików zajmuje powierzchnię 11462 ha. Ze względu na podziały geodezyjne podzielona jest na 30 obrębów natomiast pod względem administracyjnym na 19 sołectw.

Tab. 2. Podział terytorialny gminy.

Lp.	Nazwa sołectwa	Obręby wchodzące w skład sołectwa	Wsie wchodzące w skład sołectwa
1	BARDZYNIN	Bardzynin, Huta Bardzyńska	Bardzynin*, Emilianów, Karolinów, Ostrów, Witów, Włodzimierzów, Huta Bardzyńska*, Rozynów, Symonia, Eufemia
2	BRUDNÓW	Brudnów	Brudnów Pierwszy*, Brudnów Drugi, Brudnów Trzeci, Brudnów Piąty, Brudnów Stary, Stefanów
3	BUDZYNEK	Budzynek, Woźniki	Budzynek, Janów, Woźniki*
4	DALIKÓW	Dalików	Dalików* (ul. Wschodnia, ul. Łęczycka, ul. Łódzka, ul. Osiedlowa, Plac Powstańców, ul. Zachodnia, ul. Parkowa, ul. Polna)
5	DĄBRÓWKA NADOLNA	Dąbrówka Nadolna	Dąbrówka Nadolna*, Piotrów, Marcinów, Wyrobki, Dąbrówka Folwarczna
6	DOMANIEW	Domaniew, Tobolice	Domaniew*, Marysin, Tobolice*, Stanisławów
7	DOMANIEWEK	Domaniewek	Domaniewek*
8	GAJÓWKA	Gajówka	Dąbrówka Górna, Gajówka – Parcel, Gajówka – Wieś*, Gajówka – Kolonia
9	IDZIKOWICE	Idzikowice	Idzikowice* (Idzikowice Generalne, Idzikowice Pielgrzymy)
10	KRASNOŁANY	Krasnołany	Aleksandrówka, Antoniew, Julianów, Krasnołany*
11	KRZEMIENIEW	Krzemieniew, Dąbrówka Woźnicka	Antoniew – Lubocha, Brudnów Czwarty, Lubocha, Dąbrówka Woźnicka, Władysławów, Krzemieniew*
12	KUCINY	Kuciny, Sarnówek, Kołoszyn	Dobrzań, Kołoszyn*, Kuciny, Sarnówek
13	MADAJE STARE	Madaje Stare, Kontrewers	Dzierzanów, Kontrewers*, Madaje Stare*
14	OLEŚNICA	Oleśnica, Zagrodniki, Wilków	Oleśnica*, Wilków*, Zagrodniki (część wsi Oleśnica)
15	PSARY	Psary	Psary*
16	SARNÓW	Sarnów	Sarnów wieś*, Sarnów osada
17	WILCZYCA	Fułki, Wilczyca	Fułki*, Wilczyca*
18	ZDRZYCHÓW	Zdrzychów	Zdrzychów
19	ZŁOTNIKI	Przekora, Złotniki	Kazimierzów, Przekora*, Złotniki*, Złotniki-Kolonia, Kazimierzew

* - miejscowość statystyczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dalików.

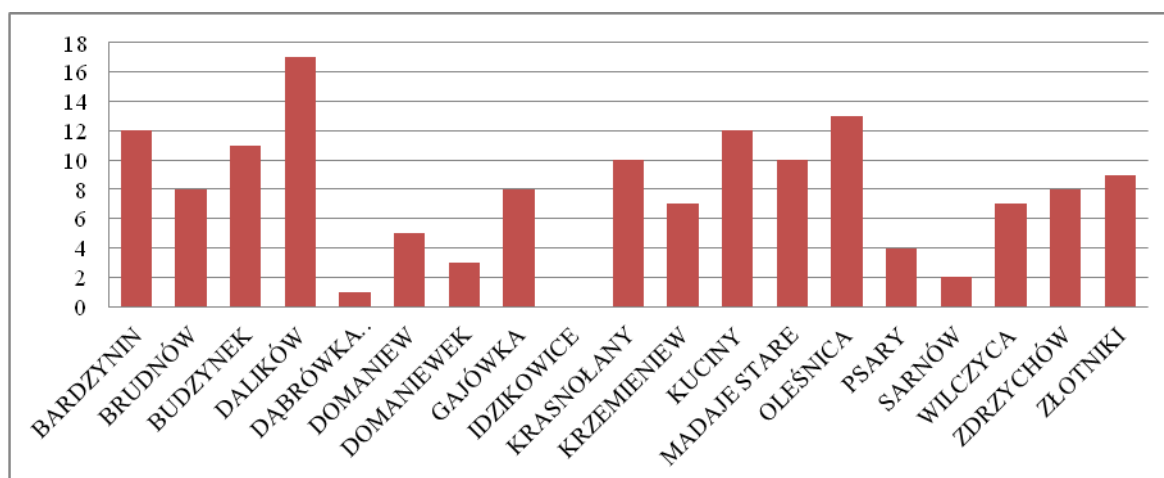
▪ **Struktura funkcjonalno-przestrzenna układu osadniczego**

Układ osadniczy gminy charakteryzuje się regularnym pod względem wielkości rozkładem wsi oraz typową hierarchią osadniczą terenów wiejskich. Centralny ośrodek osadniczy gminy stanowi wieś Dalików, koncentrująca najwięcej funkcji usługowych i pełniąca funkcję ośrodka administracyjnego. W Dalikowie znajduje się Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, punkt pocztowy, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, apteka oraz Bank Spółdzielczy. Pozostałe wsie pełnią głównie funkcje mieszkaniowe, przez co zaopatrzone są w obiekty usług podstawowych.

W gminie rozwija się ponadto funkcja rekreacji indywidualnej, głównie we wsi Kontrewers, Wilczyca i Oleśnica, koncentrująca się na terenach o najwyższych w gminie wartościach przyrodniczych, w Obszarze Chronionego Krajobrazu, w bliskim sąsiedztwie doliny Bełdówki oraz kompleksów leśnych.

▪ **Ruch inwestycyjny i budowlany**

Na podstawie zestawienia decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wydanych w ciągu ostatnich dwóch lat (od czerwca 2010 r. do czerwca 2012 r. włącznie) została sporządzona tabela obrazująca kierunki ruchu inwestycyjnego. Jest ona materiałem pomocniczym mającym na celu wskazanie terenów największego zainteresowania inwestycyjnego. Ilość wydanych decyzji obrazuje poniższy wykres.



Rys. 5. Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w okresie od czerwca 2010 r. do czerwca 2012 r. wg sołectw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dalików.

Ruch budowlany obrazują wydane pozwolenia na budowę. W gminie Dalików od 2009 r. do czerwca 2012 r. wydano 168 pozwoleń na budowę. Większość pozwoleń dotyczyła budowy budynków mieszkalnych oraz przebudowy, nadbudowy lub zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów.

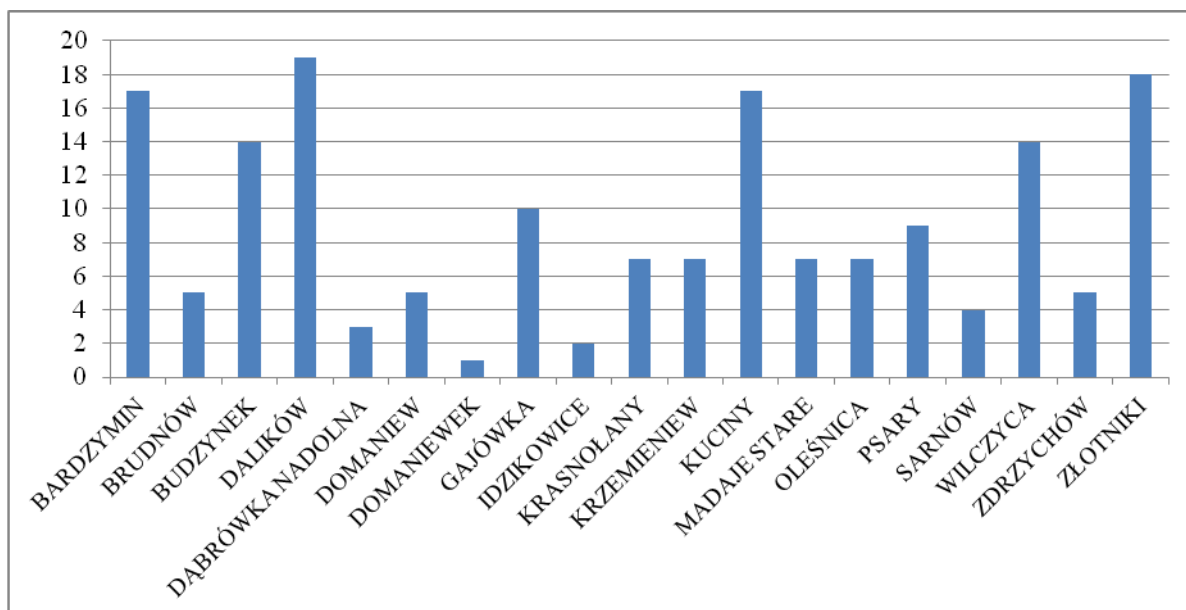
Tab. 3. Wydane pozwolenia na budowę od stycznia 2009 r. do czerwca 2012 r., wg sołectw

Lp.	Sołectwo	MN	ML	P	I	budynek gospodarczy, garażowy, inwentarski, magazynowo składowy	przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, zmiana sposobu użytkowania	Razem
1	BARDZYNIN	11	2		2		2	17
2	BRUDNÓW	1			2	2		5
3	BUDZYNEK	6			1	5	2	14
4	DALIKÓW	6			2	2	9	19
5	DĄBRÓWKA NADOLNA	1				2		3
2	DOMANIEW	2	1				2	5
7	DOMANIEWEK	1						1
8	GAJÓWKA	7			2	1		10
9	IDZIKOWICE					2		2
10	KRASNOŁANY	5					2	7
11	KRZEMIENIEW	3			1	1	2	7
12	KUCINY	10			3	2	2	17
13	MADAJE STARE	2	2		2		1	7
14	OLEŚNICA	3	1		1		2	7
15	PSARY	1			1	4	3	9
16	SARNÓW	1			1		2	4
17	WILCZYCA	7	3		1	1	2	14
18	ZDRZYCHÓW	1		1	1	2		5
19	ZŁOTNIKI	8		2	1	1	6	18
	RAZEM	76	9		21	25	37	168

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa powiatowego w Poddębicach, Wydziału Budownictwa, Inwestycji i Zamówień Publicznych.

Zaledwie 3 pozwolenia dotyczyły budowy budynków z przeznaczeniem na działalność produkcyjną. Wydano 1 pozwolenie na budowę stolarni w Zdrzychowie, 1 w Złotnikach na budowę budynku i hali produkcyjnej oraz 1 w Przekorze (sołectwo Złotniki) na budowę budynku produkcyjnego z zapleczem administracyjnym.

Pozwolenia z zakresu infrastruktury technicznej dotyczyły głównie budowy zjazdów indywidualnych, zbiorników na nieczystości ciekłe oraz indywidualnych instalacji gazu czy zbiornika wodnego - stawu (wieś Kołoszyn, Madaje Stare). Jedno pozwolenie dotyczyło parkingu ogólnodostępnego we wsi Dalików, stacji bazowej telefonii cyfrowej we wsi Psary, stacji LPG we wsi Brudnów oraz budowy elektrowni wiatrowej we wsi Huta Bardzyńska oraz pozwolenia związane z inwestycjami celu publicznego (rozbudowa sieci wodociągowej, sieci napięcia elektrycznego).



Rys. 6. Wydane pozwolenia na budowę w okresie od stycznia 2009 r. do czerwca 2012 r., wg sołectw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa powiatowego w Poddębicach, Wydziału Budownictwa, Inwestycji i Zamówień Publicznych.

5.4 Uzbrojenie terenu

W zakresie sieci wodociągowej infrastruktura gminna jest wystarczająca. Wszystkie wsie zostały zwodociągowane. W 2010 r. zakończono budowę ostatniego etapu sieci wodociągowej. Większość zabudowy posiada indywidualne przyłącze wodociągowe.

W zakresie sieci kanalizacyjnej gmina nie jest skanalizowana. Jedynym skanalizowanym obszarem jest byłe Państwowe Gospodarstwo Rolne, we wsi Sarnów.

W zakresie sieci elektroenergetycznej gmina nie jest objęta siecią centralnego ogrzewania. Siecią energii elektrycznej objęty jest cały teren gminy. Tereny zabudowane posiadają indywidualne przyłącza elektryczne.

W zakresie sieci telekomunikacyjnej gmina posiada dostęp do sieci telekomunikacyjnej stacjonarnej jak i bezprzewodowej.

5.5 Stan ładu przestrzennego

Efektom gospodarowania przestrzennego jest zapewnienie ładu przestrzennego, czyli pożądanego stanu przestrzeni, w szczególności elementów występujących w przestrzeni i prawidłowych relacji między nimi.

Paradygmat ładu przestrzennego jest podstawą wszelkich działań planistycznych, uregulowany prawnie ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) interpretowany jest, jako *takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.*

Ład przestrzenny jest efektem realizacji zagospodarowania terenu. Jak wynika ze wcześniejszych analiz zagospodarowanie większości terenu gminy Dalików realizowane jest poprzez wydawanie decyzji administracyjnych – decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu, niezbędnych do wydania pozwolenia na budowę.

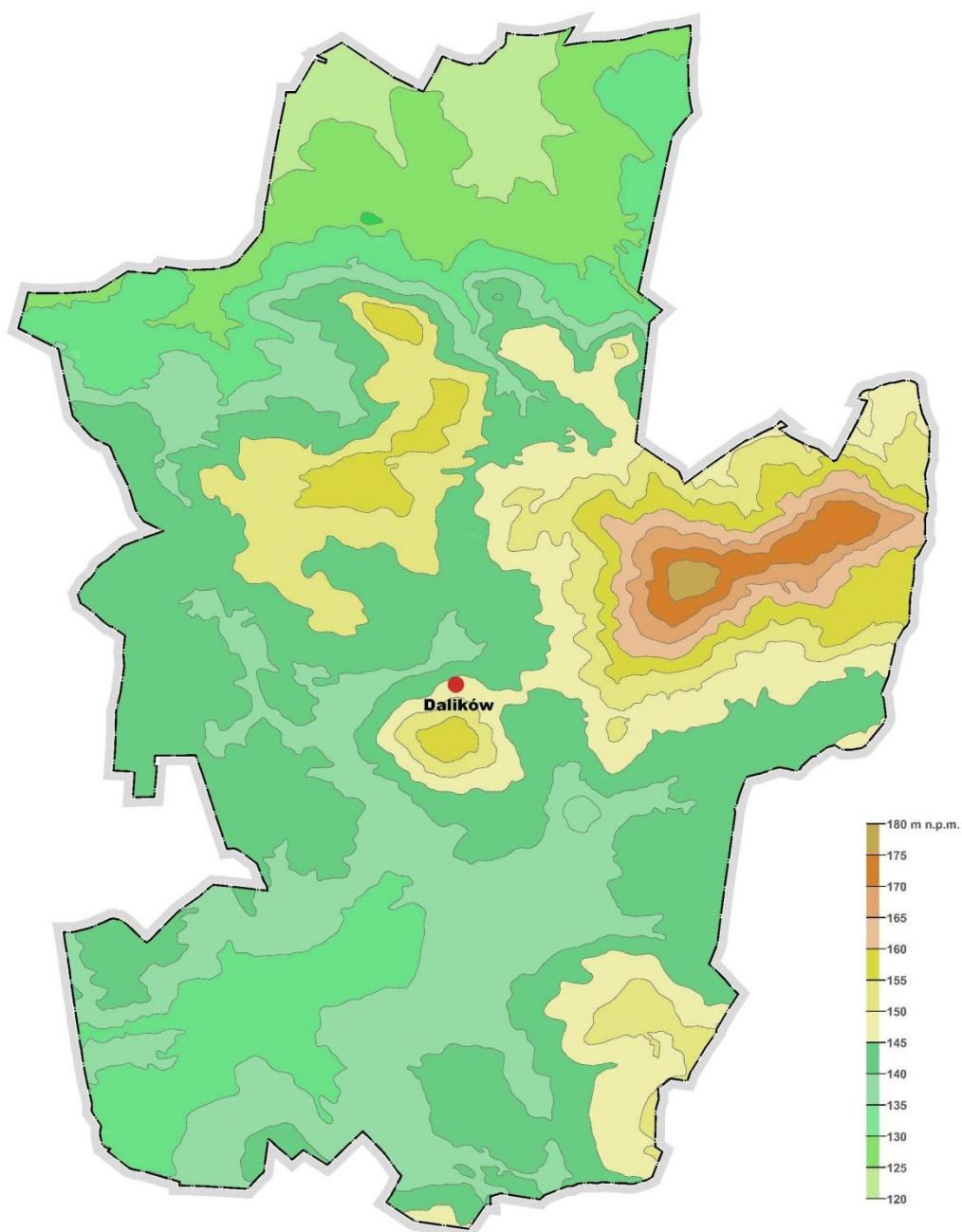
Decyzje administracyjne w swoich rozwiązaniach nie uwzględniają paradygmatu ładu przestrzennego natomiast ustalenia Studium, oparte o uwarunkowania rozwoju, nie mogą tworzyć materialnoprawnej podstawy do wydawania rozstrzygnięć inwestycyjnych.

6. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

6.1 Geomorfologia, geologia, hydrogeologia i grunty

▪ **Ukształtowanie terenu**

Rzeźba terenu gminy ukształtowana została naturalnymi procesami morfogenetycznymi, głównie przebiegiem dolin rzecznych.



Rys. 8. Ukształtowanie terenu gminy.

Źródło: Opracowanie własne.

Charakteryzuje się łagodnością formy oraz niewielkimi spadkami terenu. Niezależnie od genezy obecna topografia terenu, zwłaszcza doliny Bełdówki i Kucinki, nie wykazuje związków z ukształtowaniem rzeźby powierzchni podczwartorzędowej. Najwyżej położonym obszarem jest wzniesienie znajdują się we wschodniej części gminy, w rejonie Dąbrówki Nadolnej i Bardzynina z najwyższym punktem we wsi Piotrow (178 m n.p.m.). Najniższe wysokości bezwzględne występują w północnej części gminy (ok. 120 m n.p.m.) oraz w dolinie rzeki Bełdówki. Maksymalna różnica wysokości bezwzględnych wynosi 59 m.

▪ **Budowa geologiczna**

Obszar gminy Dalików, jak i całego powiatu poddębickiego, położony jest w centralnej części Niecki Łódzkiej, jednostki geologiczno-strukturalnej zwanej Synklinorium Łódzkim lub Synklinorium Szczecińsko–Łódzko–Miechowskim. Na strukturę tej jednostki składają się utwory należące do kredy dolnej i górnej oraz czwartorzędu. Rzeźbę terenu ukształtowało zlodowacenie środkowo-polskie, stadiału Warty.

Utwory kredy dolnej występują na głębokości ok. 1500-2000. Utwory te reprezentowane są przez piaskowce różnej granulacji. Gmina położona jest w większości na wychodni mezozoicznej kredy górnej. Utwory kredy górnej reprezentowane są przez wapienie, margle i iłowce, występujące na głębokości od ok. 25 m, w południowej części gminy do ok. 50 m, w jej wschodniej części.

Geologia gminy charakteryzuje się urozmaiconą powierzchnią utworów mezozoicznych, w których zagłębieniach osadziły się utwory czwartorzędowe. Miąższość czwartorzędu wynosi od ok. 25 m do ok. 50 m. Utwory czwartorzędowe wykształcone są w postaci glin zwałowych i piaszczystych, o miąższości dochodzącej do ok. 30 m oraz żwirów i piasków różnoziarnistych.

W okresie plejstocenu obszar gminy został przykryty utworami glacialnymi w postaci glin zwałowych oraz glacyfluwalnymi w postaci piasków i mułków zaś na równinach morenowych powstały kemy, sandry a w dolinach piaski i mułki. W okresie holocenu utworzyły się wydmy a w dolinach i zagłębieniach bezodpływowych torfowiska.

▪ **Warunki hydrogeologiczne**

Warunki hydrogeologiczne obszaru są ściśle związane z jego budową geologiczną. Na obszarze gminy Dalików wyróżniamy 2 poziomy wodonośne: czwartorzędowe piętro wodonośne i piętro wodonośne kredy górnej.

Główny poziom wodonośny związany jest z szczelinowymi utworami kredy górnej, charakteryzujący się napiętym zwierciadłem wody, stabilizującym się na głębokości od ok. 2 m do ok. 15 m. Lokalnie poziom ten połączony jest z poziomem czwartorzędowym.

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z utworami piaszczystymi, występującymi pod kompleksem glin we wschodniej części gminy, pod utworami słaboprzepuszczalnymi w południowej części bądź bezpośrednio od powierzchni terenu. Poziom ten charakteryzuje się zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości ok. 2-5 m.

W granicach gminy wyróżniono 4 jednostki hydrogeologiczne:

- 6bCr₃II – udział jednostki w powierzchni gminy jest największy – prawie 85%. Główny poziom użytkowy tworzą spękane margle i wapienie kredy górnej o miąższości średnio 120 m. Wydajność potencjalna studni jest zróżnicowana, od 30-50 m³/24 h·km² w środkowej części do 50 – 120 i powyżej 120 m³/h na pozostałym obszarze. Moduł zasobów odnawialnych określa się na 210 m³/24h·km² a dyspozycyjność na 135 m³/24h·km².
- 9aQ-Cr₃III – Udział jednostki wynosi 15,25% powierzchni gminy (obszar wsi Kuciny, Kołoszyn, Zdrzychów). Główny poziom użytkowy reprezentowany jest przez piaski czwartorzędowe oraz spękane margle górno-kredowe. Wydajność potencjalną studni szacuje się na 50 – 120 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych określono na poziomie 290 m³/24h·km², natomiast zasobów dyspozycyjnych na 203 m³/24h·km².
- 5aCr₃III – Udział jednostki wynosi 12,31% powierzchni gminy (Krasnołany, Tobolice, Domaniew – północny obszar, Wilczyca, Fułki – południowy obszar) Główny poziom użytkowy stanowią utwory kredy górnej wykształcone w postaci spękanych wapieni i margli. Jednostka ta znajduje się w granicach gminy w dwóch obszarach. Wydajność studni jest zróżnicowana: w północnym obszarze wynosi 70 – 120 m³/h zaś w południowym 50 – 70 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych jednostki oszacowano na 290 m³/24h·km² natomiast zasobów dyspozycyjnych na 203 m³/24h·km².
- 8Q/baCr₃II – Udział jednostki w powierzchni gminy jest niewielki – 1,7% (część obrębu Bardzynie, tereny wsi Symonia). Główny poziom użytkowy jednostki tworzą piaski czwartorzędowo-dolno kredowe o miąższości poziomu wodonośnego przyjętego na poziomie 120 m. Wydajność potencjalną studni określono na 50-70 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych przyjęto w wysokości 230 m³/24h·km² a zasobów dyspozycyjnych w wysokości 150 m³/24h·km².

▪ **Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP)**

Północno-wschodni kraniec gminy znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – GZWP nr 401 – Niecka Łódzka. Jest to zbiornik obejmujący wody o charakterze porowym występujące w utworach kredy dolnej (Cr1), a jego powierzchnia wynosi 1875 km². Strop w warstwie wodonośnej występuje na głębokości ok. 1500 m.

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne całego zbiornika wynoszą 90 tys. m³/d, natomiast średni moduł zasobów odnawialnych około 60 m³/d·km². Średnia głębokość ujęć wód podziemnych w obrębie całego GZWP mieści się w przedziale 30–800 m, a na omawianym obszarze wynosi 30–120 m.

▪ **Warunki glebowe**

Ze względu na swoją wielofunkcyjność w środowisku gleby są jednym z jego najważniejszych komponentów, decydującym o wielkości produkcji rolnej i leśnej.

Przydatność rolniczą gleb określają klasy bonitacyjne wyróżnione przez A. Szponara. Na terenie gminy Dalików dominują gleby słabe, gleby kl. III-IV stanowią około 40% ogółu,

wykształcone na piaskach, typu pseudobielicowego i brunatnego wylugowanego oraz gleby wytworzone z glin zwałowych. Resztę powierzchni terenu zajmują gleby brunatne a w obniżeniach terenu – gleby pochodzenia organicznego, zajmowane przez łąki. W obrębie gleb organicznych występują głównie gleby torfowe i murszowo-torfowe oraz murszowo-mineralne. Większość gleb klasyfikuje się pod uprawy żytnio-ziemniaczane i są to kompleksy średnie lub słabe.

Prawne regulacje dotyczące klasyfikacji gruntów rozwiązuje ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późniejszymi zmianami.). Na podstawie tej ustawy, jeśli zaistnieje taka konieczność, w przyszłych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, winny zostać przeprowadzone właściwe procedury przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na inne cele.

▪ Surowce naturalne

Gmina Dalików położona jest na terenie ubogim w surowce naturalne. W jej granicach występują głównie kruszywa naturalne oraz torfy (o niskiej przydatności).

Kruszywa występują wyłącznie w utworach czwartorzędowych, najczęściej na wysoczyźnie, rzadziej w obrębie dolin. Są to przede wszystkim piaski i piaski ze żwirami.

Na terenie Gminy występują:

- różnofrakcyjne piaski i żwiry lodowcowe w osadach moren martwego lodu, kemach i tarasach kemowych. Głównym obszarem występowania tych surowców są okolice miejscowości Oleśnica, Budzynek, Brudnów, Zagrodniki, Psary, Złotniki, Dąbrówka Woźnica i Kontrewers;
- różnofrakcyjne piaski i żwiry wodnolodowcowe związane z formami szczelinowymi (kemy). Na większą skalę eksploatowane są koło miejscowości Oleśnica, Psary, Zagrodniki;
- piaski rzeczne, budujące terasy nadzalewowe, eksploatowane wyłącznie na potrzeby lokalne;
- piaski eoliczne, występujące w wydmach na równinach wodnolodowcowych. Z uwagi na niewielkie obszary ich występowania nie mają znaczenia surowcowego.

W gminie występują także torfy. Ze względu na ich małą miąższość oraz popielatość powyżej 20% zaliczone zostały do pozabilansowych a ich eksploatacja jest zakazana.

▪ Warunki geologiczno – inżynierskie

Warunki geologiczno-inżynierskie w gminie Dalików determinuje przebieg dolin rzecznych. Wraz z odległością od dna dolin wzrasta przydatność gruntów pod budownictwo. Warunki korzystne dla budownictwa występują na gruntach spoistych, zwartych, półzwartych i twaroplastycznych oraz sypkich średniozagęszczonych, na których nie występują zjawiska geodynamiczne a głębokość do wody gruntowej przekracza 2m. Do takich obszarów zaliczone zostały wysoczyzny oraz wyżej położone powierzchnie terasów nadzalewowych Beldówki. Na tych obszarach nie obserwuje się współczesnych procesów geodynamicznych,

pierwszy poziom wód gruntowych występuje stosunkowo głęboko a nachylenia są nieznaczne (ok 3°). Obszary o najbardziej korzystnych warunkach podłoża dla budownictwa to rejon Dalikowa, Bardzynina – Gajówki oraz Sarnowa.

Obszary o warunkach podłoża utrudniających budownictwo wiążą się z terenami występowania gruntów słabonośnych, a więc gruntów organicznych, gruntów spoiстых plastycznych i miękkoplastycznych i gruntów sypkich luźnych. Grunty te występują głównie w dolinach rzecznych Bełdówki i Gnidy. Są to obszary płytkiego występowania wód gruntowych (0-2 m) oraz narażone na wiosenne i letnie wezbrania wody w rzekach – zagłębienia dolinne rzek i innych cieków.

6.2 Warunki klimatyczne i agroklimatyczne

Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne gmina Dalików położona jest w Dzielnicy Łódzkiej. Warunki klimatyczne obszaru są typowe dla terenów środkowej Polski. Tutejszy klimat ma charakter umiarkowany, przejściowy z wpływami klimatu kontynentalnego w lecie i oceanicznego zimą. W ciągu roku napływają tu masy powietrza zwrotnikowego, polarnego i arktycznego. Ich swobodny przepływ umożliwia nizinny charakter obszaru.

Suma opadów rocznych jest niższa niż przeciętnie na obszarach nizinnych i wynosi ok. 600 mm, zaś stosunki termiczne są porównywalne. Ilość dni mroźnych wynosi 30-50, dni z przymrozkami 100-118. Pokrywa śnieżna utrzymuje się 50-60 dni. Okres wegetacyjny trwa 210-220 dni. Przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Rocznie notuje się ok. 150 dni pochmurnych i 100 dni pogodnych. Średnia temperatura roczna przekracza nieznacznie 8°C, przy przeciętnie najchłodniejszym styczniu (-3°C) i najcieplejszym lipcu (+19°C). Roczny bilans promieniowania słonecznego jest dodatni. Najwięcej promieniowania słonecznego dociera w czerwcu zaś najmniej w grudniu. Średnie temperatury powietrza wynoszą od 7,6°C do 8,0°C. Na kształtowanie się klimatu lokalnego gminy ma wpływ struktura i lokalizacja lasów, rzeźba i pokrycie powierzchni terenu oraz charakter i intensywność zabudowy.

6.3 Szata roślinna

Szatę roślinną gminy w większości stanowią zbiorowiska roślinne związane z produkcją rolną: pola uprawne i użytki zielone. Charakterystyczny krajobraz tworzą podmokłe łąki porastające znaczne powierzchnie dolin rzek i mniejszych cieków. Szatę roślinną uzupełniają lasy oraz dawne sady. Przeważają kompleksy leśne o nasadzeniach sosnowych oraz olszowych w dolinach rzecznych.

Istotną rolę w systemie zieleni odgrywa zieleń śródpolna (zadrzewienia i zakrzaczenia), zieleń parkowa z cennym drzewostanem występująca w zabytkowym parku podworskim w Dalikowie i parkach wiejskich w Sarnowie i Gajówce oraz zieleń cmentarna.

6.4 Wielkość i jakość zasobów wodnych

▪ Zasoby wód powierzchniowych

Pod względem hydrograficznym teren gminy Dalików znajduje się na obszarze dorzecza Odry i należy do zlewni rzeki Ner, prawostronnego dopływy Warty.

Przez gminę przepływają cztery rzeki: Bełdówka, Zian-Gnida, Zian i Kucinka. Tworzą one sieć rzeczną gminy wraz z mniejszymi ciekami (głównie bez nazw). Cieki Dalikowa mają charakter drenujący i w większości są uregulowane. Tworzą łagodne doliny rzeczne, bez wyodrębnionych w topografii terenu teras zalewowych.

Tab. 4. Długość rzek na terenie gminy

Rzeka	Bełdówka	Zian-Gnida	Zian	Kucinka	Razem:
Uregulowana	6 911	4 350	2 342	8 730	22 333
Nieuregulowana	1 700	-	-	-	1 700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi. Terenowy Inspektorat w Poddębicach.

Obszar gminy pozbawiony jest jezior. Występują tu sztuczne zbiorniki wody stojącej: stawy hodowlane i sadzawki oraz śródpolne oczka wodne.

Największe powierzchnie wód stojących występują w zlewni rzeki Bełdówki – zespół 24 stawów gospodarczych w Sarnowie. Zbiorniki pełnią funkcję retencyjną i gospodarczą (stawy hodowlane) oraz rekreacyjną.

Na terenie gminy Dalików, zgodnie z *Wojewódzkim programem małej retencji dla województwa łódzkiego*, przewidziano budowę zbiorników małej retencji, w ramach działań na rzecz zwiększenia zasobów wodnych i oszczędnego nimi gospodarowania.

Tab. 5. Przewidziane obiekty małej retencji (zbiorniki).

Nr obiektu	Nazwa obiektu	Rzeka	Powierzchnia (ha)	Średnia głębokość (m)	Pojemność (tyś. m ³)	Funkcja
Programowe obiekty małej retencji o powierzchni powyżej 5 ha						
38	Wilczyca	Bełdówka	56,0	1,5	896,0	-
Programowe obiekty małej retencji o powierzchni poniżej 5 ha						
37	Domaniew	Zian	3,0	1,5	45,0	p. powodziowy, retencja, wędkarstwo
38	Gajówka	Kucinka	2,5	1,5	37,5	p. powodziowy, retencja
39	Psary	rów	2,0	1,5	30,0	p. powodziowy, retencja
40	Woźniki	Gnida	2,5	1,5	37,5	p. powodziowy, retencja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiego programu małej retencji dla województwa łódzkiego.

▪ **Zasoby wód podziemnych**

Ujęcia głębinowe wód podziemnych, zaopatrujące mieszkańców w wodę pitną zlokalizowane są we wsiach: Dalików, Zdrzychów i Woźniki. Niewykorzystywane są istniejące stacje wodociągowe w Krzemieniewie, Gajówce i Sarnowie. Na przebudowę stacji w Gajówce gmina uzyskała dofinansowanie.

Łączne udokumentowane zasoby eksploatacyjne wszystkich ujęć wynoszą 1499,8 m³/h, w tym z utworów kredy górnej 1422,2 m³/h a z utworów czwartorzędowych 77,6 m³/h (w tym 21,8 m³/h ujmowanych przez studnie indywidualne).

Największy udział w łącznych zasobach eksploatacyjnych przypada na:

- niewykorzystywane ujęcie „Boruta” – Zgierz w Sokolej Górze, wynoszący 1200 m³/h z utworów kredy górnej (80 % łącznych zasobów eksploatacyjnych),
- ujęcie Zdrzychów (wodociąg wiejski), wynoszący 65,4 m³/h z utworów kredy górnej (4,36% łącznych zasobów eksploatacyjnych),
- ujęcie Dalików (wodociąg wiejski), wynoszący 55,8 m³/h z utworów czwartorzędowych (3,7% łącznych zasobów eksploatacyjnych).

Na pograniczu gminy Dalików i Parzęczew znajduje się jest ujęcie wody „Boruta” - Zgierz w Sokolej Górze. Ujęcie składa się z 6 studni głębinowych, w tym 4 zlokalizowanych na terenie gminy Dalików (wieś Bardzynie, Gajówka). W latach 80-tych opracowana została koncepcja zagospodarowania ujęcia, obejmująca budowę stacji uzdatniania wody na terenie gminy Parzęczew oraz poprowadzenie rurociągów przemysłowych do Zgierza. Koncepcja nie została zrealizowana i obecnie ujęcie w Sokolej Górze pozostaje w dyspozycji miasta Zgierza, jako alternatywne źródło wody.

Ponadto na terenie gminy występują ujęcia wód zaopatrujące indywidualne gospodarstwa domowe.

▪ **Jakość zasobów wodnych**

W gminie Dalików główne użytkowe poziomy wodonośne występują w utworach czwartorzędowych i kredowych.

Jakość zasobów wód podziemnych jest dobra pomimo podwyższonej ilości związków żelaza i manganu. Wody wymagają prostego uzdatniania, przez co zaliczone zostały do klasy czystości IIa i IIb.

Stopień zagrożenia dla wód na większości terenu gminy jest niski. Stan ten wynika głównie z braku obiektów, których działalność mogłaby powodować zagrożenie zanieczyszczeniem wód. Średni stopień zagrożenia występuje we wschodniej części gminy oraz południowym obszarze jednostki 5aCr₃III, co wynika z niskiego stopnia izolacji oraz jej miejscowego braku.

Na większości terenu gminy główne poziomy wodonośne są izolowane od wpływów z powierzchni terenu utworami słaboprzepuszczalnymi, w postaci głównie gliny zwałowej. Miąższość izolacji jest zróżnicowana jednak najczęściej mieści się w przedziale od 15 do

50 m (średnio 20 – 30 m). Izolacja jest najmniejsza w zachodniej części gminy, występuje w przedziale od 5 do 15 m (średnio do 10 m) a lokalnie nie występuje.

Poziomy użytkowe nie są zagrożone zanieczyszczeniami z powierzchni terenu gminy, na jej obszarze nie znajdują się obiekty mogące zagrażać wodom podziemnym. Wpływ na stan czystości tych wód mają nieliczne obiekty zlokalizowane w sąsiedztwie gminy Dalików. Biorąc pod uwagę kierunek płynięcia wód podziemnych zagrożeniem dla zasobów wód podziemnych gminy jest wysypisko śmieci i oczyszczalnia ścieków w Paręczewie oraz stacja paliw w Mariampolu.

Biorąc pod uwagę zagospodarowanie terenu oraz miąższość izolacji poziomów wodonośnych od powierzchni terenu, większość obszaru gminy stanowi strefę o niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia.

6.5 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Na terenie gminy Dalików warunki dla uprawy rolnictwa są słabe. Decydują o tym głównie gleby o niskiej bonitacji oraz wysoki poziom wód gruntowych w rozległej dolinie rzeki Bełdówki i innych drobniejszych cieków.

Zaledwie 531,06 ha to gleby chronione III klasy bonitacyjnej, stanowiące 5,93% wszystkich użytków rolnych. Brak jest gruntów I i II klasy. Pozostałe gleby zajmują odpowiednio:

- IV klasy bonitacyjnej – 3046,08 ha,
- V klasy bonitacyjnej – 3945,58 ha,
- VI klasy bonitacyjnej – 1729,72 ha.

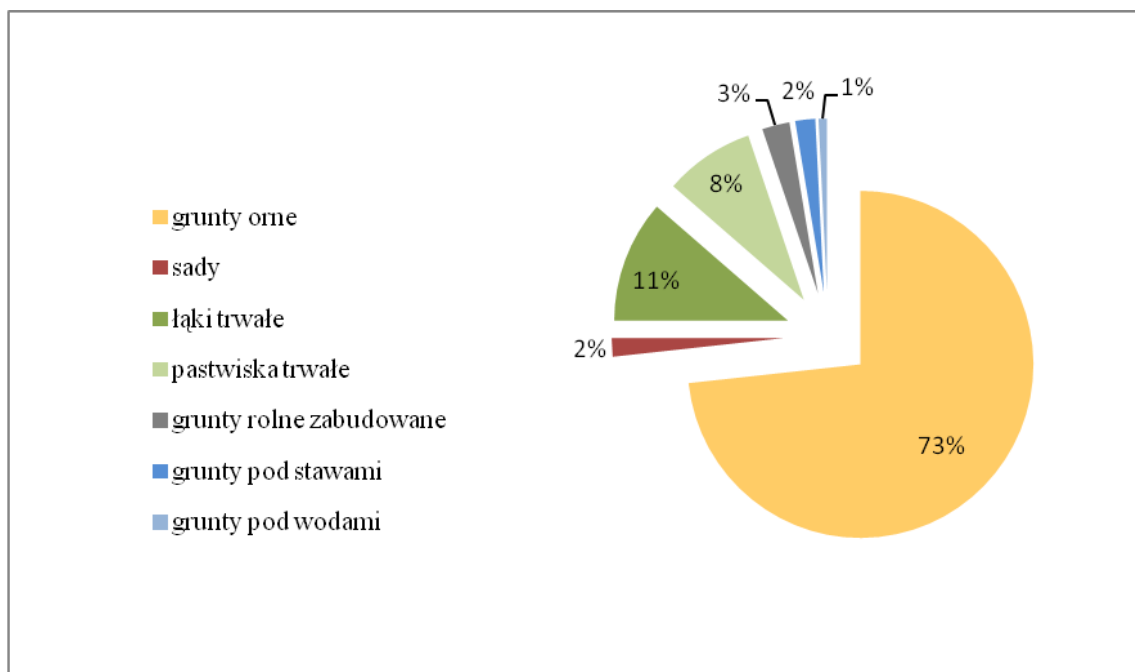
Większe kompleksy gleb III klasy bonitacyjnej zlokalizowane są w Sarnowie, Dalikowie, Domaniewie, Domaniewku i w Woźnikach, przy czym użyteczność dla produkcji rolnej gleb w Woźnikach jest niska ze względu na bliskość autostrady A-2.

Wśród gleb chronionych, oprócz gleb III klasy bonitacyjnej, znajdują się gleby pochodzenia organicznego. Zlokalizowane są w dolinach rzecznych na całym obszarze gminy. Największe nagromadzenie tych gleb charakteryzuje obszar doliny Bełdówki i jej dopływów oraz dolinę rzeki Gnidy.

Gmina Dalików pomimo słabych gleb jest gminą rolniczą i posiada duży odsetek użytków rolnych w strukturze użytkowania. Zajmują one powierzchnię 9 532 ha, co stanowi ponad 83 % całkowitej powierzchni gminy.

Struktura użytkowania gruntów rolnych w gminie kształtuje się następująco:

- grunty orne – 6 985 ha
- sady – 162 ha
- łąki trwałe – 1 085 ha
- pastwiska trwałe – 802 ha
- grunty rolne zabudowane – 245 ha
- grunty pod stawami 178 ha
- grunty pod rowami – 75 ha



Rys.7. Struktura użytkowania gruntów rolnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie (stan na czerwiec 2012r.).

Na przestrzeni ostatnich 10 lat, w zarejestrowanej strukturze użytkowania gruntów, widoczny jest ubytek gruntów ornych przy wzroście użytków zielonych. W rzeczywistości ubytek ten wynika z niepełnej rejestracji zmian w wykorzystywaniu gruntów (grunty orne przeznaczone pod użytki zielone wracają w swoje użytkowanie, co nie jest regularnie zgłaszane przez rolników).

Tab. 6. Struktura użytkowania gruntów rolnych niezabudowanych w latach 2000 – 2012.

Rok	2000		2005		2008		2012	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Grunty orne i sady	6904	61,26	6869	60,95	7195	62,77	6783	59,17
Użytki zielone	2058	18,26	2083	18,48	1886	19,17	1798	15,68
Razem:	8962	79,52	8952	79,43	9392	81,94	8581	74,86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

Na terenie gminy Dalików znajdują się urządzenia melioracji wodnych terenów rolnych o funkcjach odwadniających.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi Delegatura w Poddębicach (stan na koniec 2011 r.) obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych zajmuje powierzchnię 3169,44 ha (36%). Gmina posiada 2381,02 ha zmeliorowanych gruntów ornych oraz 788,42 ha zmeliorowanych użytków zielonych. Sieć drenarska obejmuje obszar 2660,15 ha, z czego 2340,82 ha na terenach ornych oraz 319,33 ha na użytkach zielonych.

Długość rowów melioracyjnych wynosi ponad 113 km natomiast ziemne stawy rybne zajmują powierzchnię 138,80 ha. Tylko rzeka Bełdówka (bez dopływów) posiada naturalny przepływ. Pozostałe cieki przepływające przez teren gminy Dalików są uregulowane i włączone w sieć melioracji.

Większość zmeliorowanych (ok. 60%) użytków rolnych w gminie objętych jest działalnością Gminnej Spółki Wodnej, w zakresie konserwacji urządzeń melioracyjnych (usuwanie awarii sieci drenarskiej, utrzymywanie rowów melioracyjnych).

Potrzeby w zakresie melioracji użytków rolnych w gminie są wystarczające. Obecnie nie są planowane inwestycje w tym zakresie.

Pomimo korzystnego agroklimatu, rzeźby terenu sprzyjającej działalności rolniczej oraz uregulowanych poprzez sieć melioracji stosunków wodnych w gminie są średnie warunki rozwoju rolnictwa. Słabe warunki stwarzają gleby. Brak jest gleb I i II klasy bonitacyjnej zaś udział gleb III klasy jest niewielki. Gminę charakteryzuje niewielki udział roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej przy wysokim udziale gruntów ornych w strukturze użytkowania.

6.6 Leśna przestrzeń produkcyjna

Gmina Dalików położona jest w VI Małopolskiej krainie przyrodniczo-leśnej, w dzielnicy łódzko-opoczyńskiej. Kraina charakteryzuje się lesistością na poziomie 26% oraz nierównomiernym rozmieszczeniem typów siedlisk. Lasy tworzą silnie rozczłonkowane wielkie kompleksy leśne oraz szereg mniejszych kompleksów. Lesistość dzielnicy zbliżona jest do przeciętnej w krainie natomiast potencjalna produktywność siedlisk i zasobność drzewostanów jest niższa.

Lasy z uwagi na funkcję gospodarczą, sanitarną i turystyczną, jaką pełnią w środowisku są bardzo istotnym elementem strukturalnym przestrzeni. Siła ich oddziaływania na właściwości środowiska przyrodniczego regionu zależy od ich powierzchniowego udziału, wieku, stanu zdrowotnego, zasobów i stanu gatunkowego drzewostanów.

Zasoby leśne gminy Dalików są niewielkie, lesistość gminy kształtuje się na poziomie 13,1%. (przy lesistości dla województwa łódzkiego na poziomie 22,2%). Grunty leśne zajmują 1506,30 ha, z czego lasy Skarbu Państwa 718 ha a lasy prywatne 788,43 ha (stan na koniec 2010r.). Zadrzewienia i zakrzewienia zajmują powierzchnię 73 ha. Nadzór nad gospodarką leśną sprawuje Nadleśnictwo Poddębice oraz Nadleśnictwo Grotniki (obręb Bardzinyń, Sarnów, Kontrewers).

Lasy gminy Dalików położone są na terenach o bardzo ubogich glebach, wśród których przeważają piaski. Najbardziej rozpowszechnionymi typami siedliskowymi lasów są bór świeży i bór mieszany świeży. Lasy państwowe charakteryzują się przewagą nasadzeń sosnowych, lasy prywatne sosnowych i brzoźowych zaś w zagłębieniach dolinnych olszowych. Obecnie prowadzona gospodarka leśna ukierunkowana jest na zróżnicowanie i wzbogacenie składu gatunkowego zadrzewień.

Lasy na terenie gminy pełnią funkcję ekologiczną oraz krajobrazową. Tutejsze lasy pełnią nieznaczną funkcję gospodarczą, ze względu na młodą strukturę boru i małą bioróżnorodność.

Stan zarówno zdrowotny jak i sanitarny lasów w gminie jest zadawalający i nie budzi zastrzeżeń. W lasów nie wyodrębniono stref uszkodzenia przemysłowego.

Tab. 7. Zalesienia w gminie Dalików w latach 2000 – 2010.

Rok	2000	2001	2002	20003	2004	2005	2006	2007 – 2010
las państwowe	2,3	1,90	1,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
las prywatne	4,80	1,10	2,60	4,00	0,00	25,00	0,30	0,00
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia	2,00	1,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
zalesienia ogółem	7,10	3,00	4,10	4,00	0,00	25,00	0,30	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku danych lokalnych GUS.

6.7 Obiekty i tereny przyrodnicze prawnie chronione

Zgodnie przepisami odrębnymi odnośnie ochrony przyrody (art. 6 ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. – tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 z późniejszymi zmianami) w gminie Dalików występują formy ochrony przyrody:

- Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu (Puczniewski OCHK),
- pomniki przyrody.

Południowa część gminy Dalików położona jest w granicach Puczniewskiego OCHK, utworzonego Rozporządzeniem Wojewody Sieradzkiego z dnia 31 lipca 1998 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu oraz uznania za zespoły przyrodniczo – krajobrazowe (Dz. Urz. Woj. Sieradzkiego Nr 20, poz. 115).

Puczniewski OCHK zajmuje powierzchnię 6 276 ha i znajduje się na terenie gmin: Poddębice, Dalików i Lutomiersk. Jego powierzchnia w granicach gminy Dalików wynosi 2 738 ha. Ochronie podlegają przede wszystkim cenne kompleksy leśne, stanowiące enklawę w terenie o niewielkim zalesieniu. Ochrona obejmuje wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Część obszaru gminy Dalików znajduje się w granicach projektowanego Puczniewsko-Grotnickiego OCHK, mającego na celu ochronę cennych walorów przyrodniczych terenu.

Na terenie gminy znajduje się 18 pomników przyrody, objętych ochroną na mocy Rozporządzenia Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Sieradzkiego Nr 3, poz. 9). Ochrona dwóch pomników przyrody, znajdujących się na terenie parku w Sarnowie, została zniesiona uchwałą Rady Gminy Dalików nr 235/10 z dnia 29 kwietnia 2010 r. w sprawie zniesienia formy ochrony z dwóch drzew uznanych za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 184, poz. 1499).

Ochronie podlegają zabytkowe aleje, grupy i pojedyncze drzewa. Wszystkie gminne pomniki przyrody to twory przyrody żywej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej i krajobrazowej. W granicach gminy znajdują się 3 skupiska drzew stanowiące grupowe pomniki przyrody, zlokalizowane na terenach zabytkowych parków. W Dalikowie znajduje się grupa 6 lip drobnolistnych oraz aleja grabowa a w Sarnowie grupa 5 dębów.

W gminie nie znajdują się pomniki przyrody obejmujące twory przyrody nieożywionej. Wykaz pomników przyrody w gminie zawiera poniższa tabela nr 8.

Tab. 8. Pomniki przyrody ustanowione na terenie gminy.

Lp.	Lokalizacja		Forma pomnika przyrody	Nazwa pomnika przyrody	Obwód na wys. 1,3m (cm)
	Teren	Nr ew. działki			
1	Zabytkowy park podworski w Dalikowie	63/28, 63/17	aleja drzew	graby zwyczajne	-
2			pojedyncze drzewo	jesion wyniosły	283
3			pojedyncze drzewo	jesion wyniosły	255
4		63/31	pojedyncze drzewo	jesion wyniosły	302
5			szpaler drzew jednogatunkowych	6 lip drobnolistnych	295, 275, 271, 216, 310, 217
6			pojedyncze drzewo	lipa drobnolistna	238
7			pojedyncze drzewo	lipa drobnolistna	400
8	Dalików, przy drodze do wsi Gajówka	375	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	480
9	Zabytkowy park w Sarnowie	69	pojedyncze drzewo	jesion wyniosły	398
10			pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	235
11			pojedyncze drzewo	topola biała	300
12			grupa drzew jednogatunkowych	5 dębów szypułkowych	250 – 350
13			pojedyncze drzewo	jesion wyniosły	395
14			pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	497
15			pojedyncze drzewo	topola biała	365
16			pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	350
17			pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	426
18	Leśnictwo Mianów	-	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	440

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Rejestru form ochrony przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (stan na 17.05.2012).

Na terenie gminy Dalików nie występują obszary i obiekty objęte pozostałymi formami ochrony przyrody (zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie przyrody).

System ekologiczny gminy Dalików tworzy układ dolin cieków (głównie rzek: Beldówki, Gnidy i Zian), zbiorowiska leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne. Pełnią one funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych, powiązanych z systemem ekologicznym regionu, województwa i kraju.

6.8 Zagrożenia stanu środowiska

Zagrożenie zanieczyszczeniami powietrza atmosferycznego

W zakresie jakości powietrza atmosferycznego obszar gminy Dalików jest wolny od zagrożeń zanieczyszczeniami typu przemysłowego, ze względu na znikomy udział przemysłu w strukturze gminy. Na stan czystości powietrza atmosferycznego ma wpływ:

- emisja powierzchniowa związana z tzw. emisją niską z indywidualnych systemów grzewczych,
- emisja pochodzenia komunikacyjnego oraz
- zanieczyszczenia docierające nad obszar gminy z terenów sąsiednich.

Ze względu na rolniczy charakter gminy głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest niska emisja z lokalnych kotłowni i palenisk indywidualnych. Większość kotłowni i palenisk opalana jest węglem, miałem węglowym lub koksem. W niektórych gospodarstwach spala się także różnego rodzaju materiały odpadowe, które mogą być źródłem emisji dioksyn. Przeważająca emisja z tych źródeł jest trudna do określenia i charakteryzuje się zmiennością związaną z sezonem grzewczym.

Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest komunikacja związana z rozwojem motoryzacji. Zanieczyszczenia komunikacyjne pochodzą głównie z odcinka autostrady A-2 oraz w mniejszym stopniu z drogi krajowej nr 72. Na tego typu zanieczyszczenia narażona jest szczególnie zabudowa zlokalizowana wzdłuż dróg.

Środkowo-zachodnia część gminy jest pod wpływem zanieczyszczeń ponadlokalnych, docierających nad jej obszar głównie z aglomeracji poddębickiej.

Zagrożenie hałasem – stan klimatu akustycznego

Niezależnie od miejsca występowania hałas jest jednym z czynników, które negatywnie wpływają na samopoczucie psychiczne i fizyczne człowieka. Hałas i wibracje powodują pogorszenie jakości środowiska przyrodniczego zarówno zurbanizowanego jak i naturalnego.

Stan klimatu akustycznego na terenie gminy jest korzystny. Gmina wolna jest od hałasu przemysłowego, na jej terenie nie ma większych zakładów, mogących stanowić tego typu zagrożenie. Główne źródło hałasu stanowi hałas komunikacyjny związany z transportem drogowym.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych stałych punktów pomiarów hałasu, prowadzonych w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Największy hałas emituje odcinek autostrady A-2, dla którego w ramach analizy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad wykazano konieczność doprojektowania ekranu akustycznego.

Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są:

- linia napowietrzna 220 kV, przebiegająca przez jej północny teren oraz
- stacje bazowe telefonii komórkowych, zlokalizowane we wsi Brudnów i Złotniki.

Oddziaływanie w/w obiektów nie przekracza wartości dopuszczalnych. Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pola elektromagnetycznego linii napowietrznej polega na ograniczeniu przebywania w jego zasięgu, co wiąże się z ustaleniem zakazu realizacji zabudowy z pomieszczeniami przeznaczonymi na stałe przebywanie ludzi w obszarze wyznaczonej strefy ochronnej. W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowych pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują na wysokości kilkudziesięciu metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania, przez co nie stanowią źródła zagrożenia.

Zagrożenie awarią przemysłową

W gminie Dalików nie ma zlokalizowanych zakładów, które można by było zakwalifikować do grupy obiektów spełniających wymagania zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

7.1 Krajobraz kulturowy

Najstarsze wzmianki o Dalikowie pochodzą z 1391 r. z łęczyckich ksiąg sądowych. W 1790 r. wieś Dalików częściowo zasiedlana była przez osadników holenderskich. Obecna zabudowa jest całkowicie powojenna, bez widocznych elementów krajobrazu związanego z osadnictwem holenderskim.

Dalików to dawna wieś szlachecka. W XV i XVI w. należała do Sarnowskich herbu Jastrzębiec. Ostatnimi właścicielami, do wybuchu II wojny światowej, była rodzina Wardęskich herbu Godziemba. Członkowie tego rodu Władysław Wardęski i jego siostra Walentyna Józefa Julia wzięli aktywny udział w powstaniu styczniowym.

Najbardziej znanym wydarzeniem historycznym związanym z Dalikowem była bitwa z okresu powstania styczniowego. Miała ona miejsce 10 września 1863 r. W połowie drogi między Dalikowem a Gajówką oddziały powstańcze natknęły się na grupę wojsk rosyjskich. W bitwie poległo kilkudziesięciu powstańców a wieś została spalona. Prochy kilkudziesięciu powstańców zostały pochowane we wspólnej mogile na miejscowym cmentarzu. We wrześniu 2001 r. na placu w Dalikowie został zbudowany pomnik upamiętniający bohaterów Powstania Styczniowego, w formie głazu na postumencie. Na głazie znajduje się tablica z napisem:

*„Bohaterom powstania Styczniowego poległym za wolność Ojczyzny dn. 10.09.1863 w bitwie pod Dalikowem * Wrzesień 2001 * Społeczeństwo gminy Dalików”.*

Zasoby zabytkowe gminy są niewielkie, tylko 4 obiekty zostały wpisane do rejestru zabytków województwa łódzkiego. Są to trzy sakralne budynki architektoniczne – kościoły w Budzynku, Dalikowie i Domaniewie oraz 1 park podworski w Dalikowie, założony wraz z nieistniejącym dziś dworem rodziny Wardęskich (właściciele dóbr dalikowskich).

Na liście obiektów wojewódzkiej ewidencji zabytków figuruje 9 obiektów. Lista obiektów rejestrowych została poszerzona o cmentarze parafialne w Budzynku, Dalikowie i Domaniewie, park podworski w Gajówce oraz zespół dworski w Sarnowie.

Na terenie gminy istnieją także inne obiekty warte zachowania, współtworzące jej krajobraz kulturowy. Są to domy mieszkalne, budynki poszkolne a także 8 dawnych cmentarzy ewangelicko – augsburskich, niestety zachowanych w bardzo złym stanie. W krajobrazie dominują pola uprawne charakterystyczne dla terenów rolniczych oraz nieduże kompleksy leśne, występują również tereny podmokłe, głównie w dolinie rzeki Beldówki a krajobraz i rzeźbę terenu urozmaicają liczne ciekły przepływające przez jej teren (obecnie w większości bez zachowanych dawnych nazw).

Na terenie gminy nie zlokalizowano **Pomników zagłady**, o których mówi w art. 2 ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41 poz. 412) oraz **dóbr kultury współczesnej**, o których mówi art. 2 ust. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) a przeprowadzona

inwentaryzacja w terenie nie wykazała obiektów kwalifikujących się do wpisania na listę gminnych dóbr kultury współczesnej.

7.2 Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków

▪ Zabytki objęte prawną formą ochrony konserwatorskiej

Zgodnie z przepisami ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami.) w gminie Dalików znajdują się obiekty objęte ochroną konserwatorską w ramach wpisu do rejestru zabytków województwa łódzkiego.

Rejestr zabytków nieruchomych województwa łódzkiego obejmuje:

w miejscowości Budzynek:

–**kościół parafialny p. w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela** – modrzewiowy, fundacji starosty łęczyckiego Stefana Szoldorskiego – dziedzica wsi Budzynek, wzniesiony w latach 1710-11, za nr rejestru 197/A.

w miejscowości Dalików:

–**Kościół parafialny p. w. Św. Mateusza**, neogotycki, murowany, zbudowany z czerwonej cegły w latach 1908-13 wg. projektu warszawskiego architekta Apoloniusza Nieniewskiego, za nr rejestru (299/A).

–**Park podworski**, założony wraz z niezachowanym do dziś dworem rodziny Wardęskich (właściciele majątku Dalików) na przełomie XVIII/XIX w., za nr rejestru 393/A.

w miejscowości Domaniew:

–**Kościół parafialny p. w. św. Floriana** z XVI w., późnogotycki, murowany, za nr rejestr 199/A.



Fot. 1. Zabytkowy drewniany kościół parafialny w Budzynku.

Źródło: Fotografia własna.

Rejestr zabytków ruchomych województwa łódzkiego obejmuje:

- wyposażenie kościołów parafialnych w Budzynku i Dalikowie (obiekty rejestrowe),
- wyposażenie kaplicy cmentarnej w Dalikowie,
- wyposażenie kościoła parafialnego w Domaniewie.

▪ **Ewidencje zabytków**

Ewidencja zabytków województwa łódzkiego obejmuje:

w miejscowości Budzynek:

1. Zespół kościoła parafii p.w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Budzynku): Kościół (nr rej. 197/A), dzwonnica, otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia przykościelnego.
2. Cmentarz parafialny (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Budzynku).

w miejscowości Dalików:

1. Zespół kościoła parafii p.w. św. Mateusza (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Dalikowie): Kościół (nr rej. 299/A), otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia przykościelnego.
2. Zespół cmentarza parafialnego (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Dalikowie): cmentarz, kaplica cmentarna.
3. Park podworski (nr rej. 393/A) (wł. Gmina Dalików i Jerzy Wardęski).

w miejscowości Domaniew:

1. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Domaniewie): Kościół (nr rej. 199/A), dzwonnica, otoczenie kościoła (w granicach trwałego ogrodzenia przykościelnego) wraz z ogrodzeniem.
2. Cmentarz parafialny (wł. Parafia rzymsko-katolicka w Domaniewie).

w miejscowości Gajówka:

1. Park dworski.

w miejscowości Sarnów:

1. Zespół dworski (wł. Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa w Warszawie O/T Łódź): dwór, wozownia obok bud. gospodarczego, karczma, obok bud. gospodarczego, spichlerz murowany, park.

Gminna ewidencja zabytków

Zgodnie z wymogami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminna ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych. Stanowią ją 22 karty, sporządzone w maju 2009 r. Gminna ewidencja jest podstawą stworzenia programu opieki nad zabytkami przez samorząd gminy. Obecnie w ewidencji znajdują się obiekty wyszczególnione w ewidencji wojewódzkiej.

Gmina Dalików przygotowała proponowany wykaz obiektów o lokalnych wartościach kulturowych, w przyszłości mogący uzupełnić gminną ewidencję. Wykaz obejmuje: obiekt plebani i budynek byłej szkoły w Budzynku, organistówkę w Dalikowie, budynki byłych szkół w Domaniewie, Domaniewku i Kucinach oraz dwa prywatne domy mieszkalne w Złotnikach.

Tab. 9. Obiekty w Gminnej ewidencji zabytków.

Lokalizacja	Nr karty	Nr rejestru zabytków	Ewidencja wojewódzka	Datowanie	Przedmiot wpisu
Budzynek	1	197/A		Przełom XVI/XVII w.	Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela - kościół
	2				Cmentarz parafialny
	3	-			Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela – otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia
	4			XX w.	Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela - dzwonnica
Dalików	5	299/A		XX w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Mateusza - kościół
	6	-		XX w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Mateusza – otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia
	7			1867 r.	Zespół cmentarza parafialnego - cmentarz
	8	-		1867 r.	Zespół cmentarza parafialnego – kaplica cmentarna św. Rocha
	9	393/A		XIX w.	Park podworski w Dalikowie
Domaniew	10	199/A		XVI w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana - kościół
	11			XVI w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana - dzwonnica
	12			XVI w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana – otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia
	13	-		1897 r.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana - ogrodzenie
	14			XX w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana - plebania
	15			XVI w.	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana – budynki gospodarcze
	16	-		1897 r.	Cmentarz parafialny
Gajówka	17	-	-	brak danych	Park dworski
Sarnów	18			ok. początek XX w.	Zespół dworski - dwór
	19				Zespół dworski – spichlerz murowany
	20	-			Zespół dworski – wozownia obok budynku gospodarczego
	21				Zespół dworski – dawna karczma
	22				Zespół dworski - park

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Projektu gminnej ewidencji zabytków.

▪ **Zabytki i stanowiska archeologiczne**

Na terenie gminy Dalików zlokalizowano 281 stanowisk archeologicznych, wśród których znajdują się w większości osady oraz ślady osadnictwa kultury łużyckiej, polskiej, prapolskiej, przeworskiej oraz pomorskiej.

▪ **Parki i cmentarze**

– **Zabytkowy park w Dalikowie**, położony za kościołem. Jest pozostałością tutejszego zespołu dworsko-parkowego ówczesnych właścicieli majątku Dalików - Wardęskich. Park założony został w poł. XIX w. jako naśladowany angielski park krajobrazowy. Dwór zniszczony został w latach 70-tych XX w. a sam park jest mocno zaniedbany. Znajduje się tutaj zabytkowa aleja grabów zwyczajnych oraz pojedyncze zabytkowe drzewa, chronione jako pomniki przyrody.

– **Zabytkowy park w Sarnowie** – jest częścią zespołu dworsko-parkowo-gospodarczego w Sarnowie. Rosną tu pomnikowe dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe, klon zwyczajny i topole białe. Unikatem przyrodniczym jest stanowisko bluszczu pospolitego (*Hedera helix*), znajdujące się na jednym z jesionów. Bluszcz ma ok. 150 lat i charakteryzuje się nietypowym kształtem liści.

– **Park dworski w Gajówce**

– **Rzymskokatolicki cmentarz w Dalikowie** - położony jest we wschodnim krańcu wsi, przy drodze prowadzącej do Gajówki. Na terenie cmentarza znajduje się kilka starych nagrobków m.in.: rodziny Machnikowskich, Marcina Jaszczaka, Antoniego Cyrulińskiego z płaskorzeźbą przedstawiającą popiersie zmarłego oraz współczesna w swojej formie (lastriko) mogiła zbiorowa powstańców styczniowych.

Jego centralnym elementem jest neogotycka kaplica cmentarna p.w.św. Rocha, wzniesiona w 1867 r. Jest to budowla na planie prostokąta z przylegającym prezbiterium, przykryta dachem dwuspadowym, nad prezbiterium wielobocznym. Nad drzwiami znajduje się data budowy: 1867 a w jednej ze ścian bocznych wmurowana tablica z napisem: „Grób rodziny Wardęskich” (właścicieli tutejszego majątku).

– **Rzymskokatolicki cmentarz w Domaniewie** - ulokowany na północnym skraju wsi, przy drodze do Domaniewka. Na nekropolie prowadzi brama w kształcie zwężającego się schodkowo łuku, zwieńczonego rzeźbą trąbiącego anioła.

Do ciekawych nagrobków można zaliczyć grób tutejszego proboszcza Jakuba Jabłońskiego zmarłego w 1896 r. oraz nagrobek małżeństwa Dąbrowskich (1912 i 1915) ozdobiony płaskorzeźbami o charakterze kwiatowym. Na cmentarzu znajduje się również współczesny w swej formie grób Franciszka Pieprzyka, żołnierza Armii Poznań (Podolska Brygada Kawalerii), poległego we wrześniu 1939 r. w pobliskim Domaniewku.

– **Rzymskokatolicki cmentarz w Budzynku** – ulokowany jest za wsią przy drodze do Paręczewa, ogrodzony płotem z płyt betonowych.

Znajduje się na nim jeden, interesujący nagrobek z okresu międzywojennego. Postument wapiennego nagrobka stwarza wrażenie wzniesionego z ustawionych na sobie polnych kamieni, ozdobiony jest motywami roślinnymi (liście). Na postumencie wznosi się krzyż z przewieszonym przezeń wieńcem z liści bluszczu wykonane z tego samego

materiału. Tuż nad inskrypcjami znajdują się dobrze zachowane medaliony pochowanych tu Marianny i Walentego Sławińskich. Nagrobek ten stanowi najstarszą część rodzinnego grobu, reszta to współczesne lastryko.

Na terenie Gminy zachowały się liczne cmentarze ewangelicko-augsburskie (luterzańskie) jednak w bardzo złym stanie. Odnaleźć je można w miejscowościach: Dąbrówka Górna, Huta Bardzyńska, Karolinów, Kontrewers, Krzemieniew, Marcinów, Wilczyca oraz Wilków.

Dawne cmentarze ewangelicko - augsburskie:

- **Cmentarz w Dąbrówce Górnej** - położony kilkanaście metrów od drogi prowadzącej przez wieś. Z nekropolii pozostało kilkanaście nagrobków, zarówno z piaskowca jak i lastryko z niemieckimi inskrypcjami (gotykiem). Na cmentarzu zachowała się także nieczynna dziś studnia.
- **Cmentarz w Hucie Bardzyńskiej** - położony w lesie, na północ od drogi z Dąbrówki Nadolnej do Marysławowa. Obiekt jest mocno zarośnięty. Pozostało na nim kilka nagrobków. Zachowane inskrypcje pochodzą z 1917 i 1936 r., wykonane gotykiem.
- **Cmentarz w Karolinowie** - obecnie niezachowany. Miejsce po cmentarzu można odnaleźć na południe od drogi z Dąbrówki Nadolnej do Anastazewa. Po cmentarzu pozostał jedynie lekko widoczny zarys ziemnego nasypu, charakterystycznego dla cmentarzy ewangelicko-augsburskich.
- **Cmentarz w Kontrewersie** - znajduje się w lesie przy drodze łączącej szosy Sarnów - Puczniew i Sarnów - Malanów. Na cmentarzu zachował o się kilkanaście zniszczonych nagrobków z początku XX w. i okresu międzywojennego. Nekropolia na całym obwodzie otoczona jest murowanym płotem, brama cmentarna nie przetrwała do naszych czasów.
- **Cmentarz w Krzemieniewie** - położony na południe od wsi. Z dawnej nekropolii zachował się tylko jeden zdewastowany nagrobek. Obecnie cmentarz porośnięty jest kępami drzew i krzewów.
- **Cmentarz w Marcinowie** – położony na zachód od wsi, ok. 100 m od drogi biegnącej przez miejscowość. Cmentarz jest silnie zarośnięty. Zachowały się tutaj fragmenty dwóch zniszczonych nagrobków oraz drewniana brama cmentarna – jeden z najrzadziej zachowywanych elementów na wiejskich cmentarzach ewangelickich.
- **Cmentarz w Wilczycy** – położony w młodym lesie sosnowym, pośród pól na północ od wsi. Zachowało się tutaj kilka ziemnych mogił i nagrobków z różnych okresów. Na powojennych nagrobkach znajdują się polskie napisy, na dwóch najstarszych niemieckie (inskrpcje gotykiem). Obiekt jest bardzo mocno zarośnięty.
- **Cmentarz w Wilkowie** – położony w lesie na południe od wsi. Na terenie nekropolii rosną dęby, przez co jej położenie wyróżnia się w sosnowym lesie. Przetrwało tutaj kilkanaście ziemnych mogił i zdewastowanych grobów, głównie z okresu międzywojennego i powojennego.

7.3 Zagrożenia dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Większość elementów krajobrazu kulturowego nie jest objęta ochroną prawną, przez co zachowanie ich w dobrym stanie należy do mieszkańców oraz władz gminy, a więc ich użytkowników. Z tego względu stan dziedzictwa i krajobrazu kulturowego zależy w dużej mierze od świadomości społecznej mieszkańców, dotyczącej wartości kulturowych gminy.

Realizując wymogi ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gmina Dalików sporządziła gminną ewidencję zabytków jednak do tej pory nie został opracowany na jej podstawie gminny program opieki nad zabytkami.

Stanowiska archeologiczne narażone są na rozkopywanie oraz erozję a także na zniszczenie przez tzw. „poszukiwaczy skarbów”. Stanowisko nr 1 w obszarze 63 - 48 (Budzynek 1) zostało całkowicie zniszczone przez właściciela. Dla siedmiu stanowisk zostały wyznaczone zagrożenia przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi.

Tab. 10. Zagrożenia dla stanowisk archeologicznych w gminie.

Lp.	Nr obszaru	Nr stanowiska	Lokalizacja	Rodzaj zagrożenia
1.	63 - 48	15	Budzynek 9	prace rolnicze
2.	63 - 48	25	Budzynek 15	prace budowlane
3.	64 - 49	26	Dobrzań 6	teren przygotowywany pod zalesienie
4.	64 - 49	18	Gajówka 18	świeżo posadzony las
5.	62 - 48	47	Idzikowice 7	nasadzenie lasu
6.	63 - 48	8	Psary 2	eksploatacja piasku
7.	63 - 48	37	Psary 9	eksploatacja piasku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi. Delegatura w Sieradzu.

Zagrożeniem dla rolniczego krajobrazu kulturowego gminy jest zarzucenie uprawy ziemi z powodu nieopłacalności uprawy. W gminie nie ma działań ograniczających te procesy, między innymi poprzez promocję odnawialnych źródeł energii czy ekologicznej gospodarki rolnej. Tego typu działania nie tylko wpływają na rozwój gospodarczy. Są elementami wzbogacającymi krajobraz przy zachowaniu jego dotychczasowego charakteru. Dodatkowym niekorzystnym czynnikiem jest niekontrolowana urbanizacja terenów o najwyższych walorach krajobrazowych, nieodwracalnie zmieniająca dotychczas ukształtowany krajobraz gminy.

8. Warunki i jakość życia mieszkańców

8.1 Potencjał demograficzny

Gminę Dalików na koniec 2012r. zamieszkiwało 3779 osób, w tym 1930 mężczyzn i 1849 kobiet (dane UG Dalików). Współczynnik feminizacji wyniósł 97 i był jednym z najniższych w powiecie poddębickim, dla którego wartość wskaźnika określono na poziomie 103. Średnia gęstość zaludnienia gminy jest niewielka i wynosi 32 osoby/km². Na obszarze powiatu poddębickiego wskaźnik ten niższy jest tylko w gminie Pęczniew i wynosi 28 osób/km² (dane GUS).

Tab. 11. Ludność gminy wg ekonomicznych grup wieku.

Wiek	liczba ludności		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
przedprodukcyjny (≥17 lat)	712	367	345
produkcyjny (M 18-64 lat / K 18-59 lat)	2368	1332	1036
poprodukcyjny (M ≥ 65lat / K ≥ 59 lat)	211	449	660
ogółem:	3779	1930	1849

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ewidencji ludności gminy Dalików (stan na 31.12.2011 r.).

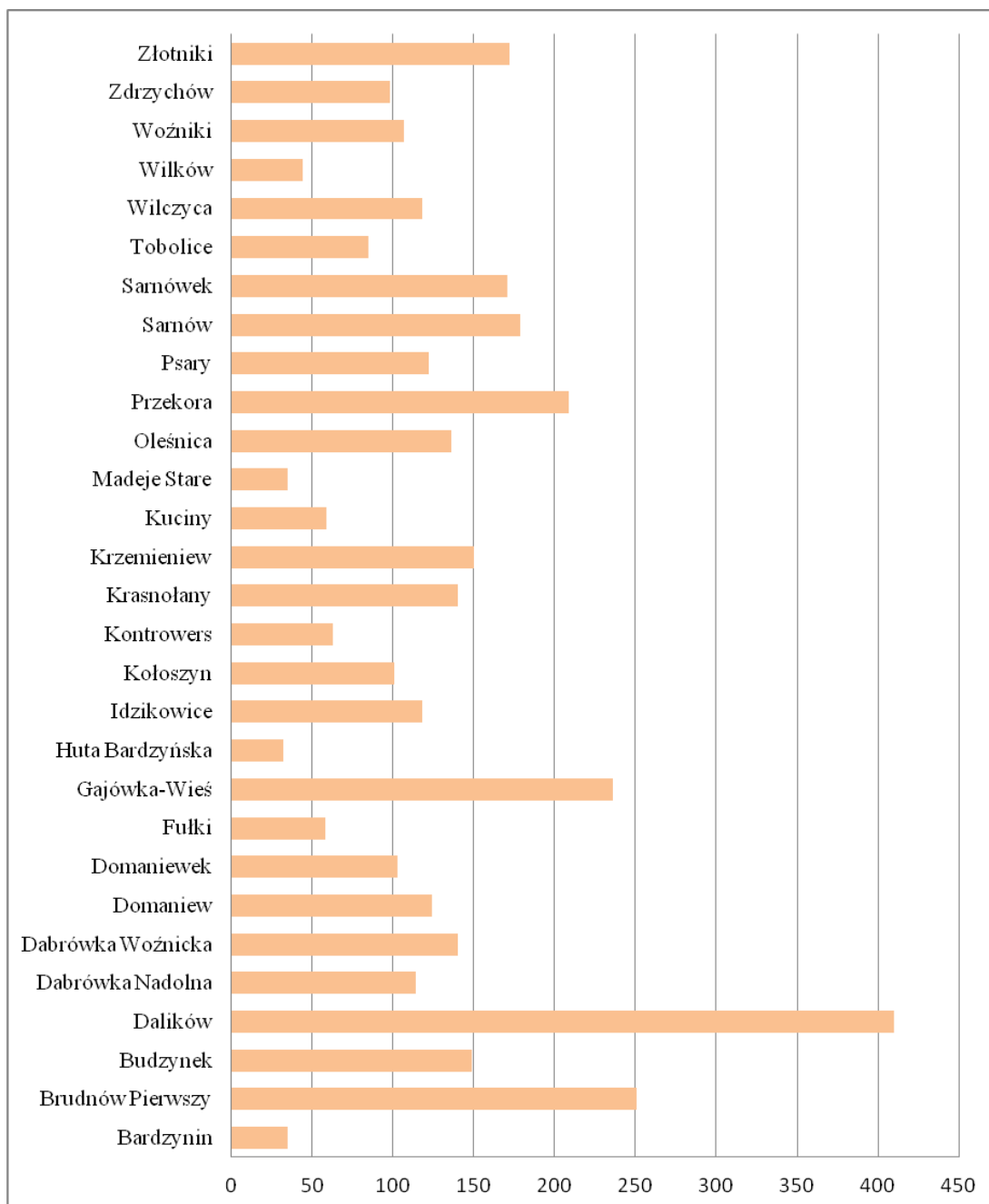
Ludność gminy Dalików utrzymuje się na stałym poziomie, z lekkim spadkiem zarejestrowanym na przestrzeni ostatnich 10 lat. W ostatnich latach na ogólną liczbę ludności wpływ ma udział tzw. mieszkańców napływowych, nie zarejestrowanych ale faktycznie mieszkających na terenie gminy. Ich liczba z roku na rok rośnie, ze względu na przemiany funkcjonalne w gminie - rozwój mieszkalnictwa jednorodzinne. Z tego względu rzeczywista liczba ludności w gminie sukcesywnie wzrasta.

Tab.12. Ludność gminy w latach.

rok	1994	2010	2011	2012
ogółem	4003	3759	3783	3779
mężczyźni	2049	1911	1939	1930
kobiety	1954	1848	1844	1849

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ewidencji ludności gminy Dalików (UG Dalików).

Największą liczbę ludności posiada miejscowość Dalików, pełniąca funkcję głównego ośrodka lokalnego oraz wsie Brudnów - Pierwszy, Gajówka – Wieś oraz Przekora, w których liczba mieszkańców przekracza 200 osób. Najmniej zaludnionymi miejscowościami są: Huta Bardzyńska, Bardzynin, Madaje Stare oraz Wilków, w których liczba mieszkańców nie przekracza 50 osób (dane GUS).



Rys. 9. Ludność gminy Dalików w podziale na miejscowości statystyczne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS (stan na 31.12.2010 r.)

Niekorzystnym zjawiskiem zarówno w skali krajowej jak i lokalnej jest utrzymujący się przez ostatnie lata ujemny przyrost naturalny. Przyczynę tego zjawiska upatruje się z jednej strony w pogarszającej się sytuacji ekonomicznej części społeczeństwa oraz rozwijającym się konsumpcyjnym stylem życia z drugiej. Wskaźnik ten dla gminy Dalików w ciągu ostatnich dziesięciu lat stopniowo malał i w 2010 r. uzyskał wartość dodatnią. Jest to wartość dość wysoka na tle powiatu poddębickiego, dla którego wskaźnik ten wynosi [- 69]. W powiecie wyższy przyrost naturalny odnotowano jedynie w obszarze miejskim gminy Poddębice [39], przy wartości wskaźnika wynoszącej [-22] dla obszaru wiejskiego. W pozostałych gminach powiatu przyrost naturalny jest ujemny i kształtuje się na poziomie od [-13] w gminie Pęczniew do [- 36] w gminie Wartkowie.

Tab. 12. Przyrost naturalny w gminie Dalików w latach 2000-2010.

Rok	Urodzenia	Zgony	Zgony niemowląt	Przyrost
2010	44	41	0	3
2009	37	52	1	-15
2008	46	54	0	-8
2007	34	43	1	-9
2006	42	53	0	-11
2005	33	61	1	-28
2004	48	53	1	-5
2003	35	55	0	-20
2002	38	58	1	-20
2001	25	39	0	-14
2000	34	60	1	-26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS (stan na 31.12.2010 r.)

Tab. 13. Saldo migracji w gminie Dalików w latach 2000-2010.

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
zameldowani	64	48	45	53	28	33	49	62	43	49	42
wymeldowani	43	44	40	43	33	52	42	61	23	36	34
saldo migracji	21	4	5	10	-5	-19	7	1	20	13	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS (stan na 31.01.2010 r.)

Saldo migracji wewnętrznych (znikomy udział migracji zagranicznych) po spadku w latach 2004-2005 sukcesywnie rośnie i utrzymuje się na poziomie dodatnim. Jest to zjawisko pozytywne ze względu na możliwości rozwojowe gminy. Długookresowa tendencja zwykowa salda migracji jest jednym z czynników mogących świadczyć o pozytywnym postrzeganiu obszaru gminy, jako miejscu atrakcyjnym do zamieszkania.

8.2 Infrastruktura społeczna

Wychowanie i edukacja

W zakresie wychowania i edukacji do placówek oświatowych prowadzonych przez gminę należą dwa Zespoły Szkół w Dalikowie i Domaniewie (szkoła podstawowa i gimnazjum) oraz oddziały przedszkolne prowadzone przy istniejących szkołach podstawowych.

W 2008 r. z powodu małej ilości uczniów zamknięto dotychczas działające obiekty w Kucinach oraz Wilczycy. Dzieci dowożone są do szkół transportem gminnym. Budynki szkolne są w dobrym stanie technicznym, w ostatnich latach wyremontowane.

W gminie Dalików w latach 2005-2010 liczba uczniów szkół podstawowych zmalała z 312 do 262, zaś w gimnazjach z 177 do 141. Wynika to z zachodzących w całym kraju zmian demograficznych, polegających na spadku przyrostu naturalnego przy jednoczesnym wydłużeniu się średniej długości życia. Od końca lat 90-tych obserwowany jest spadek liczby uczniów zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjalnych.

W przedszkolach liczba dzieci rośnie w porównaniu z latami ubiegłymi. Wraz ze zmianą sposobu i poziomu życia mieszkańców pomimo malejącego przyrostu naturalnego prognozuje się dalszy wzrost zapotrzebowania na przedszkola.

Tab. 14. Dzieci w oddziałach przedszkolnych w latach 2005-2010.

Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010
dzieci 6-letnie	55	39	38	39	36	50
dzieci od 3 do 6 lat	51	36	43	71	97	122

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS (stan na 31.12.2010 r.)

Tab. 15. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w 2010 r.

Szkolnictwo	Jednostki ogółem	Ilość pomieszczeń	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
podstawowe	2	-	13	262	39
gimnazjalne	2	11	7	141	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS.

Wyposażenie szkół w infrastrukturę sportową jest podstawowe. Przy szkołach funkcjonują boiska szkolne. Obiekty te wyposażone są w sale gimnastyczne, przystosowane dla potrzeb szkolnych.

System szkolnictwa w gminie kończy się na poziomie gimnazjum. Uczniowie najczęściej kontynuują naukę w szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w Poddębicach, Aleksandrowie Łódzkim, Łodzi oraz Łęczycy.

Kultura

W zakresie lokalnych placówek z dziedziny kultury w gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Dalikowie wraz z filiami w Domaniewie i Kucinach oraz Centrum kształcenia „Wioska internetowa – kształcenie na odległość na terenach wiejskich”, działające przy gminnej bibliotece w Dalikowie;

Gminna Biblioteka Publiczna w Dalikowie mieści się w wyremontowanym budynku, w którym wcześniej funkcjonował Urząd Gminy. W swoich zbiorach posiada 29796 woluminów i zrzesza 632 czytelników (GUS, 2010)

Centrum kształcenia przy gminnej bibliotece zapewnia możliwość kształcenia w formie online. Z pakietu oferowanych usług może skorzystać każda osoba zamieszkująca teren gminy i najbliższych okolic.

O tożsamości gminy świadczy działalność lokalnych hafciarek, rzeźbiarzy, malarzy oraz ludowych zespołów śpiewaczych (m. in. Zespół Śpiewaczy „Biała Róża” oraz Zespół Śpiewaczy „JAWOR”) a także działalność Młodzieżowej Orkiestry Dętej Ochotniczej Straży Pożarnej w Dalikowie.

W Idzikowicach, we własnoręcznie zbudowanym budynku z kamienia polnego, znajduje się prywatna galeria Aleksego Matczaka. Galeria obejmuje kolekcje obrazów, rzeźb i grafik artysty, które dotyczą historii gminy i okolic (m.in. „Bitwa pod Dalikowem”, „Postój kawalerii w Idzikowicach w 1939 r.”).



Fot. 2. Galeria Aleksego Matczaka w Idzikowicach.

Źródło: www.dalikow1.republika.pl

Sport i rekreacja

W zakresie turystyki i rekreacji gmina posiada korzystne warunki rekreacyjno-wypoczynkowe, uwarunkowane dobrym stanem środowiska naturalnego oraz walorami krajobrazowymi. Rozwoju turystyki (głównie weekendowej) sprzyjają kompleksy leśne, zdrowy klimat oraz bliskość zbiorników wodnych. Wędkarstwo, rekreacja i wypoczynek nad wodą rozwija się m.in. nad stawami rybnymi w okolicach Sarnowa oraz w miejscowości Kontrewers. We wsi Dalików znajduje się zbiornik retencyjny administrowany przez gminne koło wędkarskie. W Dalikowie funkcjonuje stadion sportowy przy Zespole Szkół w Dalikowie. W Gminie Dalików działa Gminny Ludowy Klub Sportowy Sarnów/Dalików.

W Gminie rozwija się także agroturystyka. Do gospodarstw agroturystycznych należą:

- gospodarstwo „Tartak” Ewy i Henryka Dębowskich w Brudnowie Starym, przyjmujące gości przez cały rok. Zapewniają 8 miejsc noclegowych w 3 pokojach z możliwością wyżywienia.
- gospodarstwo Beaty i Sławomira Gut w Madajach Starych, oferujące nocleg z wyżywieniem w domkach usytuowanych nad stawem lub w lesie. Przy gospodarstwie funkcjonuje hodowla koni huculskich z możliwością nauki jazdy konnej oraz prowadzone są wycieczki szlakiem m.in. mjra Henryka Dobrzańskiego.

Przez teren gminy przebiegają trzy znakowane szlaki piesze: *Gorących źródeł*, *Po ziemi poddębickiej* i *Po ziemi parzęczewskiej* oraz jeden nieznakowany szlak *Okolic Poddębic*. Przez gminę przebiega ponadto wojewódzki szlak konny.

Na terenie gminy rozwija się budownictwo rekreacji indywidualnej. W zasobach gminnych znajdują się wolne tereny przeznaczone pod ten rodzaj zabudowy. Największe skupiska budownictwa rekreacji indywidualnej występuje we wsiach: Kontrewers, Bardzynin, Brudnów, Wilków i Stefanów.

Ochrona zdrowia i opieka socjalna

W zakresie ochrony zdrowia w gminie Dalików usługi świadczą: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dalikowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „STOMA” – przychodnia stomatologiczna oraz apteka.

W zakresie leczenia specjalistycznego mieszkańcy gminy mogą korzystać z usług medycznych Powiatowego Szpitala w Poddębicach.

W zakresie opieki społecznej na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS w Dalikowie), realizując zadania własne gminy, w ramach funduszy gminnych.

Ponadto od września 2009 r. w Budzynku funkcjonuje ośrodek dla ludzi bezdomnych – Dom Rodzinny „Budzynek”, założony przez Przemysława Przybeckiego, prezesa zarządu Stowarzyszenia Pomocy Bliźniemu MAR-KOT.

8.3 Zasoby i warunki mieszkaniowe

Według danych GUS z 2010 r. zasoby mieszkaniowe w gminie to 1 302 mieszkania, na które składa się 4 853 izb o łącznej powierzchni użytkowej 103 853 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 79,8 m² (28,0 m² na 1 os.). Wartość ta jest porównywalna do przeciętnej dla powiatu wynoszącej 78,5 m² (28,1 m² na os.).

Standard mieszkań w gminie jest zróżnicowany, przy dużym odsetku mieszkań niewyposażonych w podstawowe instalacje. Zgodnie z danymi GUS w 2010 r. 73,5% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 55,9% w łazienkę zaś 45,9% w centralne ogrzewanie.

Gminny zasób mieszkaniowy

Gmina Dalików przyjęła *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Dalików na lata 2009-2014*, w celu stworzenia racjonalnej gospodarki mieszkaniowej w gminie (przyjęty uchwałą nr 201/09 Rady Gminy Dalików z dn. 7 października 2009 r.).

Mieszkaniowy zasób gminy obejmuje 20 lokali znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy Dalików oraz 2 lokale w budynkach użytkowanych na prawach współwłasności z innymi osobami (we wsi Sarnów).

Gmina w latach obowiązywania programu nie przewiduje budowy nowych mieszkań. Jako podstawowe zadanie przyjęła utrzymanie właściwego stanu technicznego istniejących budynków oraz sprzedaż lokali mieszkalnych na rzecz najemców w celu uzyskania funduszy na poszerzenie lub odtworzenie mieszkaniowego zasobu gminy.

Tab. 16. Lokale mieszkalne w gminnym zasobie mieszkaniowym.

Powierzchnia użytkowa (m ²)	Ilość lokali ogółem	Miejscowość	Ilość lokali
poniżej 30	1	Budzynek	1
31 - 55	13	Brudnów Pierwszy	3
		Domaniewek	2
		Sarnów	2
		Budzynek	1
		Madaje Stare	1
		Wilczyca	3
56 - 75	7	Dąbrówka Woźnicka	1
		Domaniewek	2
		Budzynek	1
		Dalików	3
		Madaje Stare	1
powyżej 75	1	Domaniew	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

8.4 Gospodarka

Gospodarka gminy Dalików oparta jest o działalność rolniczą. Pracą we własnym gospodarstwie rolnym zajmuje się ok. 71% ludności zawodowo czynnej. W rolnictwie pracuje prawie 80% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy pracują poza rolnictwem, prowadząc własną działalność gospodarczą lub pracując w zakładach położonych głównie na terenie gmin sąsiednich. Niewielki jest udział zatrudnienia w przemyśle i budownictwie oraz w usługach.

▪ Gospodarka rolna

Czynnikami wpływającym na stan rolnictwa i intensywność produkcji rolnej jest struktura agrarna. Powiat poddębicki charakteryzuje się bardzo korzystną strukturą obszarową gospodarstw na tle województwa łódzkiego. Udział gospodarstw rozwojowych (o powierzchni 15 ha i więcej) jest wysoki i wynosi 30% (dla województwa niecałe 8%).

W gminie Dalików gospodarstwa rozwojowe stanowią ok. 20% wszystkich gospodarstw indywidualnych. Udział gospodarstw bardzo dużych jest niewielki.

Największe gospodarstwo posiada powierzchnię prawie 370 ha. W gminie znajdują się ponadto trzy gospodarstwa o powierzchni od 50 do 70 ha: w Karolinowie, Dąbrówce Nadolnej i Dąbrówce Woźnickiej oraz trzy o powierzchni od 32 do 42 ha: w Symonii, Rozynowie i Oleśnicy.

Tab. 17. Gospodarstwa rolne w gminie Dalików wg zajmowanej powierzchni.

Powierzchnia (ha)	Ilość gospodarstw (szt.)	Udział (%)
Do 1 ha włącznie	33	4,38
Powyżej 1 ha razem	721	95,62
1 – 5 ha	212	28,12
1 – 10 ha	418	55,44
1 – 15 ha	566	75,07
5 – 10 ha	206	27,32
5 – 15 ha	354	46,95
10 – 15 ha	148	19,63
5 ha i więcej	509	67,51
10 ha i więcej	303	40,19
15 ha i więcej	155	20,56
Ogółem	754	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS – Powszechny spis rolny 2010 (stan na 31.12.2010 r.)

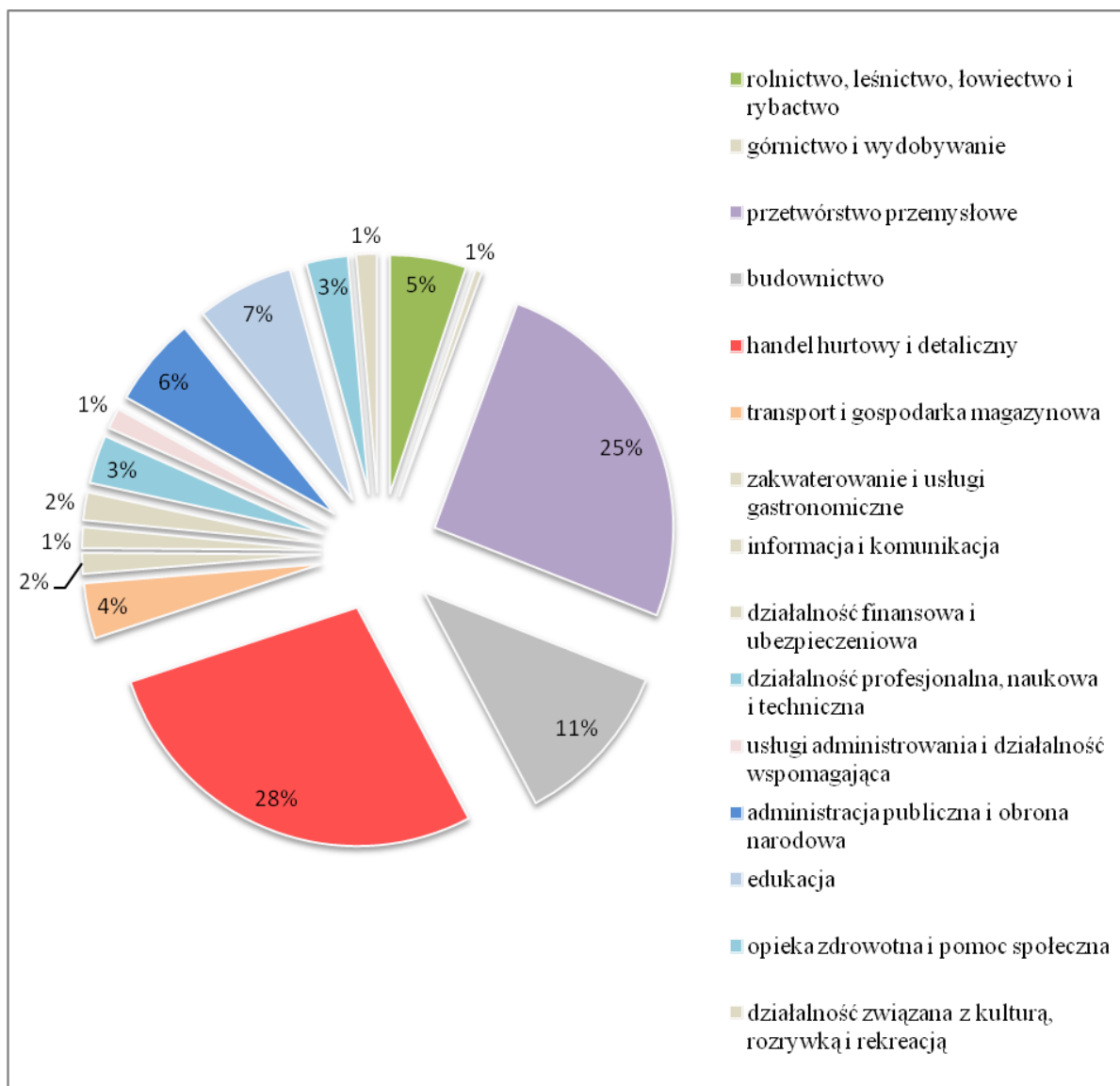
W strukturze zasiewów dominują zboża, przede wszystkim żyto (ok. 40%) oraz ziemniaki (ok. 26%). Uprawiana jest także pszenica, jęczmień, owies, pszenżyto i mieszanki zbożowe. Gmina nie jest obszarem uprawy warzyw. Uprawy są rozproszone po terenie całej gminy i zajmują niewielką powierzchnię a ich produkcja przeznaczana jest głównie na własne potrzeby. Większy obszar upraw warzyw znajduje się w północnej części gminy.

W strukturze hodowli przeważa hodowla bydła oraz trzody chlewnej. Pomimo spadku opłacalności produkcji część gospodarstw nastawia się na produkcję zwierzęcą. Zgodnie z danymi z Urzędu Gminy w Dalikowie (stan na czerwiec 2012 r.) w gminnych gospodarstwach było: 4 770 szt. bydła, 3 980 szt. trzody chlewnej, 26 szt. owiec raz 12 szt. kóz. Gmina ze względu na strukturę zasiewów i znaczny udział w powierzchni użytków zielonych stanowi bazę produkcji mleka. Z terenu gminy skupowane jest mleko głównie przez Spółdzielnię Mleczarską w Łodzi i w Ozorkowie.

Większość gospodarstw w gminie prowadzi głównie produkcję wielokierunkową. Udział gospodarstw specjalistycznych jest niewielki. Na terenie gminy brak jest gospodarstw ekologicznych pomimo dogodnych warunków dla prowadzenia tego typu działalności.

▪ **Pozarolnicza działalność gospodarcza**

Na koniec 2010 r. swoją siedzibę w gminie miało zarejestrowanych 217 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Z pośród nich prawie 80% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą a ponad 90% to mikroprzedsiębiorstwa.

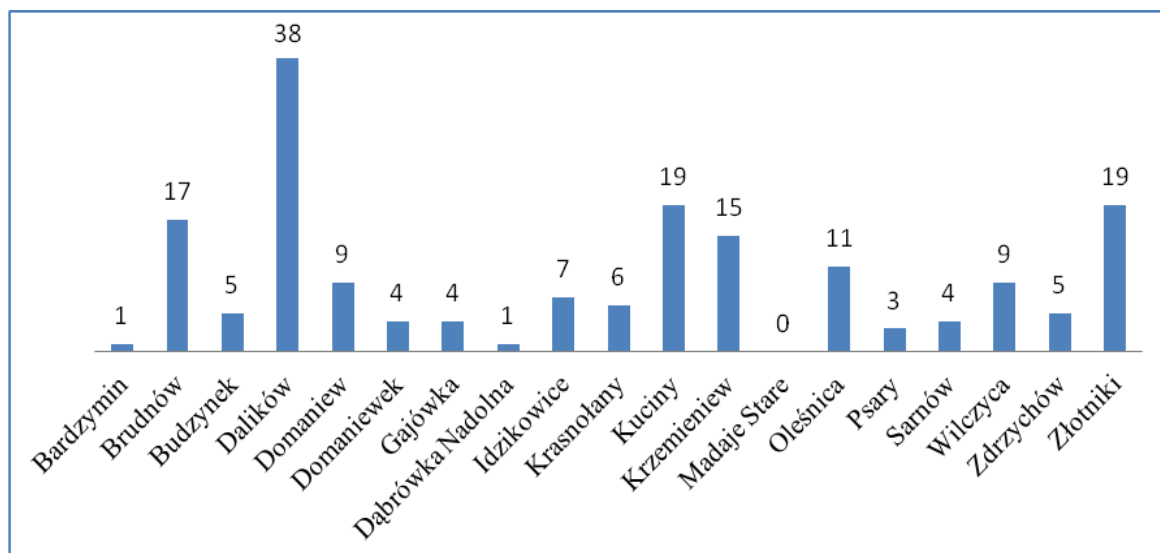


Rys. 10. Działalność gospodarcza w gminie zarejestrowana w rejestrze REGON.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku danych lokalnych GUS (stan na koniec 2010 r.)

Zgodnie z danymi z Urzędu Gminy w Dalikowie w połowie 2012 r. do centralnej ewidencji i informacji o działalności gospodarczej wpisanych było 177 podmiotów, koncentrujących się w sektorze usługowym i handlowym (hurtowym i detalicznym) oraz przetwórstwie przemysłowym i budownictwie, w branżach: krawiectwo, dziewiarstwo, mechanika pojazdowa, obróbka drewna, gastronomia, usługi transportowe i remontowo budowlane.

Najwięcej podmiotów gospodarczych skupia miejscowość Dalików, jako główny ośrodek lokalny gminy oraz miejscowości Kuciny, Złotniki, Brudnów oraz Krzemieniew. Działalność gospodarcza realizowana jest głównie przez niewielkie podmioty gospodarcze, zatrudniające od 1 do 5 osób.



Rys. 11. Rozmieszczenie i ilość podmiotów gospodarczych w gminie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie (stan na 14.06.2012 r.)

8.5 Bezrobocie

Na koniec 2011 r. w gminie Dalików było zarejestrowanych 221 osób bezrobotnych. Od 2007 r. bezrobocie w gminie sukcesywnie rośnie.

Tab. 18. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2003-2010.

Lata	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mężczyźni	170	148	140	113	87	58	74	101
kobiety	139	139	136	123	102	54	60	87
ogółem	309	287	276	236	189	112	134	188

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS.

Tab. 19. Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2003-2010.

Lata	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mężczyźni	14,1	12,3	11,5	9,2	6,9	4,6	5,8	7,8
kobiety	14,4	14,5	14,1	12,6	10,3	5,4	6	8,7
ogółem	14,2	13,3	12,6	10,7	8,4	5	5,9	8,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku danych lokalnych GUS.

Bezrobocie stanowi jeden z problemów społecznych w gminie. Pomimo trudnej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest ona nieco lepsza niż w powiecie poddębickim, w którym 8,7% ludności w wieku produkcyjnym to osoby bezrobotne (przy wskaźniku dla województwa na poziomie 8,1%).

9. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia

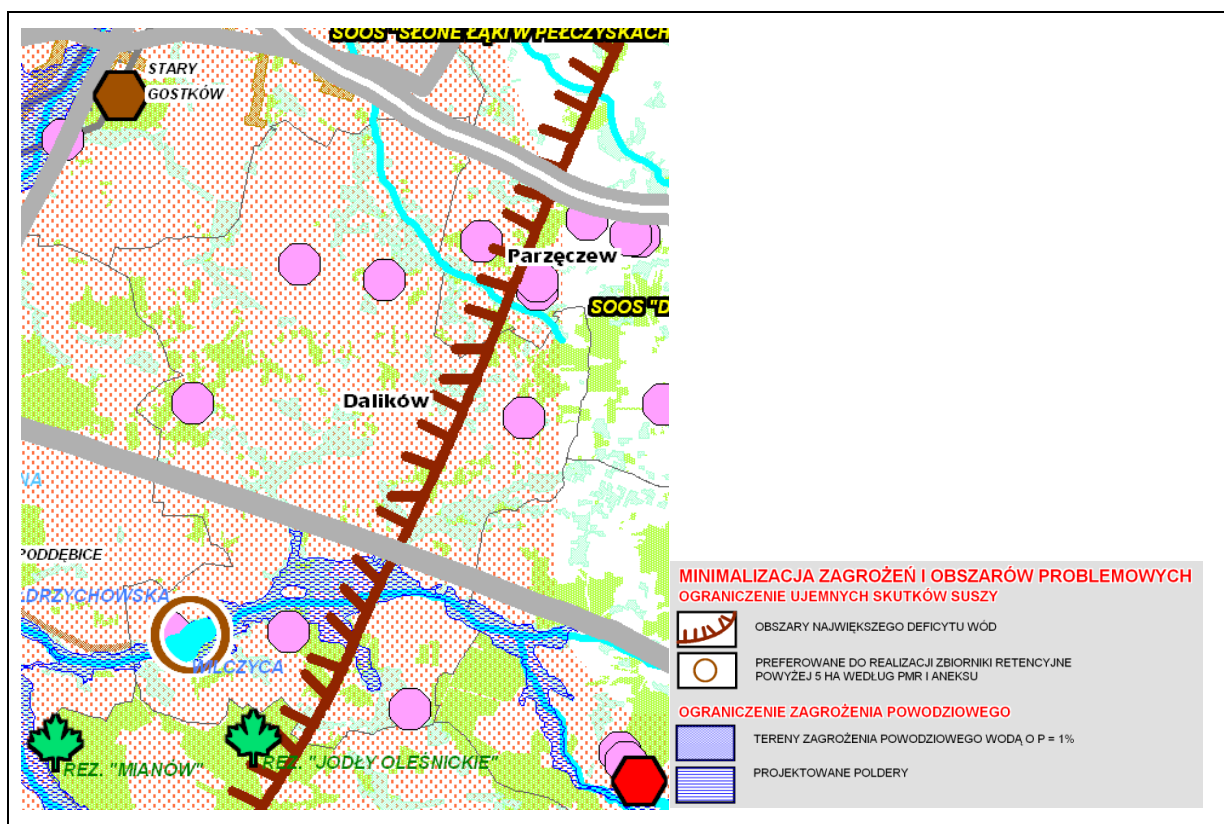
9.1 Zagrożenie powodziowe

W gminie Dalików nie zostały wyznaczone obszary zalewowe. Przez obszar gminy nie przepływają rzeki, dla których opracowane zostały studia zagrożenia powodziowego.

Rzeki Beldówka oraz Gnida zostały zakwalifikowane do opracowania map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP) w I i II cyklu planistycznym dla regionu wodnego Warty. Obszary wyznaczone we Wstępnej Ocenie Ryzyka Powodziowego (WORP), opracowanej w ramach Planu zarządzania ryzykiem powodziowym, nie stanowią podstawy do planowania przestrzennego. Dla rzek wskazanych w opracowaniu zostanie opracowane matematyczne modelowanie hydrauliczne, w wyniku, którego zostaną wyznaczone precyzyjne obszary, przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego. Mapy te będą stanowiły podstawę do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego.

W dolinie rzeki Beldówki, zgodnie z raportem WORP, wyznaczony został obszar, na którym wystąpienie powodzi jest prawdopodobne.

W tych samych granicach wyznaczono teren zagrożenia powodziowego w dolinie rzeki Beldówki zgodnie z aktualizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, przyjętą uchwałą NR LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dn. 21 września 2010 r.



Źródło: Aktualizacja Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.

9.2 Zagrożenie osuwania się mas ziemnych

W zakresie zagrożenia osuwania się mas ziemnych w gminie Dalików nie stwierdzono występowania terenów osuwiskowych (zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego - baza danych geologicznych SOPO).

Stwierdzenie istnienia zagrożeń związanych z osuwaniem się mas ziemnych jest trudne do określenia ze względu na brak specjalistycznych opracowań w tym zakresie. Gmina nie posiada zrealizowanej mapy osuwisk w skali 1:10 000.

9.3 Zagrożenie bezpieczeństwa publicznego

W zakresie bezpieczeństwa publicznego ochroną ludności i jej mienia na terenie gminy Dalików zajmuje się rewir dzielnicowych, obsługiwany przez Powiatową Komendę Policji w Poddębicach.

Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego, ratownictwa ogólnego zajmują się Ochotnicze Straże Pożarne. Obecnie na terenie gminy działa 12 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: Dalików, Brudnów, Domaniew, Krasnołany, Marcinów – Huta Bardzyńska, Psary, Krzemieniew, Budzynek, Domaniewek, Kuciny, Oleśnica, Wilczyca. Jednostka OSP w Dalikowie i w Krzemieniewie należą do Krajowego Systemu Gaśniczego.

10. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin

Udokumentowane złoża kopalin podlegają ochronie, na podstawie art. 125 ustawy *Prawo ochrony środowiska* z 21 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późniejszymi zmianami), polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystywaniu, w tym kopalin towarzyszących.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 12 terenów udokumentowanych złóż kopalin, położonych w obrębie miejscowości: Bardzynin, Brudnów, Budzynek, Psary, Przekora, Zagrodniki, Oleśnica, Kontrewers, Kazimierzów i Dąbrówka Woźnicka. Są to wyłącznie złoża kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego, charakteryzujące się niewielkimi zasobami, wykorzystywane głównie w budownictwie.

Tab. 20. Udokumentowane złoża kopalin zlokalizowane na terenie gminy.

Lp.	Nazwa złoża / Miejscowość	Rodzaj złoża	Kopaliny wg NKZ	Rodzaj terenu	Stan zagospodarowania	Powierzchnia (ha)	Rekultywacja
1.	Bardzynin	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków budowlanych	nieużytki, grunty rolne klasy VI	eksploatowane okresowo	0,53	leśny
2.	Brudnow, Psary	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	grunty rolne V i VI klasy	złoże zagospodarowane	9,30	leśno - wodny
3.	Dąbrówka Woźnicka	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków budowlanych	grunty rolne V i VI klasy	złoże skreślone z bilansu zasobów	0,86	leśno - wodny
4.	Dąbrówka I / Dąbrówka Woźnicka	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków budowlanych	grunty rolne <IV (V, VI) klasy	złoże zagospodarowane	0,43	rolniczo - leśny
5.	Dąbrówka Woźnicka	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	grunty rolne <IV (V, VI) klasy	złoże zagospodarowane	3,87	leśno - wodny
6.	Kontrewers	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków budowlanych	-	-	-	-
7.	Kontrewers I / Kontrewers	kruszywa naturalne - piasek	złoża piasków budowlanych	grunty rolne VI klasy	-	2,00	leśno - wodny
8.	Oleśnica	kruszywa naturalne	złoża mieszanek żwirowo - piaskowych	-	złoże eksploatowane okresowo	1,20	leśny
9.	Oleśnica - Zagrodniki	kruszywa naturalne	-	grunty rolne VI klasy	złoże skreślone z bilansu zasobów	1,32	leśny
10.	Przekora	kruszywa naturalne	złoża mieszanek żwirowo - piaskowych	-	-	0,80	-
11.	Kazimierzów	kruszywa naturalne	złoże piasków	-	-	3,71	-
12.	Budzynek	kruszywa naturalne	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego. Państwowego Instytutu Badawczego – baza danych MIDAS oraz danych z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi (Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska).

11. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Dalików wyznaczone zostały obszary i tereny górnicze. Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163 poz. 981)* obszary i tereny górnicze uwzględnia się w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Tab. 21. Obszary i tereny górnicze ustanowione w koncesjach na wydobywanie kopalin ze złóż.

Lp.	Nazwa terenu i obszaru górniczego	Nr w rejestrze	Kod złoża	Znak / Nr koncesji	Przedsiębiorca	Stan
1.	Bardzynie	XXXVI/1/41	7617	OS.IV.7512/10/98	Miejsko-Gminna Spółka Wodna	zniesiony
					P. Marek Świercz	
					P. Marek Świercz	
2.	Brudnów	10-5/3/204	9890	DG/Si.IV-7412-2/18/04	INTERAUTO Spółka Jawna; Damian Sykuła, Roman Sykuła	aktualny
3.	Dąbrówka	10-5/4/299	10653	RS.7511-3/2006	MARKBUD Sp. z o.o.	zniesiony
4.	Dąbrówka I	10-5/6/489	14557	RS.7511-2/2010	MARKBUD Sp. z o.o.	aktualny
5.	Dąbrówka Woźnicka	-	12496	RO.V-MK-7513-66/09	INTERAUTO Spółka Jawna Damian Sykuła, Roman Sykuła	aktualny
6.	Kontrewers	10-5/4/313	11175	RS.7511-3/2007	SICZEK” Łukasz Marcin Siczek	aktualny
7.	Kontrewers I	10-5/5/439	13490	RS.7511-4/2009	„SICZEK” Łukasz Marcin Siczek	aktualny
8.	Oleśnica	10-5/2/149	9355	RS.7511-2/2003	P. Paweł Koralewski	aktualny
					P. Henryk Kuźniak	
9.	Oleśnica - Zagrodniki	XXXVI/1/21	5581	OS.IV.7512/22/92/94	Eksploatacja i Sprzedaż Żwiru. Bednarek Roman	zniesiony
10.	Przekora	XXXVI/1/3	3868	OS.IV.7512/10/92	Przedsiębiorstwo Robót Drogowych S.A.	zniesiony
11.	Przekora I	10-5/5/393	11682	RS.7511-4/2008	Przedsiębiorstwo Robót Drogowych S.A.	aktualny
12.	Psary II	XXXVI/1/31	6970	OS.IV-7512/1/97	P. Dębowski Tadeusz	zniesiony
13.	Zagrodniki	10-5/3/252	10150	RS.7511-17/2005	P.P.H.U. Roman Bednarek	aktualny
14.	Złotniki	10-5/6/573	15098	OB.6522.II.2.2011	P. Bogdan Jędrzejczak; "SERVIAM"	aktualny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego. Państwowego Instytutu Badawczego – baza danych MIDAS oraz danych z Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach.

Kopalnie w gminie Dalików są niewielkie, przez co tereny górnicze w większości pokrywają się z obszarami górniczymi. Zasięg wpływu robót górniczych w niewielkim stopniu wykracza poza przestrzeń wydobywania.

W lokalnych kopalniach eksploatacja jest niewielka i sięga do poziomu wód gruntowych. W obrębie części złóż zaniechano wydobywania a nieczynne wyrobiska powoli zarastają. Głównymi przyjętymi kierunkami rekultywacji są leśny, leśno-wodny oraz rolniczy.

Teren gminy jest ponadto objęty koncesją na poszukiwanie ropy naftowej i gazu ziemnego oraz koncesją na poszukiwanie wód mineralno – geotermalnych.

12. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Tereny zamknięte

Na terenie gminy nie ustanowiono terenów zamkniętych ze względu na bezpieczeństwo i obronność państwa zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2010 r. Nr 193 poz. 1287 z późniejszymi zmianami).

Pozostałe obiekty i tereny chronione

Na terenie gminy Dalików występują obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych. Są to:

- **obiekty wpisane do rejestru zabytków**, na mocy *ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami) - 3 obiekty architektury sakralnej (kościół) i 1 park podworski.
- **formy ochrony przyrody**: Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz 18 pomników przyrody, na mocy *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 z późniejszymi zmianami).
- **udokumentowane złoża kopalin** na mocy *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późniejszymi zmianami).
- **tereny i obszary górnicze** na mocy *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. Nr 163 poz. 981 z późniejszymi zmianami).
- **grunty rolne III klasy bonitacyjnej oraz gleby organiczne** na mocy *ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (Dz. U. z 2004r. Nr 121 poz. 1266 z późniejszymi zmianami)
- **główny zbiornik wód podziemnych GZWP nr 401, udokumentowane zasoby wód podziemnych** na mocy *ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne* (Dz. U. z 2012 r. poz. 145).

13. Stan prawny gruntów

W strukturze własności gruntów gminy Dalików przeważa własność prywatna. Do osób fizycznych należy ponad 80% wszystkich gruntów. Udział gruntów własnych gminy jest niewielki i wynosi niecałe 2%.

Zagospodarowanie gruntów komunalnych dotyczy w większości lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej i usług publicznych. Grunty gminy nie stanowią zwartego obszaru, pojedyncze działki są rozproszone po terenie gminy.

Znaczny udział w strukturze gruntów gminy posiada Skarb Państwa. W miejscowości Sarnów i Dzierżanów znajdują się dawne gospodarstwa rolne, należące do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Tab. 22. Struktura własności gruntów w gminie.

Lp.	Rodzaj	Powierzchni (ha)	Udział (%)
1	grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	1402	12,23
2	grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	-	-
3	grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	188	1,64
4	grunty gmin i związków przekazane w użytkowanie wieczyste	1	0,01
5	grunty osób fizycznych	9751	85,07
6	grunty spółdzielni	1	0,01
7	grunty kościołów i związków wyznaniowych	7	0,06
8	grunty wspólnot gruntowych	4	0,03
9	grunty powiatów	48	0,42
10	grunty spółek prawa handlowego, partii politycznych i stowarzyszeń oraz pozostałe	60	0,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

14.1 System komunikacji

▪ Układ dróg

Układ dróg publicznych gminy Dalików tworzą drogi krajowe, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Przez teren gminy nie przebiega droga o znaczeniu wojewódzkim. Układ komunikacyjny dróg publicznych uzupełnia lokalna sieć dróg wewnętrznych (o różnych parametrach) w formie dróg ogólnodostępnych, pełniących funkcje dróg dojazdowych do terenów zabudowanych oraz gruntów rolnych i leśnych.

Przez północno – wschodni kraniec gminy przebiega odcinek drogi o ograniczonej dostępności – Autostrady A2, stanowiącej fragment drogi międzynarodowej E-30. Przez południowo - środkową część gminy przebiega droga krajowa nr 72, łącząca Konin z Rawą Mazowiecką. Stanowi ona główną oś komunikacyjną gminy na linii wschód – zachód.

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi powiatowe:

- nr 3705E (Poddębice – Brudnów – Budzynek - Parzęczew)
- nr 3706E (Nowa Wieś - Brudnów - Dalików - Kuciny - Kwiatkowice - Łask)

- nr 3707E (Poddębice – G. Bałdrzychowska - Kałów - Złotniki - Dalików - Bardzynin - Parzęczew)
- nr 3719E (Sarnów – Malanów),
- nr 5137E (Ozorków - Parzęczew - Łążki - Powodów - Budzynek)

Długość dróg gminnych wynosi 50,75 km, z czego najwięcej dróg posiada nawierzchnię nieulepszoną tłuczniową. Drogi są w średnim stanie technicznym, na wielu odcinkach wymagających remontu oraz modernizacji w zakresie utwardzenia.

Tab. 23. Wykaz dróg gminnych

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)
1	111008E	(Tarnowa) -granica gm. Poddębice - Złotniki	3,57
2	111009E	(Panaszew) - granica. gm. Poddębice-Krzemieniew – Lubocha – Dąbrówka Nadolna	7,79
3	111013E	(Tumusin) - granica gm. Poddębice - Złotniki	1,265
4	111051E	(dr. Pow. Nr 3705E) - Antoniew – Aleksandrówka – granica gm. Wartkowice (Nowa Wieś)	3,914
5	111052E	Domaniewek - Idzikowice - Woźniki	3,558
6	111053E	Budzynek - Stefanów	2,095
7	111054E	Kuciny - Piotrów	3,447
8	111055E	Fułki – granica gm. Lutomiersk – (Mianów)	2,315
9	111056E	Wilków – Oleśnica – Kontrewers – granica gm. Aleksandrów Łódzki – (Bełdów)	6,667
10	111057E	Zdrzychów – Zagrodniki – Oleśnica – granica gm. Lutomiersk –(Mianów)	3,241
11	111058E	Oleśnica – Madaje Stare – granica gm. Lutomiersk – (Orzechów)	1,621
12	111218E	(Powodów III) - granica gm. Wartkowice – Domaniewek – Brudnów - Stefanów - Dąbrówka Nadolna - Piotrów	11,27
Razem:			50,753

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dalikowie.

Ponad 45% dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą nieulepszoną - tłuczniową (23,04 km). Drogi o nawierzchni ulepszonej bitumicznej stanowią 21,71% (11,02 km), gruntowej wzmocnionej żwirem i/lub żużlem - 18,48% (9,38 km), naturalnej (z gruntu rodzimego) - 14,22% (7,22 km) natomiast drogi o nawierzchni ulepszonej (prefabrykaty betonowe - kostka) - 0,20% (odcinek drogi nr 111218E o długości 0,1 km).

14.2 Gospodarka w zakresie systemu infrastruktury sanitarnej

▪ Gospodarka wodno - ściekowa

Racjonalne gospodarowanie zasobami wód ujmowanych na potrzeby zaopatrzenia ludności oraz dla rozwoju gospodarczego powinno zapewnić równowagę poboru i odtwarzania zasobów, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu oczyszczania wód zużytych.

Źródła zaopatrzenia w wodę

Ujęcia głębinowe wód podziemnych, będące źródłem zaopatrzenia w wodę pitną, zlokalizowane są w miejscowościach: Dalików, Zdrzychów i Woźniki. Niewykorzystywane są istniejące ujęcia w Sarnowie, Krzemieniewie i Gajówce. Remont stacji w Gajówce przewidziany jest na 2013 r., na który gmina uzyskała dofinansowanie.

Na pograniczu gminy Dalików i Parzęczew zlokalizowane jest ujęcie wody „Sokola Góra” dla miasta Zgierza. Ujęcie składa się z 6 studni głębinowych, w tym 4 na terenie gminy Dalików (wieś Bardzynin, Gajówka). W latach 80-tych opracowana została koncepcja zagospodarowania ujęcia wraz z budową stacji uzdatniania wody na terenie gminy Parzęczew i rurociągów przesyłowych wody do Zgierza. Koncepcja nie została zrealizowana i obecnie ujęcie „Sokola Góra” pozostają w dyspozycji miasta Zgierza, jako alternatywne źródło wody. Wokół ujęcia wyznaczony został lej depresyjny o promieniu 70 km.

Ponadto na terenie gminy występują ujęcia wód, zaopatrujące indywidualne gospodarstwa, zarówno z utworów kredy górnej jak i czwartorzędowych.

Sieć wodociągowa

Gmina Dalików jest całkowicie zwodociągowana. W 2010 r. zakończono proces budowy sieci wodociągowej. Ostatnim etapem była rozbudowa wodociągu we wschodniej części gminy, w miejscowości Huta Bardzyńska. Zwodociągowanie gminy przebiegało zgodnie z opracowanym w 2003 r. Programem zwodociągowania gminy Dalików.

Sieć wodociągowa ma długość 142,8 km. Wodociągi zrealizowane są w układzie pierścieniowo zamkniętym, a stacje pracują w układzie dwustopniowym. Woda z ujęcia tłoczona jest do sieci wodociągowej przez urządzenia uzdatniające, współpracujące z hydroforami.

Zużycie wody

Zużycie wody w gminie z roku na rok rośnie, głównie ze względu na zwiększającą się liczbę odbiorców wody z wodociągu. W 2002 r. zużycie wynosiło 19,4 m³/1 mieszkańca, w 2008 r. - 28 m³/1 mieszkańca a w 2010 r. - 32 m³/1 mieszkańca. Tej wielkości zużycie wody spowodowało powstanie w gminie w 2010 r. - 118 816 m³ zużytej wody.

Kanalizacja

Gmina Dalików, przy całkowitym zwodociągowaniu, jest prawie nieskanalizowana. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 0,8 km (9 przyłączy). Obszarem skanalizowanym jest byłe Państwowe Gospodarstwo Rolne, we wsi Sarnów. W gminie znajdują się 2 mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków zlokalizowane przy Zespole Szkół w Dalikowie, w miejscowości Sarnów oraz 1 biologiczna oczyszczalnia przy Zespole Szkół w Domaniewie. Osady przekazywane są do Oczyszczalni Ścieków w Uniejowie.

Gmina wprowadziła alternatywny sposób oczyszczania wód poprzez budowę małych przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie gmina kończy realizację projektu budowy tego typu oczyszczalni. Do końca 2012 r. wybudowano 141 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków.

Obecnie priorytetem dla gminy w zakresie gospodarki wodno – ściekowej jest budowa kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków w miejscowości Dalików.

▪ **Gospodarka w zakresie usuwania i utylizacji odpadów**

Rodzaje odpadów i ich utylizacja

Powstające odpady należą głównie do odpadów komunalnych. Odpady przemysłowe stanowią niewielki udział, występują przy prowadzonych działalnościach gospodarczych i są zagospodarowywane we własnym zakresie.

Na terenie gminy nie ma zorganizowanego składowiska odpadów komunalnych. W obowiązującym do końca 2003 r. miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy został przeznaczony teren pod składowisko odpadów komunalnych, zlokalizowany w miejscowości Przekora.

Odpady komunalne odbierane są z terenu gminy od właścicieli poszczególnych nieruchomości przez przedsiębiorstwa posiadające zezwolenie na tego typu działalność, na podstawie podpisanych umów. Rola gminy ogranicza się do ustalenia warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca, aby uzyskać stosowne zezwolenie na odbiór odpadów oraz ustalenia górnych stawek opłat za ich odbiór.

Selektywna zbiórka odpadów

W gminie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych (surowców wtórnych). Zbiórka odbywa się w ramach zbiórki „u źródła” jak i w systemie ogólnodostępnych pojemników. Pojemniki zlokalizowane są w miejscach publicznych a odbiorem odpadów zajmują się wyspecjalizowane firmy.

Odpady niebezpieczne

W gminie jest prowadzona zbiórka odpadów niebezpiecznych (w tym zużytego sprzętu elektrycznego i baterii). Przeteterminowane leki mieszkańcy mogą oddawać do apteki w miejscowości Dalików.

Gmina posiada „Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Dalików”, zgodnie z którym gmina planuje pozbyć się 100% produktów zawierających azbest (płyt cementowo - azbestowych oraz rur azbestowych) do końca 2032 r. Na koniec 2010 r. w gminie zinwentaryzowano 191,298 m² materiałów zawierających azbest. Stanowiły je przede wszystkim płyty dachowe oraz rury wodociągowe.

14.3 System infrastruktury energetycznej

▪ Podsystem elektroenergetyczny

Zasilanie w energię elektryczną

Na terenie gminy nie funkcjonuje Główny Punkt Zasilania (GPZ) - stacja 110/15KV. Zasilanie w energię elektryczną odbiorców odbywa się poprzez sieć napowietrzno - kablową 15kV powiązaną z GPZ w Poddębicach, Szadku i Aleksandrowie Łódzkim. Ze stacji transformatorowych 15/4,0 energia elektryczna dostarczana jest bezpośrednio do odbiorców liniami napowietrznymi lub kablowymi. Przez północny obszar gminy Dalików przebiega równoleżnikowo linia elektroenergetyczna o napięciu 220 kV relacji Zgierz – Adamów.

Stan techniczny sieci rozdzielczej zasilającej odbiorców w gminie jest dostateczny, remontów wymagają niektóre odcinki sieci 15 kV (głównie linie zasilające) oraz linie napowietrzne niskiego napięcia, w celu zwiększenia przepustowości sieci i zmniejszenia strat sieciowych. Elektroenergetyczne linie 15 kV i 0,4 kV są własnością PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź - Teren.

▪ Podsystem ciepłowniczy

Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie w ciepło na terenie gminy odbywa się poprzez lokalne źródła ciepła: kotłownie i indywidualne źródła znajdujące się u poszczególnych odbiorców, opalane głównie węglem i koksem.

Niekonwencjonalne źródła ciepła

Dotychczasowa niewielka modernizacja źródeł ciepła dotyczy zastosowania oleju opałowego, jako paliwa grzewczego. Istniejące kotłownie olejowe:

- przy Zespołach Szkół w Domaniewie i w Dalikowie,
- przy Urzędzie Gminy w Dalikowie,
- przy Gminnej Bibliotece Publicznej,
- przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Dalikowie,
- w budynku poszkolnym w Kucinach.

▪ Podsystem zaopatrzenia w gaz

Na terenie gminy nie występuje sieć gazu przewodowego. Ewentualne zapotrzebowanie na gaz realizowane jest z butli oraz ze zbiorników napełnianych gazem płynnym (indywidualne instalacje gazowe).

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Łódź – Turek. Gazyfikacja obszaru będzie możliwa, jeśli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy odcinków sieci gazowych. Źródłem zasilania będzie istniejący gazociąg.

14.4 System infrastruktury telekomunikacyjnej

Mieszkańcy gminy mają dostęp do sieci telefonicznej stacjonarnej oraz komórkowej. Operatorem telekomunikacyjnym jest grupa Telekomunikacja Polska. S.A. W zakresie powszechnych usług telekomunikacyjnych gmina jest obsługiwana przez centralę telefoniczną w Dalikowie, powiązaną za pośrednictwem telefonii, z centralą telefoniczną w Łodzi oraz w Poddębicach.

Bezpośrednie zapotrzebowanie w łącza telefoniczne abonentów realizowane jest poprzez telefoniczne linie napowietrzne. Zachodnia część gminy objęta jest ponadto obsługą radiowego systemu abonentów RSDA, działającego w oparciu o stację bazową wybudowaną w Poddębicach.

Gmina objęta jest zasięgiem operatorów sieci komórkowej. Na terenie gminy zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej, we wsi Złotniki (Złotniki 17) oraz Brudnów (Brudnów Drugi 11, Brudnów Trzeci 18).

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Na obszarze gminy Dalików nie występują zadania rządowe, wpisane do rejestru programów zadań rządowych służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Na rozwój gminy wpływ mają następujące ponadlokalne inwestycje celu publicznego zapisane w aktualizacji *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*, przyjętej Uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r. (Dz. U. Woj. Łódzkiego Nr 367, poz. 3485 z 17 grudnia 2010 r.).

- W zakresie bezpieczeństwa energetycznego - modernizacja linii elektroenergetycznej 220 kV relacji Zgierz - Adamów, przebiegającej przez północno-środkową część gminy;
- W zakresie zapewnienia ciągłości systemu ekologicznego - utworzenie Puczniewsko-Grotnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, obejmującego istniejący Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- W zakresie zmniejszenia deficytu wód - realizacja obiektów małej retencji, uwzględnionych w Programie Małej Retencji województwa łódzkiego i Aneksie do Programu – zbiornika wielofunkcyjnego o powierzchni powyżej 5 ha „Wilczyca” oraz zbiorników o powierzchni poniżej 5 ha: „Domaniew”, „Gajówka”, „Psary” i „Woźniki”.

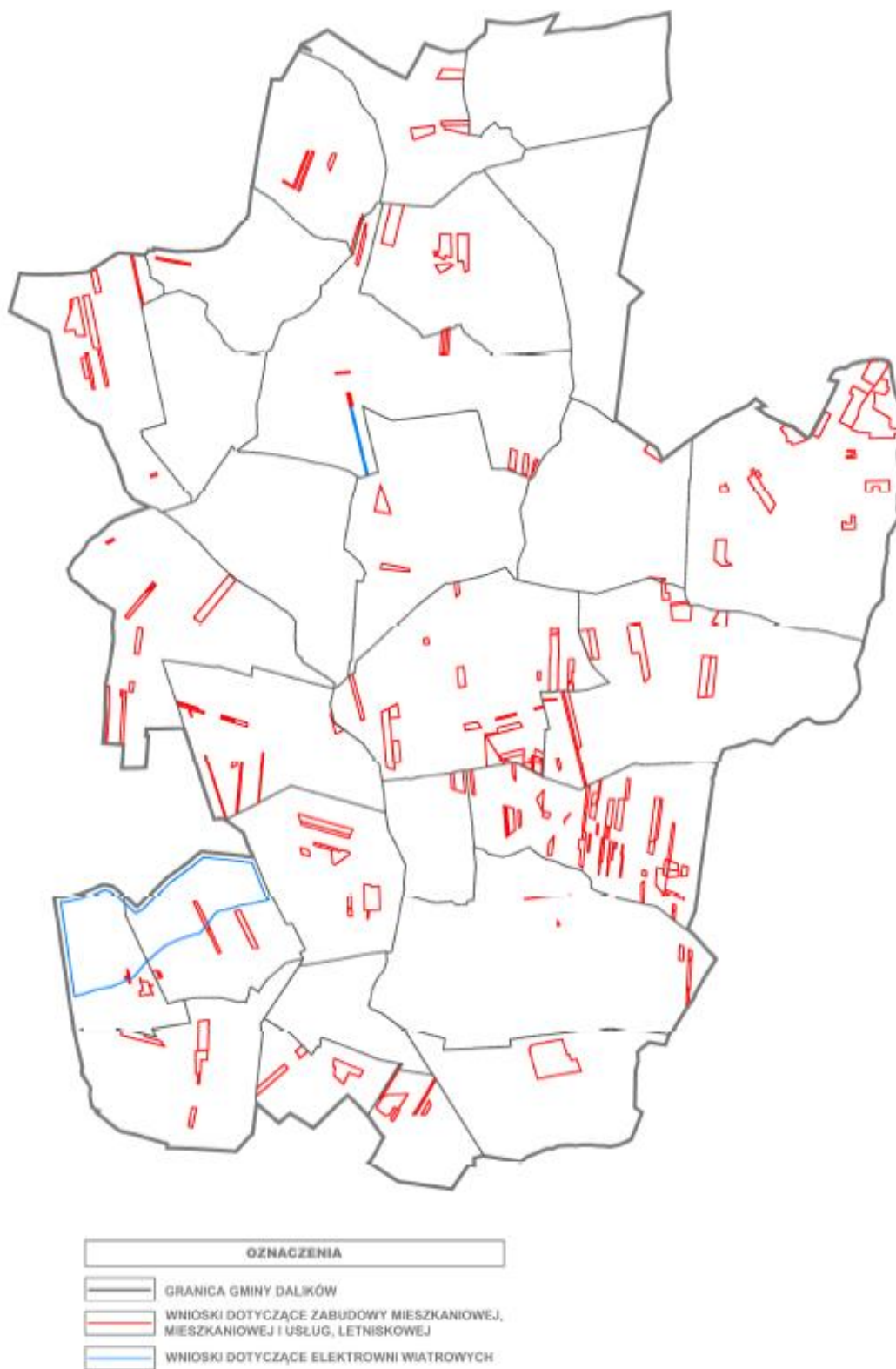
16. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Do uwarunkowań wynikających z potrzeb rozwoju gminy Dalików należą:

- Niekontrolowana urbanizacja terenów rolniczych oraz terenów o najwyższych walorach przyrodniczych powodująca zmniejszenie i rozdrobnienie areálu rolniczego oraz powstawanie rozproszonej zabudowy. Proces ten w konsekwencji prowadzi do zanikania historycznie ukształtowanych układów przestrzennych wsi.
- Zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
- Niskie standardy mieszkaniowe warunkujące potrzebę podniesienia standardów mieszkaniowych w istniejącej zabudowie.
- Niewystarczający rozwój infrastruktury warunkujący konieczność rozbudowy zasilania w media, odprowadzania ścieków i odbierania odpadów.
- Niski poziom przedsiębiorczości rolniczej.
- Wymóg planowania i tworzenia projektów w celu ubiegania się o dofinansowanie ze środków zewnętrznych, w tym środków unijnych.
- Zapotrzebowanie na nowe tereny pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, wynikające głównie z wniosków złożonych do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików (znacząca przewaga wniosków dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług).

Do uwarunkowań wynikających z możliwości rozwojowych gminy Dalików należą:

- Możliwość adaptowania istniejącej zabudowy dla rozwoju nowych działalności, w tym agroturystyki.
- Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowej w oparciu o walory przyrodnicze i krajobrazowe, w tym projektowany zbiornik retencyjny „Wilczyca”.
- Możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii, głównie energii wiatru i wód geotermalnych.
- Możliwość rozwoju funkcji pozarolniczych (mieszkaniowej i usługowej) ze względu na bliskie położenia w stosunku do aglomeracji łódzkiej (położenie w granicach jej oddziaływania funkcjonalno-przestrzennego).



Rys. Lokalizacja działek ewidencyjnych objętych wnioskami do projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wykazu złożonych wniosków do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików.

CZĘŚĆ III – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Kierunki zagospodarowania przestrzennego to określenie długofalowego procesu zmian struktury przestrzennej wyznaczonych z jednej strony przez cele rozwoju gminy, a z drugiej przez możliwości i uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego. Uwarunkowania oraz kierunki rozwoju gminy razem stanowią obraz rozwoju przestrzennego gminy, określają potencjał rozwoju, stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania oraz możliwości zagospodarowania nowych terenów stając się tym samym także ofertą promocyjną dla potencjalnych inwestorów. Określenie w dokumencie planistycznym, jakim jest Studium, odpowiednich kierunków rozwoju przestrzennego pozwala na świadome kształtowanie rozwoju gminy, zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki gruntami i planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENU

1.1 Główne cele polityki przestrzennej gminy

Głównym celem opracowania jest wskazanie właściwych kierunków zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy, w oparciu o analizę istniejących uwarunkowań przedstawionych w części II niniejszego dokumentu - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików.

Sporządzając zmianę Studium przyjęto częściową kontynuację dotychczasowych głównych zasad polityki przestrzennej i wyznaczonych wcześniej kierunków rozwoju gminy. Dotychczasowe kierunki poddano weryfikacji i uzupełniono w oparciu o nowe możliwości rozwoju lokalnego, tendencje zachodzące w zagospodarowaniu przestrzennym oraz potrzeby i oczekiwania mieszkańców gminy.

W oparciu o uwarunkowania oraz stan istniejący zagospodarowania przestrzennego w Studium określono następujące główne cele polityki przestrzennej gminy Dalików:

1. **Ochrona środowiska przyrodniczego**, realizowana poprzez:
 - ochronę już istniejących form ochrony, szczegółowo omówionych w części II Studium (Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego),
 - ograniczenie inwestycji szkodliwych dla środowiska poprzez ograniczenie szkodliwych technologii w już istniejących obiektach oraz lokalizację nowych inwestycji o ograniczonym negatywnym wpływie na środowisko,

- ochronę korytarzy ekologicznych cieków – utrzymywania na nich dotychczasowego użytkowania, tworzenia wzdłuż nich pasów wolnych od zabudowy, lokalizacji zalesień i zadrzewień (za wyjątkiem lokalizacji urządzeń służących ochronie przed zalewaniem i podtapianiem).

2. Ochrona środowiska kulturowego, realizowana poprzez:

- przestrzeganie już ustanowionych form ochrony, szczególnie omówionych w części II Studium (Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego),
- zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego poprzez prowadzenie polityki sprzyjającej ochronie środowiska kulturowego, w tym walorów krajobrazowych obszarów wiejskich,
- ustanowienie nowych form ochrony, obejmujących poszczególne elementy środowiska kulturowego.

3. Dywersyfikacja kierunków rozwoju gminy przejawiająca się w dążeniu do zminimalizowania ryzyka związanego z niekorzystną koniunkturą na rynku rolnym, a także problemami wynikającymi z jednokierunkowego rolnego charakteru gminy, poprzez:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wypoczynkowej poprzez wskazanie nowych terenów pod inwestycje na obszarach preferowanych do rozwoju funkcji turystycznej i wypoczynkowej,
- zwiększenie wpływów do budżetu gminy poprzez stworzenie warunków do inwestowania na terenach wyznaczonych pod rozwój aktywności gospodarczej, znajdujących się m. in. w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej nr 72,
- tworzenie na rynku pracy warunków dla rozwoju usług powiązanych z rolnictwem oraz z poza tego sektora,
- racjonalny rozwój osadnictwa na terenie gminy, koncentrację zabudowy w granicach istniejących ośrodków wiejskich,
- rozwój infrastruktury technicznej poprzez jej sukcesywną modernizację i rozbudowę.

4. Podniesienie komfortu życia mieszkańców poprzez:

- podnoszenie bezpieczeństwa na terenie gminy, w tym ochrona przed powodzią i podtopieniami w ramach rozwoju infrastruktury hydrotechnicznej zapobiegającej zalewaniu oraz ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy na terenach zagrożonych podtopieniami i zalaniem,
- rozbudowę infrastruktury społecznej (usług podstawowych),
- podnoszenie standardu istniejącej zabudowy, w tym otaczającej ją przestrzeni otwartej poprzez kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej z terenami zieleni urządzonej,
- rozbudowę komunikacyjnej infrastruktury technicznej (dróg, chodników, ścieżek rowerowych) oraz infrastruktury związanej z gospodarką wodno - ściekową (działania w celu skanalizowania terenów zwodociągowanych).

Realizacja celów polityki przestrzennej gminy powinna odbywać się z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej obszaru, służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

1.2 Istniejący podział funkcjonalno-przestrzenny gminy

Na podstawie istniejących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego i ich analizy można stwierdzić, że na terenie gminy Dalików zagospodarowanie przestrzenne koncentruje się w ramach czterech stref funkcjonalno-przestrzennych:

▪ S1 – strefę północną

Strefa obejmuje wsie: Krasnołany, Tobolice, Brudnów, Domaniew, Domaniewek, Idzikowice, Psary, Woźniki oraz Budzynek.

Obszar charakteryzujący się najniższym zalesieniem, dużym udziałem terenów otwartych – rolniczych, gruntów zmeliorowanych, o zabudowie koncentrującej się wzdłuż dróg i najmniejszej presji inwestycyjnej związanej z zabudową mieszkaniową. Przez północno-wschodni kraniec gminy przebiega odcinek autostrady A-2.

▪ S2 – strefę środkową

Strefa obejmuje wsie: Przekora, Dąbrówka Woźnicka, Dąbrówka Nadolna, Bardzynin, Gajówka.

Obszar charakteryzuje się największą lesistością, sporym udziałem terenów rolnych, udziałem zabudowy rekreacji indywidualnej koncentrującej się w pobliżu istniejących kompleksów leśnych, głównie we wschodniej części strefy, w okolicach wsi Bardzynin i Symonia.

▪ S3 – strefę centralną z głównym ośrodkiem lokalnym - Dalikowem

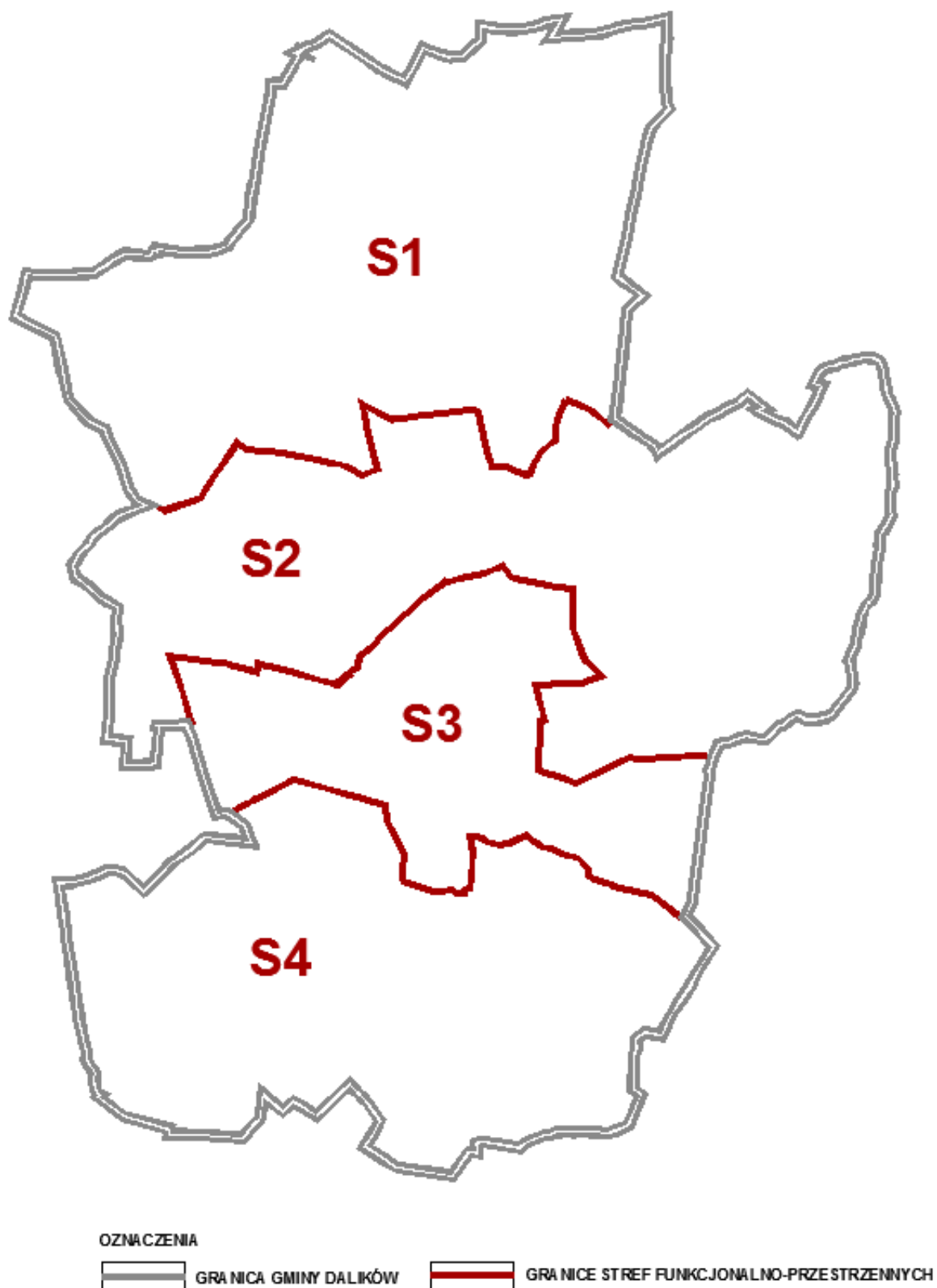
Strefa obejmuje wsie: Złotniki, Dalików, Kołoszyn i Kuciny.

Obszar charakteryzuje się dominacją funkcjonalną Dalikowa, jako gminnego ośrodka lokalnego. Ponadto strefę przecina droga krajowa nr 72.

▪ S4 – strefę południową

Strefa obejmuje wsie: Fułki, Wilczyca, Zdrzychów, Oleśnica, Zagrodniki, Madaje Stare, Kontrewers i Sarnów.

Obszar położony jest prawie w całości w Puczniewskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Są to tereny charakteryzujące się najwyższymi walorami środowiska naturalnego z dominującą w przestrzeni strefy rozległą doliną rzeki Bełdówki, na której zlokalizowane są stawy hodowlane w Sarnowie. Jest to strefa o największej presji inwestycyjnej związanej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną jak i rekreacji indywidualnej.



Rys. 13. Podział gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne.

Źródło: Opracowanie własne.

1.3 Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy

Studium przewiduje ochronę i kształtowanie struktury przestrzennej gminy w oparciu o dotychczas ukształtowany układ osadniczy oraz relacje przestrzenno-funkcjonalne terenów. Planowanie przestrzenne w gminie powinno zachowywać najlepsze tradycyjne wzorce zabudowy w powiązaniu z postulatem zapobiegania nadmiernemu jej rozproszeniu i tworzeniu zwartych skupisk ludności, uwzględniając potrzeby komunikacyjnych powiązań lokalnych jak i regionalnych.

Podstawowe zmiany w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów gminy polegać będą na:

- rozwoju zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami w obrębie ukształtowanych jednostek osadniczych;
- rozwoju zabudowy rekreacji indywidualnej, kosztem użytków rolnych o niskiej przydatności rolniczej wyłącznie na terenach predysponowanych do rozwoju funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej.

W zakresie zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów Studium zakłada:

- 1) Utrzymanie dotychczasowej głównej funkcji gminy, jaką jest rolnictwo, przy zwiększeniu ilości usług towarzyszących z poza sektora rolnictwa.
- 2) Utrzymanie i wzrost znaczenia wsi Dalików, jako głównego ośrodka lokalnego - centrum usługowo - administracyjnego poprzez kształtowanie w jego granicach zainwestowania. Wieś powinna koncentrować funkcje usługowe, związane z handlem, administracją, opieką zdrowotną i edukacją wraz z towarzyszącą funkcją mieszkaniową.
- 3) Zachowanie i rozwój wsi wyposażonych w usługi podstawowe: Budzynek, Domaniew, Kuciny i Wilczyca.
- 4) Zachowanie oraz rozwój pozostałych wsi poprzez uzupełnienie istniejących terenów zabudowy.
- 5) Rozwój terenów o funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, szczególnie we wsi Dalików, Domaniew, Kuciny oraz zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach Wilczyca, Zdrzychów i Wilków, związanej z planowanym zbiornikiem „Wilczyca”.
- 6) Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji związanych z działalnością usługową i produkcyjną poprzez dopuszczenie lokalizacji usług w granicach terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz wyznaczenie terenów z przeznaczeniem pod działalność produkcyjno-usługową.
- 7) Tworzenie warunków rozwoju odnawialnych źródeł pozyskiwania energii poprzez wyznaczenie terenów ich postulowanej lokalizacji.

Rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików należy kształtować według następujących zasad:

- 1) Zabudowa powinna być kształtowana w sposób zwarty, w granicach poszczególnych wsi tak by nie zacierać ich granic przestrzennych.
- 2) Należy zachować i kształtować czytelny układ przestrzenny sieci osadniczej gminy.
- 3) Głównym ośrodkiem lokalnym gminy pozostaje wieś Dalików, jako obszar wielofunkcyjny, skupiający większość funkcji usługowych i stanowiący ośrodek administracyjny gminy.
- 4) We wsi Dalików postulowane jest rozwinięcie obszaru przestrzeni publicznej, stanowiącej przestrzeń reprezentacyjną, wokół której kształtować się będzie centrum administracyjno-usługowe z towarzyszącą zabudową mieszkaniową.
- 5) Wzdłuż dróg przebiegających przez wsie mogą być lokalizowane usługi podstawowe.
- 6) W poszczególnych wsiach dopuszcza się funkcję uzupełniającą i wzbogacającą zagospodarowanie przestrzenne gminy w formie usług sportu i rekreacji oraz usług związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz działalnością produkcyjną. Lokalizacja tych funkcji powinna zostać uszczegółowiona na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- 7) Na obszarze gminy powinno się promować prowadzenie gospodarstw ekologicznych oraz agroturystycznych.
- 8) W celu rozwoju przedsiębiorczości, w otoczeniu terenów obiektów przemysłowych, dopuszcza się lokalizację zabudowy o funkcji usługowej.
- 9) Należy podnieść standardy poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i systemu komunikacji.
- 10) Za priorytet w planowaniu rozwoju przestrzennego uznaje się ochronę terenów o najwyższych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, głównie położonych w Puczniewskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w obniżeniach dolinnych rzek Bełdówki i Gnidy oraz innych cieków, stanowiących lokalne korytarze ekologiczne.
- 11) Powinno utrzymywać się powiązania przestrzenne systemu przyrodniczego w istniejących i projektowanych terenach zabudowy.
- 12) Zielen parkowa powinna zostać poddana zabiegom pielęgnacyjnym i ponownemu zagospodarowaniu w celu zwiększenia przestrzeni zieleni urządzonej.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego. Jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy. Ustalenia zawarte w studium wyrażają kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru, nie są ścisłym przesądzeniem o formie i granicach zainwestowania i użytkowania terenów jednak są wiążące dla organów gminy sporządzających miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Wskazane w Studium gminy Dalików projektowane funkcje podstawowe i uzupełniające poszczególnych terenów należy szczegółowo określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ze względu na rodzaj i charakter istniejącego zagospodarowania w Studium przewiduje się zachowanie istniejącej zabudowy, zlokalizowanej na poszczególnych działkach. Obiekty istniejące mogą być rozbudowywane, nadbudowywane, przebudowywane lub remontowane z zachowaniem dotychczasowej funkcji lub z dopuszczeniem zmiany funkcji na zasadach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub na podstawie przepisów odrębnych.

Poza drogami określonymi w Studium, w zależności od potrzeb, możliwa jest realizacja nowych dróg, których przebieg zostanie ustalony w drodze decyzji o realizacji inwestycji drogowej lub w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.1 Wytyczne określenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

▪ TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ, MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ ORAZ USŁUGOWEJ

– Oznaczone na rysunku Studium kolorem jasnobrązowym i oznaczeniem literowym MNU.

Funkcja podstawowa terenu: mieszkaniowa i usługowa wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Za nienaruszające ustaleń Studium, co do funkcji podstawowej uznaje się lokalizowanie zabudowy: mieszkaniowej zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej, usług podstawowych oraz nieuciążliwych usług komercyjnych.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: nieuciążliwa produkcja, produkcja rolnicza oraz usługi sportu i rekreacji.

Obowiązujące zasady:

- Studium przewiduje zachowanie dotychczasowego zagospodarowania oraz uzupełnienie istniejących ciągów zabudowy, w poszczególnych miejscowościach.
- Nowa zabudowa stanowić powinna uzupełnienie istniejącej zabudowy i nawiązywać do jej charakteru, gabarytu i formy architektonicznej.

- Dopuszcza się możliwość lokalizowania małych zakładów przetwórstwa rolnego z ograniczeniem uciążliwości na tereny sąsiednie zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami odrębnymi.
- Projektowane funkcje podstawowe należy realizować w dowolnych proporcjach tzn. dopuszcza się lokalizację na poszczególnych działkach tylko obiektów mieszkaniowych, usługowych, infrastruktury technicznej, zieleni itp. lub lokalizację funkcji mieszanej tj. np.: mieszkaniowo-usługowej.
- Projektowane funkcje uzupełniające należy realizować w ograniczonym zakresie tzn. w takich proporcjach by funkcja uzupełniająca nie zdominowała obszarowo funkcji podstawowej. Dopuszcza się także realizację funkcji uzupełniającej w formie mieszanej tj. np.: mieszkaniowo-produkcyjnej, usługowo-produkcyjnej.

▪ TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem ciemnobrązowym i oznaczeniem literowym MW.

Funkcja podstawowa terenu: mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: usługi podstawowe i nieuciążliwe usługi komercyjne.

Obowiązujące zasady:

- Studium przewiduje zachowanie istniejącej zabudowy i objęcie jej działaniami modernizacyjnymi i rehabilitacyjnymi.
- Studium przewiduje wzbogacenie terenów o funkcję usługową oraz wprowadzenie zieleni urządzonej wraz z elementami małej architektury.

▪ TERENY ZABUDOWY REKREACJI INDYWIDUALNEJ

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem pomarańczowym i oznaczeniem literowym ML.

Funkcja podstawowa terenu: rekreacji indywidualnej wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Obowiązujące zasady:

- Studium przewiduje zachowanie dotychczasowego zagospodarowania oraz uzupełnienie istniejącego zainwestowania.
- Tereny wymagają uporządkowania istniejącego zagospodarowania oraz realizacji nowego zainwestowania w poszanowaniu walorów krajobrazowych i ekologicznych terenu.

▪ **TERENY ZABUDOWY REKREACJI INDYWIDUALNEJ I ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ**

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem pomarańczowym w jasno brązowe paski i oznaczeniem literowym LMN.

Funkcja podstawowa terenu: rekreacji indywidualnej i mieszkaniowa jednorodzinna wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: usługi podstawowe i nieuciążliwe usługi komercyjne.

Obowiązujące zasady:

- Są to obszary łączące funkcje zabudowy rekreacji indywidualnej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- Część terenów stanowi rezerwę terenową związaną z obsługą projektowanego zbiornika małej retencji o powierzchni powyżej 5 ha „Wilczyca”.

▪ **TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ**

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem czerwonym i oznaczeniem literowym U.

Funkcja podstawowa terenu: usługowa wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: mieszkaniowa w granicach działek dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych właściciela i obsługi obiektu usługowego.

Obowiązujące zasady:

- Tereny zabudowy usługowej obejmują usługi komercyjne oraz publiczne w formie usług administracji, kultury, oświaty, kultu religijnego oraz innych form o funkcji związanej z zaspokajaniem podstawowych potrzeby mieszkańców gminy. Tereny te zlokalizowane są najczęściej przy głównych drogach w centralnych częściach miejscowości. W dużej mierze są już zagospodarowane, wymagają jednak uporządkowania. Nowe tereny zabudowy usługowej, stanowią uzupełnienie już istniejącej tkanki oraz umożliwiają inwestowanie na nowych terenach.
- Studium przewiduje zachowanie dotychczasowych terenów, na których występuje zabudowa. W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania terenów usługowych oraz zapewnienia im odpowiednich walorów estetycznych konieczne jest wyposażenie terenów w odpowiednio wkomponowaną zieleni urządzoną, małą architekturę oraz tereny obsługi komunikacji w tym parkingi.
- Nowa zabudowa stanowić powinna uzupełnienie istniejącej zabudowy i nawiązywać do jej charakteru, a gabaryty i forma architektoniczna nie powinny zakłócać krajobrazu miejscowości.

▪ **TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, SKŁADÓW, MAGAZYNÓW I USŁUG**

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem jasno fioletowym i oznaczeniem literowym PU.

Funkcja podstawowa terenu: produkcji i usług wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: mieszkaniowa.

Obowiązujące zasady:

- Projektowane funkcje podstawowe należy realizować w dowolnych proporcjach tzw. dopuszcza się lokalizację na poszczególnych działkach tylko produkcji, usług, infrastruktury technicznej, zieleni itd. lub lokalizację funkcji mieszanej, tj. np.: produkcyjno – usługowej.
- Projektowane funkcje uzupełniające należy realizować w ograniczonym zakresie, tzn. dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej przy założeniu, że funkcja uzupełniająca jest ściśle związana z prowadzoną działalnością. Dopuszcza się także realizację funkcji uzupełniającej w formie zabudowy mieszanej tj. np.: mieszkaniowo – produkcyjnej, rzemieślniczej.
- Dla istniejącego zainwestowania dopuszcza się utrzymanie aktualnej funkcji, niezgodnej z określonymi w niniejszym Studium.

▪ **TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KRUSZYW**

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem fioletowym i oznaczeniem literowym PG.

Funkcja podstawowa terenu: powierzchniowa eksploatacja kruszyw wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Obowiązujące zasady:

- Dopuszcza się lokalizację w ograniczonym zakresie funkcji mieszkaniowej, jako funkcji uzupełniającej, przy założeniu, że jest ona ściśle powiązana z prowadzoną działalnością.
- Po zakończeniu eksploatacji należy prowadzić rekultywację w kierunku leśnym, rolniczym, wodnym lub innym określonym w odpowiednich dokumentach.

▪ **TERENY INFRASTRUKTURY ZAOPATRZENIA W WODĘ – STREFY OCHRONY BEZPOŚREDNIEJ UJĘĆ WODY PITNEJ**

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem niebieskim i oznaczeniem literowym IW.

Funkcja podstawowa terenu: urządzenia infrastruktury zaopatrzenia w wodę wraz z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: nie określa się.

▪ **TERENY GRUNTÓW ROLNYCH (GRUNTY ORNE, UŻYTKÓW ZIELONYCH, ZADRZEWIEN I TERENY ZALESIEŃ)**

- Tereny rolnicze oznaczone na rysunku Studium kolorem jasnożółtym, użytki zielone kolorem jasnozielonym, zalesienia kreskowaniem koloru ciemnozielonego.

Na terenach ornym:

- Zaleca się ochronę terenów rolnych przed zainwestowaniem (w szczególności gruntów III klasy bonitacyjnej oraz większych kompleksów gruntów klasy IV oraz kompleksów gruntów wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego).
- Wyklucza się możliwość lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej niezwiązanej z produkcją rolną. Realizację zabudowy zagrodowej, obiektów związanych z obsługą rolnictwa oraz obiektów produkcyjnych w gospodarstwach rolnych, dopuszcza się wyłącznie, jako rozwój istniejących, zainwestowanych już terenów.
- Zabudowę należy lokalizować na terenach gruntów rolnych o niskiej przydatności rolniczej.
- Dopuszcza się lokalizację nowych obiektów w gospodarstwach rolnych.
- Dopuszcza się realizację nowych urządzeń związanych z infrastrukturą techniczną, w tym drogi stałe i tymczasowe oraz place montażowe związane z elektrowniami wiatrowymi.

Na terenach użytków zielonych i zadrzewień:

- Wyklucza się możliwość wszelkiej zabudowy, z wyjątkiem obiektów i urządzeń związanych z retencjonowaniem wód powierzchniowych.
- Ze względu na duże znaczenie użytków zielonych w zachowaniu bioróżnorodności zaleca się wprowadzanie na nich zintegrowanego kierunku gospodarowania, łączącego aspekt produkcyjny z ochroną środowiska (rolnictwo dążące do intensyfikacji produkcji rolniczej z jednoczesnym uwzględnieniem wymagań środowiskowych).

Na terenach zalesień:

- Proponowane tereny zalesień powinny obejmować tereny gruntów rolnych o niskiej przydatności rolniczej predysponowane do rezygnacji z funkcji rolniczej na rzecz funkcji leśnej.
- Zalesienia powinny być realizowane, jako uzupełnienie istniejących kompleksów leśnych. Ich realizacja powinna mieć wpływ na kształtowanie granicy rolno-leśnej.
- Zalesienia mogą być realizowane również na terenach o niskiej przydatności rolniczej, niewskazanych w Studium, z ograniczeniem na terenach użytków zielonych i obniżen dolinnych.

▪ TERENY LASÓW (LASY PAŃSTWOWE I PRYWATNE)

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem zielonym (lasy państwowe kolorem ciemnozielonym a lasy prywatne jasnozielonym).

W obszarach lasów obowiązuje prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, zgodnie z wymogami określonymi w przepisach odrębnych. Wskazuje się zakaz realizacji zabudowy innej niż obiekty i urządzenia gospodarki leśnej.

Dopuszcza się realizację nowych urządzeń związanych z infrastrukturą techniczną, w tym ochroną przeciwpożarową, gospodarką wodną, komunikacją oraz obsługą ruchu turystycznego (zadaszenia, pola biwakowe itp.).

▪ TERENY PARKÓW

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem ciemnozielonym i oznaczeniem literowym ZP.

W obszarach parków wskazuje się obowiązek ochrony istniejącego drzewostanu i jego pielęgnacji, realizację nowej zabudowy o formie nawiązującej do cech historycznych, o funkcji mieszkaniowej i/lub usługowej. Dopuszcza się lokalizację urządzeń związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

▪ TERENY CMENTARZY

- Oznaczone na rysunku Studium kolorem ciemnozielonym i szrafem w krzyżyki oraz oznaczeniem literowym ZC.

Funkcja podstawowa terenu: cmentarze z zielenią, niezbędną komunikacją, obiektami towarzyszącymi oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Dopuszczalne funkcje uzupełniające: nieuciążliwe usługi komercyjne, związane z obsługą cmentarza oraz usługi podstawowe związane z kultem religijnym (tj. kaplice itp.).

▪ OBSZAR ROZMIESZCZENIA URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ENERGII WIATRU O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW

- Oznaczony na rysunku Studium linią z trójkątami koloru ciemnoniebieskiego i oznaczeniem literowym EW.

We wskazanym obszarze, na terenach rolnych, dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100 kW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną. Jednocześnie w obszarze tym dopuszcza się produkcję rolną, w formie upraw polowych. Wskazane jest lokalizowanie inwestycji, jako zespołu elektrowni wiatrowych. Elektrownie wiatrowe mogą być realizowane tylko w wyznaczonym obszarze, na którym winien obowiązywać całkowity zakaz zabudowy.

- STREFA ODDZIAŁYWANIA urządzeń wytwarzających energię z energii wiatru o mocy przekraczającej 100 kW, związana z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

– Oznaczona na rysunku Studium kreskowaniem koloru jasnoniebieskiego.

Na obszarach rolnych wyznacza się strefę oddziaływania proponowanego obszaru rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z energii wiatru.

Realizacja elektrowni wiatrowych może się odbyć wyłącznie w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zapisy planu powinny, w granicach ponadnormatywnego akustycznego oddziaływania elektrowni, ustalić zakaz przeznaczenia terenu pod funkcje podlegające ochronie akustycznej, w szczególności pod zabudowę mieszkaniową. W granicach strefy dopuszcza się intensywną produkcję rolną w formie upraw polowych. Ponadto, na terenach rolnych, na których wyznaczono strefę zezwala się na realizację infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Oznaczone na rysunku Studium granice terenów pod zainwestowanie są orientacyjne. Dokładne określenia ich granic oraz szczegółowe ustalenie, m. in.: przeznaczenia terenów, linii rozgraniczających tereny o różnych funkcjach, zasady obsługi w zakresie infrastruktury technicznej oraz zasad i warunków podziału terenu powinno nastąpić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2.2 Parametry i wskaźniki urbanistyczne

TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ, MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ ORAZ USŁUGOWEJ

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej - 30%;
- maksymalna wysokość budynków – 10 m, budynków związanych z produkcją rolną - 12 m;
- dopuszcza się stosowanie większej maksymalnej wysokości dla zabudowy zagrodowej niż 12 m, jeżeli wymagają tego potrzeby technologiczne;
- wskaźnik miejsc parkingowych – dwa miejsca postojowe i/lub garażowe na jeden lokal mieszkalny.

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej - 30%;
- maksymalna wysokość budynków – 15 m;
- wskaźnik miejsc parkingowych – 1,5 miejsca postojowe na jeden lokal mieszkalny.

TERENY ZABUDOWY REKREACJI INDYWIDUALNEJ

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej – 80%;
- maksymalna wysokość budynków – 9 m;
- wskaźnik miejsc parkingowych – jedno miejsce postojowe i/lub garażowe na jeden budynek rekreacji indywidualnej.

TERENY ZABUDOWY REKREACJI INDYWIDUALNEJ I ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej – 60%;
- maksymalna wysokość budynków – 10 m;
- wskaźnik miejsc parkingowych – dwa miejsca postojowe i/lub garażowe na jeden lokal mieszkalny oraz jedno miejsce postojowe i/lub garażowe na jeden budynek rekreacji indywidualnej.

TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej – 25%;
- maksymalna wysokość budynków usługowych – 12 m;
- wskaźnik miejsc parkingowych – jedno miejsce postojowe na każde rozpoczęte 40 m² powierzchni użytkowej budynku.

TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, SKŁADÓW, MAGAZYNÓW I USŁUG

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej - 20%, z udziałem nasadzeń zielenią wysoką;
- maksymalna wysokość budynków – 15 m. Dopuszcza się przekroczenie wysokości w sytuacji uwarunkowanej potrzebami technologicznymi prowadzonej działalności;
- wskaźnik miejsc parkingowych – jedno miejsce postojowe na 2 zatrudnionych.

2.3 Tereny wyłączone spod zabudowy

Tereny wyłączone spod zabudowy położone są przede wszystkim w granicach obszarów stanowiących system przyrodniczy gminy. Są to:

- obszary zagłębień dolinnych rzek i innych cieków, wyznaczone na rysunku Studium,
- pozostałe obszary wód (cieków i zbiorników) wraz z przyległymi terenami zieleni,
- tereny zieleni leśnej (lasów państwowych i prywatnych),
- tereny pod postulowane dolesienia.

Tereny te tworzą system korytarzy i układów powiązań ekologicznych na poziomie lokalnym, powiązanych z systemem przyrodniczym regionu i województwa, przez co winny być chronione przed zabudową i zmianą ich dotychczasowego użytkowania. Wyłączenie ich spod zabudowy służyć ma zachowaniu walorów krajobrazowych i klimatycznych gminy, ochronie ekosystemów wód i zieleni naturalnej, utrzymaniu terytorialnej spójności terenów otwartych i biologicznie czynnych.

Terenami, na których występują ograniczenia w zabudowie są: tereny zlokalizowane w sąsiedztwie czynnych cmentarzy, ujęć wody pitnej oraz związane z funkcjonowaniem infrastruktury technicznej – położone w strefach kontrolowanych oraz w pasie technologicznym napowietrznych linii elektroenergetycznych 15 kV i linii 220 kV oraz w strefie kontrolowanej od gazociągu wysokiego ciśnienia.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1 Główne zasady ochrony środowiska i jego zasobów w gminie Dalików

Kierunki ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego Gminy określone w Studium wynikają z polityki ekologicznej państwa i województwa, opartej o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju. Opracowane zostały zgodnie z ustaleniami m. in. Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, Planu ochrony środowiska powiatu poddębickiego oraz Programu Ochrony Środowiska i Planu gospodarki odpadami dla gminy Dalików na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 r.

Podstawowe cele polityki przestrzennej gminy w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów:

1. Prowadzenie zrównoważonej polityki przestrzennej odnośnie gospodarowania zasobami środowiska gminy.
2. Utrzymanie istniejącej ochrony i objęcie ochroną obszarów i obiektów o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych.
3. Prowadzenie zrównoważonej gospodarki rolnej i leśnej.
4. Zwiększenie retencji wód opadowych.
5. Przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym.
6. Podjęcie działań wprowadzających ekologiczne technologie i urządzenia infrastruktury technicznej.
7. Ochronę ilościową i jakościową wód podziemnych i powierzchniowych.
8. Prowadzenie lokalnej polityki sprzyjającej ochronie środowiska i przyrody wprowadzającej m. in. zasadą kompensacji przyrodniczej.
9. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom niewłaściwego korzystania ze środowiska i gospodarowania przestrzenią o szczególnych walorach środowiskowych.

3.2 Obszary i obiekty chronione, w tym proponowane do objęcia ochroną w ramach kierunków Studium

▪ Obszary chronione

Na terenie gminy Dalików występują następujące obszary objęte ochroną środowiska na podstawie przepisów odrębnych:

- Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- grunty rolne III klasy bonitacyjnej o wysokiej przydatności rolniczej,
- lasy oraz grunty leśne,
- złoża o udokumentowanych i zarejestrowanych zasobach surowców naturalnych,
- wody podziemne i powierzchniowe.

Obszary te zostały zaznaczone na rysunku Studium a ich szczegółowa charakterystyka zastała zawarta w części II Studium – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

▪ **Obiekty chronione**

Na terenie gminy Dalików występują następujące obiekty objęte ochroną środowiska na podstawie przepisów odrębnych:

- pomniki przyrody
- ujęcia wody pitnej

Obiekty te zostały zaznaczone na rysunku Studium a ich szczegółowa charakterystyka została zawarta w części II Studium – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Wszystkie obszary i obiekty prawnie chronione wymagają ochrony stosownie do przepisów zawartych w rozporządzeniu o ich utworzeniu.

▪ **Obszary proponowane do objęcia ochroną:**

Na terenie gminy Dalików obszary cenne ze względów środowiskowych i krajobrazowych, proponowane do objęcia ochroną prawną to:

- zagłębienia dolinne rzek i innych cieków, jako główne korytarze ekologiczne poziomu lokalnego.

3.3 Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

▪ **Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu**

Na terenie Puczniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zgodnie z przepisami odrębnymi, zabrania się:

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

▪ **Pomniki Przyrody**

Wszystkie pomniki przyrody, znajdujące się w gminie podlegają prawnej ochronie na podstawie Ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz.

1220 z późniejszymi zmianami). W ramach kierunków w Studium nie proponuje się objęcia ochroną, jako pomniki przyrody, nowych obiektów.

Dla istniejących pomników przyrody wskazuje się konieczność prowadzenia regularnych zabiegów konserwacyjno - pielęgnacyjnych, wynikających z bieżących potrzeb, odpowiedniego ich oznakowania. Zagospodarowanie terenu w bezpośrednim sąsiedztwie drzew pomnikowych powinno być zgodne z ustaleniami zawartymi w aktach prawnych, na mocy, których obiekty te uznano za chronione.

W celu ochrony pomników przyrody ustala się zakaz:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektów,
- zanieczyszczenia gleby w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- umieszczania na nich tablic reklamowych.

▪ **Korytarze ekologiczne**

W ramach kierunków w Studium postuluje się objęcie ochroną zagłębień dolinnych rzek i innych cieków, jako korytarzy ekologicznych poziomu lokalnego. Obszary te stanowią tereny otwarte wzdłuż cieków w postaci łąk i pastwisk, zadrzewień i zakrzewień oraz roślinności wodno-łęgowej. Są to ponadto tereny stale lub okresowo podmokłe, narażone na podtopienia i/lub zalania w momencie wystąpienia wody z koryta cieków. Obszary te zostały zaznaczone na rysunku Studium.

W obszarze korytarzy ekologicznych wyklucza się lokalizację jakichkolwiek funkcji mogących stanowić zagrożenie dla środowiska, w tym wprowadzanie nowych zalesień i zadrzewień na terenach wzdłuż cieków. Tereny korytarzy ekologicznych w ramach Kierunków Studium wyklucza spod zainwestowania, jako tereny z zakazem zabudowy.

Plany miejscowe dla tych terenów powinny uwzględniać priorytet ochrony ciągów ekologicznych poprzez pozostawienie ich w dotychczasowym użytkowaniu. W granicach korytarzy ekologicznych Studium dopuszcza lokalizację infrastruktury technicznej, w szczególności związanej z zapobieganiem powodzi. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się lokalizację usług związanych ze sportem, wypoczynkiem i turystyką (tj. kempingi, miejsca biwakowe itp.) z wykluczeniem trwałych obiektów kubaturowych, pod warunkiem spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu.

Komponenty środowiska podlegające ochronie

▪ **Powietrze atmosferyczne**

Jak wykazano w części II Studium gmina Dalików charakteryzuje się dobrym stanem powietrza atmosferycznego, co spowodowane jest brakiem na jej terenie znaczących punktowych i obszarowych emitorów zanieczyszczeń. Głównym zagrożeniem dla jakości powietrza atmosferycznego jest emisja niska z indywidualnych palenisk.

W celu poprawy stanu i ochrony powietrza atmosferycznego, szczególnie w warunkach dalszego rozwoju gminy, należy zmniejszyć emisje oraz nie dopuścić do powstawania nowych źródeł zanieczyszczeń poprzez:

- realizację urządzeń ochronnych lub wprowadzanie zmian technologicznych w zakładach produkcyjnych i jednostkach realizujących cele publiczne,
- ograniczenie zanieczyszczeń emisji niskich pochodzących z gospodarstw domowych, wprowadzenie gazu ziemnego, oleju opałowego i urządzeń grzewczych o wysokiej sprawności cieplnej, stosowanie w budownictwie materiałów o wysokiej izolacyjności cieplnej oraz wprowadzenie katalizatorów spalin,
- tworzenie preferencji dla lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych, wykorzystujących przyjazne środowisku technologie wytwarzania,
- preferencje dla szerszego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii,
- rozwój alternatywnych środków komunikacji (tworzenie systemu ścieżek rowerowych, zwiększenie udziału w ruchu komunikacyjnym komunikacji zbiorowej, opartej na nowym, ekologicznym taborze),
- wprowadzenie pasów zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych.

▪ **Klimat akustyczny**

W celu usuwania uciążliwości akustycznych należy zmniejszać powierzchnie obszarów i liczbę mieszkańców objętych zasięgiem szkodliwego oddziaływania hałasu poprzez następujące działania:

- uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego natężeń hałasu wzdłuż drogi o znaczeniu krajowym poprzez zapewnienie odpowiednich odległości dla nowej zabudowy,
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lokalizacji obiektów przemysłowych, których funkcjonowanie powoduje przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu poprzez zapewnienie odpowiednich odległości dla nowej zabudowy.

Jeżeli w otoczeniu zakładu hałas w środowisku przekracza obowiązujące wartości dopuszczalne, wymagane jest uzyskanie pozwolenia na emitowanie hałasu.

▪ **Wody powierzchniowe i podziemne**

Wody powierzchniowe i podziemne podlegają ochronie, polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami, zapobieganiu i przeciwdziałaniu naruszenia ich równowagi przyrodniczej i wywoływania zmian ograniczających lub powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, zwierząt i roślin.

Ochrona wód powinna być realizowana poprzez maksymalne ograniczenie zrzutu zanieczyszczeń (szczególnie substancji biogenych, organicznych i toksycznych) do gruntu i do wód powierzchniowych. W zagospodarowaniu przestrzennym gminy powinno się:

- Podjąć działania w celu skanalizowania gminy – budowy komunalnych oczyszczalni ścieków wraz ze zbiorczą kanalizacją sanitarną w celu eliminacji indywidualnych sposobów utylizacji ścieków sanitarnych. Szczegółowe zasady określono w części Kierunków Studium dotyczącej systemu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

- W podejmowaniu decyzji lokalizacyjnych dostosować lokalizację nowych obiektów do rozmieszczenia struktur hydrogeologicznych poprzez ograniczenie zabudowy na terenach o niskiej lub braku izolacji wód podziemnych, wprowadzać zalesienia i zadrzewienia w celu ochrony przed zanieczyszczeniem oraz w celu zwiększenia zdolności retencyjnej terenu.
- Przeciwdziałać skutkom suszy poprzez zwiększanie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencionowania wody.
- Prowadzić wodochronną gospodarkę w zlewniach, poprzez wprowadzanie zalesień i zadrzewień oraz ochronę już istniejących ekosystemów leśnych.

▪ **Powierzchnia ziemi**

Zagrożenia środowiska glebowego na terenie gminy występują w gospodarce rolnej oraz eksploatacji złóż kopalin. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony powierzchni ziemi należy przewidzieć następujące działania:

- likwidację nielegalnych wysypisk śmieci,
- niedopuszczanie do zanieczyszczenia gleb szkodliwymi nawozami,
- ochronę udokumentowanych złóż przed trwałym zainwestowaniem,
- ochronę terenów poeksploatacyjnych i wyrobisk przed składowaniem odpadów i zanieczyszczeniem,
- rekultywację terenów poeksploatacyjnych i wyrobisk,

Elementy środowiska podlegające ochronie

▪ **Grunty rolne III klasy bonitacyjnej**

Na terenie gminy Dalików znajdują się grunty rolne III klasy bonitacyjnej. Podlegają one ochronie na mocy przepisów odrębnych – ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z ww. ustawy ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- zapobieganiu procesom degradacji, dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym w skutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych, jako naturalnych zbiorników wodnych;
- ograniczeniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Ewentualne przeznaczenie gruntów wysokiej przydatności rolniczej na cele nierolnicze może nastąpić jedynie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Grunty rolne III klasy bonitacyjnej zostały zaznaczone na rysunku Studium w precyzji odpowiadającej skali opracowania. Studium nie przewiduje zmiany przeznaczenia tych gruntów na cele nierolnicze.

▪ **Lasy i grunty leśne**

Na terenie gminy Dalików znajdują się lasy i grunty leśne, zarówno państwowe jak i prywatne. Podlegają one ochronie na mocy przepisów odrębnych – ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z ww. ustawą ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstających w skutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- poprawieniu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- ograniczeniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Ewentualne przeznaczenie terenów leśnych na cele nieleśne może nastąpić jedynie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Lasy państwowe i prywatne zostały naniesione na rysunek Studium zgodnie z ich rozmieszczeniem w planach zagospodarowania lasów. W ramach Kierunków w Studium nie przewiduje się przeznaczenia powierzchni leśnej na cele nieleśne, postuluje się utrzymanie wszystkim kompleksów leśnych, a w terenach podlegających procesom urbanizacji postuluje się istniejące kompleksy wkomponować w tereny zabudowane.

▪ **Złoże udokumentowanych i zarejestrowanych zasobów surowców naturalnych**

W gminie Dalików występują złoża o udokumentowanych i zarejestrowanych zasobach surowców naturalnych (złoża kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego), opisane w części II Studium. Podlegają one ochronie na mocy przepisów odrębnych – ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późniejszymi zmianami), polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1 Podstawowe cele polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Podstawowe cele polityki przestrzennej gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1. Zachowanie obiektów o wartościach kulturowych poprzez ich ochronę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
2. Rozszerzenie zakresu ochrony poprzez ustanowienie obszarów ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
3. Kontynuację rozwoju budownictwa w oparciu o walory kulturowe na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej.
4. Wykorzystywanie walorów kulturowych i krajobrazowych w kreowaniu przestrzeni publicznej oraz wizerunku gminy.
5. Ze względu na małą liczbę obiektów zabytkowych, eksponowanie obiektów istniejących poprzez odpowiednie zagospodarowywanie ich otoczenia.

4.2 Elementy ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ujęte w Studium

▪ Obiekty i obszary objęte ochroną konserwatorską

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami prawnymi wynikającymi z przepisów odrębnych (ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Odnośnie obiektów i obszarów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Wszelkie działania dotyczące obiektów i obszarów posiadających wpis do rejestru zabytków winny być prowadzone w oparciu o wytyczne właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków i zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją.

Obiekty figurujące w rejestrze zabytków województwa łódzkiego, znajdujące się w gminie Dalików, zaznaczono na rysunku Studium i wyszczególniono w części II Studium.

▪ Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną konserwatorską

W tekście Studium obiektami wskazanymi do objęcia ochroną konserwatorską są obiekty wpisane do wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków a także obiekty o wartościach lokalnych, wskazane do uzupełnienia w gminnej ewidencji zabytków. W celu określenia wartości danych obiektów wskazana jest ich weryfikacja w ramach opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami.

Ponadto szczególną uwagę należy zwrócić na:

- układy przestrzenne m.in. wsi: Domaniewa i Dalikowa,
- strukturę zagospodarowania przestrzennego, a w szczególności dominanty, zespoły zabytkowych parków i cmentarzy,
- budynki i budowle posiadające cechy zabytków,
- regionalne formy budownictwa (tradycja budowlana związaną z zastosowaniem rozwiązań technologicznych, materiałowych i kompozycyjnych),
- elementy małej architektury (kapliczki, krzyże, pomniki, figury itp.),
- pozostałości elementów historycznego zagospodarowania przestrzeni (mury, bramy, furty, ogrodzenia, urządzenia związane z obiektami folwarcznymi, dworskimi itp.),
- obszary występowania reliktyw archeologicznych w formie stanowisk archeologicznych.

Na rysunku Studium wyznaczono obszary cenne historycznie, kulturowo i krajobrazowo, proponowane do objęcia ochroną konserwatorską, polegającą na uwzględnieniu ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W wyznaczonych w Studium strefach ochrony konserwatorskiej winny obowiązywać ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania przestrzennego oraz kształtowania zabudowy oparte na określonych dla poszczególnych stref wytycznych:

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar, na którym elementy układu przestrzennego, takie jak: rozplanowanie, zabudowa oraz związany z nimi teren i krajobraz zachowały się w stanie nienaruszonym lub nieznacznie zniekształconym. Strefą tą objęto znajdujące się w rejestrze zabytków parki i kościoły we wsiach Dalików i Domaniew. W strefie obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych elementów układu. Wszelkie naruszenia stanu istniejącego w zakresie funkcji, parcelacji, przekształcenia i uzupełnienia zabudowy oraz towarzyszących jej elementów środowiska przyrodniczego wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Na terenach objętych strefą obowiązuje:

- zachowanie i konserwacja zabudowy zabytkowej,
- utrzymanie historycznej kompozycji obiektów z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń i z dostosowaniem elementów nowych do istniejącej kompozycji,
- zachowanie historycznego układu rozplanowania – układu ciągów komunikacyjnych, placów i alejek,
- zachowanie układów terenowych i zaprojektowanej zieleni,
- usunięcie dysharmonizujących nawarstwień.

Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej

Obszar obejmuje czytelne, lecz niedominujące historyczne zagospodarowanie, charakterystyczne w skali lokalnej, częściowo wypełnione oryginalną lub przekształconą historyczną zabudową. Strefą objęto centralną część miejscowości Domaniew i Dalików o historycznym układzie przestrzennym oraz parki podworskie w Sarnowie i Gajówce. Strefa obejmuje również tereny objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Na terenach objętych strefą należy:

- uwzględnić szczególne warunki i wymogi utrzymania i ochrony charakteru istniejącego, historycznego układu urbanistycznego,
- dostosować nową zabudowę w zakresie lokalizacji, skali i formy architektonicznej do lokalnej tradycji budowlanej lub lokalnie wprowadzić zakaz nowej zabudowy,
- utrzymać zasadniczy układ dróg i placów,
- utrzymać istniejącą zabudowę o wartości historycznej,
- utrzymać historyczną kompozycję wybranych obiektów z dostosowaniem elementów nowych do kompozycji istniejącej,
- uzyskać opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na temat przekształceń istniejącej zabudowy oraz lokalizacji, skali i formy nowej zabudowy.

Strefa ochrony zespołu architektoniczno - krajobrazowego

W strefie ochrony zespołu architektoniczno – krajobrazowego obowiązuje ochrona wartości krajobrazowych, przyrodniczych i architektonicznych. Obszar z uwagi na jego wyjątkowy charakter należy chronić przed niekontrolowanymi zmianami w kształtowaniu krajobrazu. W strefie tej umieszczono układy przestrzenne o historycznych wartościach i określonym ładzie architektonicznym - zespół podworski w miejscowości Gajówka z niezabudowanymi terenami rolnymi znajdującymi się na wschód do zabudowy.

Na terenach objętych strefą obowiązuje:

- zapewnienie ekspozycji wartościowych układów urbanistycznych,
- zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych,
- utrzymanie układu ulic, placów i ciągów pieszych,
- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz nawiązanie w nowych uzupełniających elementach do zasad historycznej kompozycji miejscowości w szczególności do sposobu kształtowania linii zabudowy i gabarytów budynków,
- ochronę krajobrazu naturalnego związanego z historycznym założeniem,
- ochronę form i sposobu użytkowania terenów,
- zachowanie i rewaloryzacji terenów zieleni.

Strefa ochrony ekspozycji

Strefa ochrony ekspozycji obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych, głównie poprzez wyłączenie terenów spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów. Obszar należący do strefy obejmuje obszar wsi Domaniew wraz z terenami sąsiednimi, przyległymi do dróg publicznych.

Na terenach objętych strefą należy:

- zachować tereny otwarte,
- ustalić nieprzekraczalne gabaryty nowej zabudowy, ograniczenia w lokalizacji reklam (zakaz lub określenia dopuszczalnych form i nieprzekraczalnych gabarytów),
- przeciwdziałać tworzeniu rozproszonej zabudowy,
- w przypadku wymiany zabudowy lub tworzenia nowej, budynki powinny posiadać cechy architektury regionalnej.

Strefa obserwacji archeologicznej

Stanowiska archeologiczne powinny znajdować się w strefach ochrony archeologicznej stanowiących ich otulinę. Strefy obserwacji archeologicznej obejmują tereny domniemanej zawartości reliktywów archeologicznych o wczesnej metryce historycznej. Realizacja inwestycji wymagających prac ziemnych na obszarze stanowiska archeologicznego jest możliwa po wykonaniu na koszt inwestora ratowniczych badań wykopaliskowych. Realizacja inwestycji wymagających prac ziemnych w strefie ochrony stanowiska archeologicznego wymagają ustanowienia bądź zapewnienia na koszt inwestora odpowiedniego nadzoru. W sytuacji ujawnienia nowego stanowiska archeologicznego w obszarze obserwacji archeologicznej wymagane jest wykonanie badań archeologicznych. W takiej sytuacji wszelkie prace budowlane powinny zostać przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych. Na prowadzenie prac i nadzorów archeologicznych należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami odrębnymi.

Na terenie gminy Dalików nie występują stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Niemniej zawsze istnieje możliwość wpisania do rejestru stanowisk ewidencyjnych, jeżeli decydują o tym względy naukowe i konserwatorskie czy odkrycie nowych stanowisk. Stanowiska archeologiczne należy uwzględnić przy wykonywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Granice stref ochrony konserwatorskiej wymagają uszczegółowienia na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych terenów. Dla właściwego ustalenia działań z zakresu ochrony dóbr kultury celowe jest opracowanie studium ochrony i kształtowania krajobrazu dla obszaru całej gminy uwzględniające wyniki aktualnych badań z zakresu historii gminy oraz weryfikując wartości zabytkowe wielu przebudowanych i zmodernizowanych obiektów.

▪ **Parki kulturowe**

Na terenie Gminy Dalików nie występują parki kulturowe. W ramach ustaleń Studium nie jest planowane ich utworzenie.

▪ **Dobra kultury współczesnej**

W Gminie Dalików brak jest obiektów, mogących kwalifikować się, jako dobra kultury współczesnej, zdefiniowane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Art. 2, pkt. 10).

4.3 Wytyczne zapewniające ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków

W przypadku wykorzystania na cele użytkowe obiektu wpisanego do rejestru zabytków należy zapewnić trwałe zachowanie jego wartości. Wszelkie działania przy zabytku wpisanym do rejestru wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na wniosek właściciela bądź posiadacza zabytku Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać zalecenia konserwatorskie, które określą sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia, zakres wykonania prac konserwatorskich oraz zakres zmian dopuszczalnych w zabytku.

Obiekty o walorach historycznych czy architektonicznych, będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy, a przede wszystkim obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków należy przewidzieć do trwałej adaptacji z zachowaniem tradycyjnych dla lokalnej tradycji budowlanej form architektonicznych, proporcji, detalu i użytych materiałów. Uzgodnienia lub opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków wymagają wszelkie działania, które dotyczą zmiany gabarytów i zmian elewacji w tym proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej. Ewentualną konieczność rozbiórki zabytku włączonego do ewidencji należy uzgodnić z wojewódzkim konserwatorem zabytków, który określi możliwości i zasady wyłączenia z ewidencji zabytków.

Wymagają działania w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkie zmiany w otoczeniu i sąsiedztwie zabytków, a także na obszarach zabytkowych wpisanych do rejestru lub ewidencji, których charakter może mieć wpływ na walory zabytków (np. ekspozycyjne), w tym przebudowa istniejących i budowa nowych obiektów, a także sposób zagospodarowania przestrzeni. Działania inwestycyjne nie mogą pogorszyć stanu zachowania zabytku ani naruszać jego wartości.

Nowa zabudowa powinna stanowić harmonijnie skomponowaną całość z istniejącymi elementami zabudowy historycznej, uwzględniając układ, skalę, gabaryty, proporcje, sposób kompozycji i rodzaj użytych materiałów. Dla nowo projektowanych obiektów należy uzyskać wytyczne konserwatorskie do projektu budowlanego a następnie uzgodnienie lub opinię na temat tego projektu zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami odrębnymi.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy oraz zrównoważony rozwój jej przestrzeni zależy w dużej mierze od realizacji inwestycji związanych z lokalną infrastrukturą, obejmującą:

- drogi gminne i powiatowe,
- inwestycje wodno-ściekowe,
- składowiska lub miejsca utylizacji odpadów komunalnych i gospodarkę odpadami,
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- elektryfikację terenów,
- gazową sieć dystrybucyjną,
- łącza telekomunikacyjne.

5.1 Kierunki rozwoju systemu komunikacji

▪ Komunikacja drogowa

Na terenie Gminy nie przewiduje się istotnej rozbudowy infrastruktury drogowej. Wzrost inwestycji drogowych dotyczyć będzie głównie poprawy stanu i rozbudowy istniejącego układu w zakresie wymiany nawierzchni, dostosowania do wymogów przepisów odrębnych odnośnie wymagań technicznych oraz rozbudowy o konieczne elementy, m. in.: chodniki, ścieżki rowerowe, skrzyżowania itp.

W zakresie dróg gminnych i powiatowych niezbędne jest tworzenie spójnej sieci dróg dobrej jakości powiązanych z siecią autostrad i dróg ekspresowych.

Głównymi celami rozwoju układu i obsługi komunikacyjnej są:

- zapewnienie dostępności komunikacyjnej do wszystkich, zlokalizowanych na terenie gminy funkcji ponadlokalnych i gminnych,
- przeciwdziałanie skutkom uciążliwości komunikacyjnej na środowisko i warunki życia mieszkańców,
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu i sprawności układu komunikacyjnego,
- zapewnienie wystarczającej przepustowości układu na kierunkach najbardziej obciążonym ruchem,
- rozwój i podnoszenie standardów podróżowania komunikacją zbiorową,
- rozwój zaplecza technicznego motoryzacji, w tym obsługi parkingowej.

Układ główny – nadrzędny:

Przez północno - wschodni kraniec gminy przebiega autostrada A-2, stanowiąca jedno z głównych połączeń komunikacyjnych województwa łódzkiego. Jest to fragment drogi międzynarodowej E-30, przebiegającej na terenie Polski od granicy z Niemcami w Świecku przez Poznań, Konin, Łódź, Warszawę, Siedlce, Białą Podlaską do polsko – białoruskiego

przejścia granicznego Kukuryki -Kozłowicze. Na terenie gminy nie znajdują się bezpośrednie połączenia z autostradą. Zjazd z autostrady A-2 na teren gminy Dalików realizowany jest poprzez drogi powiatowe nr 5137E (od północy) i 3705E (ze wschodu), tworzące skrzyżowanie w sołectwie Budzynek.

W zakresie nadrzędnego układu komunikacyjnego Studium ustala utrzymanie i poprawę stanu istniejącej drogi krajowej nr 72 (główna klasa G) z dostosowaniem do obowiązujących przepisów w zakresie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne - zapewnienie odpowiedniej szerokości jezdni i szerokości pasa drogowego, przebudowa powiązań z innymi drogami, w szczególności:

- szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających nie może być mniejsza niż 25,0 m,
- ze względu na uciążliwości powodowane przez ruch na drodze nowe budynki mieszkalne powinny być lokalizowane w odległości umożliwiającej realizację zabezpieczeń w formie zieleni izolacyjnej na terenie działki,
- przy podziale i zmianie sposobu zagospodarowania terenu powinno wykorzystywać się dostępność dróg o niższej klasie technicznej niż droga krajowa,
- nie powinno wykonywać się podziałów, jeśli po podziale tereny nie mają dostępu do dróg publicznych poprzez system istniejącej komunikacji lokalnej.

Układ podstawowy – drogi powiatowe:

W zakresie podstawowego układu komunikacyjnego odnośnie dróg powiatowych nie przewiduje się znaczących zmian. Zakłada się:

- 1) Utrzymanie, poprawę i rozbudowę istniejącej sieci dróg powiatowych z dostosowaniem do obowiązujących przepisów w zakresie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne, rozbudowę o konieczne elementy, m. in. chodniki, ścieżki, skrzyżowania.
- 2) Utrzymanie klasyfikacji dróg powiatowych jako dróg zbiorczych (klasa Z):
 - Nr 3705E relacji Poddębice – Brudnów – Budzynek – Parzęczew,
 - Nr 3706E relacji Nowa Wieś – Brudnów – Dalików – Kuciny – Kwiatkowice – Łask,
 - Nr 3707E relacji Poddębice – Góra Bałdrzychowska – Kałów – Złotniki – Dalików – Bardzynie – Parzęczew,
 - Nr 3719E relacji Sarnów – Malanów – Lutomiersk,
 - Nr 5137E relacji Ozorków – Parzęczew – Łążki – Powodów – Budzynek.
- 3) Utrzymanie klasyfikacji drogi powiatowej Nr 3703E jako drogi lokalnej (klasa L).

Układ podstawowy – drogi gminne:

W zakresie podstawowego układu komunikacyjnego odnośnie dróg gminnych nie przewiduje się znaczących zmian. Zakłada się:

- 1) Utrzymanie, poprawę i rozbudowę istniejącej sieci dróg gminnych z dostosowaniem do obowiązujących przepisów w zakresie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne, rozbudowę o konieczne elementy, m. in. chodniki, ścieżki, skrzyżowania.

- 2) Urządzenie dróg nieposiadających nawierzchni urządzonej,
- 3) Obsługę komunikacyjną mniejszych zespołów zabudowy za pośrednictwem dróg wewnętrznych.
- 4) Poprawę układu komunikacji pieszej i rowerowej w ramach istniejących dróg.
- 5) Zmianę klasyfikacji części dróg gminnych z dróg dojazdowych (klasa D) na drogi lokalne (klasa L):
 - Nr 111008E relacji granica gm. Poddębice – Złotniki,
 - Nr 111009 relacji granica gm. Poddębice - Krzemieniew – Lubocha – Dąbrówka Nadolna,
 - Nr 111052E relacji Domaniewek – Idzikowice – Woźniki,
 - Nr 111054E relacji Kuciny – Piotrów,
 - Nr 111055E relacji Fułki – granica gm. Lutomiernsk,
 - Nr 111056E relacji Wilków – Oleśnica – Kontrewers – granica gm. Aleksandrów Łódzki,
 - Nr 111057E relacji Zdrzychów – Zagrodniki – Oleśnica – granica gm. Lutomiernsk,
 - Nr 111218E relacji granica gm. Wartkowice – Domaniewek – Brudnów – Stefanów – Dąbrówka Nadolna – Piotrów.
- 6) Utrzymanie klasyfikacji pozostałych dróg gminnych jako dróg dojazdowych (klasa D):
 - Nr 111013E relacji granica gm. Poddębice – Złotniki,
 - Nr 111051E relacji Antoniew – Aleksandrówka – granica gm. Wartkowice,
 - Nr 111053E relacji Budzynek – Stefanów,
 - Nr 111058E relacji Oleśnica – Madaje Stare – granica gm. Lutomiernsk.

▪ **Komunikacja piesza i rowerowa**

W zakresie komunikacji pieszo-rowerowej przewiduje się znaczący rozwój poprzez wskazanie nowych terenów i segregację ruchu (ciągi piesze, wydzielone ścieżki rowerowe) oraz poprawę stanu istniejącego układu komunikacji pieszej i rowerowej. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie należy ustalić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Budowa układu dróg rowerowych w gminie powinna odbywać się wg następujących zasad:

- wzdłuż istniejących tras komunikacji drogowej powinny zostać wydzielone pasy komunikacji rowerowej,
- trasa komunikacji rowerowej nie powinna być kojarzona wyłącznie z trasami układu drogowego gminy,
- układ tras rowerowych powinien łączyć wszystkie tereny rekreacyjne,
- gminny układ tras rowerowych powinien łączyć się z układem ponadlokalnym i z wyznaczonymi już szlakami turystycznymi,
- należy wyposażyć w parkingi dla rowerów obiekty użyteczności publicznej,
- wszystkie trasy powinny być oznakowane w terenie oraz posiadać nazwy własne w celu ich identyfikacji.

5.2 Kierunki rozwoju gospodarki w zakresie systemu infrastruktury sanitarnej

▪ Gospodarka wodna

Dalików jest gminą zwodociągowaną. Kierunki zagospodarowania Gminy zakładają rozwój terenów zabudowy w ramach istniejących jednostek osadniczych, przez co nie planowana jest znacząca rozbudowa sieci wodociągowej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę przewiduje się zwiększenie ilości przyłączy na obszarach korzystających z indywidualnych ujęć wody oraz wskazanych w Studium pod rozwój zainwestowania.

Zabezpieczenie odpowiedniej jakości wody i ograniczenie zużycia wody w przypadku wodociągów komunalnych wymaga:

- polepszania procesów uzdatniania wody,
- zmniejszania strat wody na sieci poprzez jej modernizację,
- racjonalnego i oszczędnego gospodarowania zasobami wód,
- inwentaryzacji i likwidacji nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji (z uwagi na złą jakość wody) studni wierconych i kopanych,
- zapewnienia standardów ilościowych i tworzenie warunków pełnej dostępności do sieci wodociągowej na terenach od dawna zurbanizowanych, wyposażonych w wodociągi w stopniu niewystarczającym,
- zapewnienia standardów jakościowych wody pitnej dostarczanej odbiorcom.

▪ Gospodarka ściekowa

Najbardziej aktualnym dokumentem, określającym sposoby odprowadzania ścieków na terenie gminy Dalików jest opracowany w 2006 r. Program gospodarki ściekowej w gminie Dalików, który zakłada realizację na ww. obszarze dwóch systemów odprowadzanie ścieków: poprzez kanalizację zbiorczą z grupową oczyszczalnią ścieków oraz oczyszczalnię przydomowe. W Gminie został zrealizowany etap odnoszący się do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie nie są planowane nowe inwestycje w tym zakresie, przy czym Studium dopuszcza budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach gdzie nie występuje możliwość skanalizowania ze względu na rozproszenie zabudowy oraz jako rozwiązanie tymczasowe do czasu podłączenia do gminnej kanalizacji.

Zgodnie z ww. programem skanalizowania gminy największa oczyszczalnia ścieków projektowana jest w Dalikowie. Mniejsze oczyszczalnie ścieków przewidziane zostały ponadto w 6 innych miejscowościach: Woźnikach, Domaniewie, Wilczycy, Oleśnicy, Sarnowie i Kontrewersie.

Podstawowe założenia skanalizowania wsi obejmują:

- na terenach zwartej zabudowy budowę kanalizacji grawitacyjnej lub grawitacyjno - pompowej,
- odprowadzanie ścieków z pojedynczych domostw do kanałów grawitacyjnych,

- zastosowanie pompowni sieciowych w najniższej położonych miejscach, za pomocą których ścieki zostaną przetłoczone do wyżej położonego kolejnego kanału grawitacyjnego lub bezpośrednio na oczyszczalnię ścieków,
- na terenach rozproszonej zabudowy realizację kanalizacji ciśnieniowej lub kanalizacji indywidualnej.

Realizacja sieci kanalizacji powinna nastąpić zgodnie z przewidzianą kolejnością w Programie gospodarki ściekowej w gminie Dalików:

1. Oczyszczalnia w Dalikowie obsługiwać będzie wsie: Dalików (realizacja w I kolejności), Krzemieniew, Dąbrówka Nadolna, Dobrzań, Gajówka, Przekora, Złotniki (w II kolejności), Lubocha, Antoniew, Władysławów (w III kolejności).
2. Oczyszczalnia w Woźnikach obsługiwać będzie wsie: Woźniki, Budzynek, Idzikowice, Domaniewek (w I kolejności), Psary (w II kolejności ze względu na rozproszoną zabudowę).
3. Oczyszczalnia w Domaniewie obsługiwać będzie Domaniew (w I kolejności), Aleksandrówkę, Krasnołany, Brudnów.
4. Oczyszczalnia w Wilczycy obsługiwać będzie wsie: Wilczyca, Fułki (w I kolejności), Zdrzychów i kolonia Zdrzychów (w II kolejności).
5. Oczyszczalnia w Oleśnicy obsługiwać będzie wsie: Oleśnica, Zagrodniki i Madaje Stare.
6. Oczyszczalnia w Sarnowie obsługiwać będzie wieś Sarnów
7. Ewentualna oczyszczalnia w Kontrewersie (ze względu na lokalizację głównie zabudowy rekreacji indywidualnej jej budowa jest ewentualna i przewidziana w momencie zrealizowania sieci kanalizacji sanitarnej w pozostałych miejscowościach).

Szczegółowe zasady dotyczące przebiegu projektowanych sieci, lokalizacji poszczególnych elementów infrastruktury oraz zakresu obsługiwanych terenów należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Za nienaruszające ustaleń Studium uznaje się realizację urządzeń związanych z gospodarką ściekową na terenach wskazanych pod inwestycje.

▪ **Odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych**

Na terenie gminy nie przewiduje się budowy zbiorczego systemu sieci kanalizacji deszczowej. W indywidualnych przypadkach:

- na terenach działalności gospodarczej,
 - na terenach przemysłowo-składowych,
 - w celu odwodnienia ciągów komunikacyjnych lub innych powierzchni uszczelnionych
- przewiduje się możliwość budowy lokalnych układów kanalizacji deszczowej, z odprowadzaniem wód opadowych do odbiorników naturalnych: rzek, cieków i rowów melioracyjnych lub do gruntu, zawsze na warunkach wynikających z przepisów o jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi.

Wszystkie obiekty, z których spływ wód opadowych lub roztopowych stanowić może zagrożenie dla środowiska naturalnego muszą oczyszczać wody opadowe we własnym zakresie i na własnym terenie.

Działania prowadzone na terenie gminy powinny iść w kierunku zapewnienia prawidłowych warunków odbioru wód opadowych poprzez utrzymywanie właściwego stanu technicznego rzek, drożności rowów melioracyjnych i odwadniających.

▪ **Gospodarka w zakresie usuwania i utylizacji odpadów**

W zakresie gospodarki odpadami w Studium zakłada się kontynuację dotychczasowych zasad gospodarowania odpadami, zgodnie z przyjętą w tym zakresie polityką gminy, określoną w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Dalików na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017.

Zgodnie z ww. Planem w Studium zakłada się:

- minimalizację ilości wytwarzanych odpadów komunalnych poprzez edukację społeczną w szkołach, środkach masowego przekazu oraz w czasie akcji promocyjnych oraz stałą informację o systemie zbiórki selektywnej,
- objęcie zorganizowanym zbieraniem odpadów wszystkich mieszkańców gminy,
- ograniczenie pozbywania się przez mieszkańców odpadów poza zorganizowanym systemem,
- promowanie zagospodarowania odpadów organicznych we własnym zakresie przez właścicieli (kompostowanie),
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych; papieru i tektury, tworzyw sztucznych, szkła i metali,
- przeznaczenie do kompostowania odpadów z pielęgnacji terenów zielonych,
- ograniczenie składowania odpadów komunalnych,
- stały nadzór nad systemem zbierania, segregacji i odzysku odpadów, poprzez zestaw wskaźników.

Gmina Dalików nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów komunalnych. Odpady wywożone są z terenu gminy, na podstawie zawartych umów, przez prywatne firmy. W nieobowiązującym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego został przewidziany teren pod ewentualną lokalizację składowiska odpadów, w obrębie Przekora. W Studium nie przewiduje się lokalizacji składowiska odpadów komunalnych w granicach gminy Dalików.

5.3 Kierunki rozwoju systemu infrastruktury energetycznej

▪ **Zaopatrzenie w energię elektryczną**

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną zakłada się utrzymanie istniejącej sieci elektroenergetycznej SN i nn, jej modernizację oraz sukcesywny rozwój na obszarach nowo zainwestowanych.

W zakresie rozwoju sieci elektroenergetycznej w Studium wskazuje się:

- 1) Dalszą sukcesywną modernizację istniejącej sieci:
 - odnośnie sieci SN modernizacja powinna przede wszystkim dotyczyć wymiany istniejących przewodów na przewody o większym przekroju w głównych liniach zasilających,
 - odnośnie sieci nn modernizacja powinna przede wszystkim dotyczyć zagęszczenia stacjami trafo 15/0,4 kV,
 - modernizacja sieci SN i nn powinna nastąpić w celu zapewnienia większej przepustowości sieci, zmniejszenia strat sieciowych i obniżenia jej awaryjności.
- 2) Budowę nowych odcinków linii 15 kV, linii nn oraz stacji transformatorowych na terenach przewidzianych pod rozwój zainwestowania.
- 3) Przebudowę niektórych fragmentów istniejącej sieci SN i nn kolidujących z ewentualnym nowym zagospodarowaniem.
- 4) W Studium wyznaczono obszar predysponowany do lokalizacji urządzeń, wytwarzających energię z energii wiatru, o mocy przekraczającej 100 kW (zgodnie z rys. Studium). Dopuszcza się na terenie całej gminy lokalizację infrastruktury technicznej, niezbędnej do obsługi ww. obszaru.

W zakresie rozwoju sieci elektroenergetycznej Studium ustala:

- 1) Pasy technologiczne (strefy kontrolowane) linii napowietrznych 15 kV i linii 220 kV, w granicach których zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym terenu wymagają opinii Właściciela linii:
 - dla linii 15 kV obowiązuje strefa kontrolowana po 7,5 m na obie strony od osi linii,
 - dla linii 220 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 50 m tj. po 25,0 m na obie strony od osi linii.

Szerokość pasa technologicznego uwzględnia zasady ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym szkodliwym dla zdrowia i środowiska oraz wymogi bezpiecznych warunków pracy w pobliżu czynnych linii elektroenergetycznych.
- 2) W pasie technologicznym linii:
 - Należy uzgadniać warunki zagospodarowania terenu oraz lokalizację wszelkich obiektów z Właścicielem linii,
 - Ustala się zakaz realizacji obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, tj.:
 - zakazuje się lokalizowania budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej typu szkoła, szpital, internat, żłobek, przedszkole i podobne oraz innych obiektów publicznych takich jak ogród publiczny, plac targowy, ogródki działkowe, cmentarz, parkingi, teren koszar itp.,
 - zakazuje się lokalizowania miejsc stałego przebywania ludzi w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, turystyczną, rekreacyjną.

Dopuszcza się odstępstwo od tej zasady za zgodą Właściciela linii, na warunkach przez niego określonych.

- Teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany, jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciela linii.
 - Zezwala się na prace eksploatacyjne, remontowe i modernizacyjne na istniejącej linii przesyłowej NN (linii 220 kV).
 - Nie należy sadzić pod linią roślinności wysokiej jak i w odległości 5,5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron),
 - Zalesienia terenów w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii,
 - Lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem oraz farm wiatrowych w bezpośrednim sąsiedztwie pasu technologicznego linii wymaga uzgodnienia z Właścicielem linii.
- 3) Dopuszcza się ewentualną budowę linii elektroenergetycznej 400 kV albo linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej 220kV.
- 4) Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych i nadziemnych obiektów i urządzeń do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach.
- 5) Na terenach wyznaczonych w studium dla nowej zabudowy, należy zapewnić możliwość lokalizacji w pasach drogowych infrastruktury technicznej, w tym kabli elektroenergetycznych umożliwiającym bezproblemowe zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć konieczność budowy infrastruktury elektroenergetycznej, najlepiej w liniach rozgraniczających dróg oraz zapewnić teren z możliwością wydzielenia działek pod stacje transformatorowe w uzgodnieniu z dysponentem sieci.

▪ **Zaopatrzenie w energię ciepłą**

Gmina Dalików nie posiada centralnego systemu ciepłowniczego a zaopatrzenie w energię ciepłą realizowane jest za pomocą indywidualnych źródeł ciepła.

W zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą w Studium nie przewiduje się budowy gminnego systemu ciepłowniczego. W zakresie medium użytego do zasilania kotłowni należy w planach miejscowych oraz ewentualnych decyzjach lokalizacyjnych przestrzegać następujących zasad:

- zaleca się odnawialne źródła energii tj. energia słoneczna, energia geotermiczna, biomasa (w tym drewno);

- dopuszcza się ogrzewanie przy zastosowaniu gazu oraz lekkiego oleju opałowego pod warunkiem zastosowania kotłów o wysokiej sprawności;
- dopuszcza się ogrzewanie przy zastosowaniu węgla i jego pochodnych pod warunkiem zastosowania kotłów o wysokiej sprawności.

▪ **Zaopatrzenie w gaz**

W zakresie zaopatrzenia w gaz w Studium przewiduje się gazyfikację poszczególnych wsi, co musi być poprzedzone opracowaniem koncepcji gazyfikacji dla gminy Dalików.

Szczegółowe zasady dotyczące przebiegu projektowanych sieci, lokalizacji poszczególnych elementów infrastruktury oraz zakresu obsługiwanych terenów należy określić na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Uznaje się za nienaruszające ustaleń Studium lokalizowanie urządzeń infrastruktury sieci gazowej na terenach przeznaczonych w Kierunkach pod zainwestowanie.

Wzdłuż istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia ustala się strefę kontrolowaną w celu zabezpieczenia przed działalnością mogącą mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągu, określoną na 15,0 m od osi na każdą stronę.

Przy realizacji sieci gazowej należy uwzględnić następujące zasady:

- Dla budownictwa jednorodzinnego szafki gazowe powinny być zlokalizowane w linii ogrodzenia a w pozostałych przypadkach w miejscu uzgodnionym z zarządzającym siecią gazową.
- Linia ogrodzeń powinna przebiegać w odległości nie mniejszej niż 1 m od gazociągu w rzucie pionowym.
- W liniach rozgraniczających gminnych dróg publicznych oraz niepublicznych należy zarezerwować trasy dla projektowanej sieci gazowej.

▪ **Odnawialne źródła energii**

W zakresie rozwoju systemów infrastruktury technicznej Studium zakłada lokalizację w granicach Gminy urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, służących do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, w tym m. in.: energii słońca, wiatru, wód powierzchniowych i wód geotermalnych.

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych wskazane jest w rozwiązaniach indywidualnych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.

Elektrownie słoneczne

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego uwzględniono rozwój energetyki słonecznej na obszarach o korzystnych warunkach klimatycznych, w tym w na terenie gminy Dalików.

Studium dopuszcza lokalizację obiektów i urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym w oparciu o energię słoneczną, do produkcji energii elektrycznej.

Proponuje się również promowanie wśród mieszkańców gminy energetyki odnawialnej ze źródeł słonecznych, a także umieszczanie kolektorów słonecznych na dachach budynków użyteczności publicznej.

Elektrownie wiatrowe

W planowaniu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego uwzględnia się rozwój energetyki wiatrowej na terenach gminy Dalików, z ograniczeniem na terenach o wysokich walorach krajobrazowych, objętych ochroną prawną, uwarunkowanym możliwością odbioru wytworzonej energii przez system energetyczny.

Dla potrzeb lokalizowania farm wiatrowych, przy zachowania ładu przestrzennego, zasad ochrony środowiska oraz zdrowia i bezpieczeństwa ludzi wyznaczono teren lokalizacji elektrowni wiatrowych z infrastrukturą związaną z obsługą tych elektrowni (infrastrukturą techniczną, obiektami i urządzeniami związanymi z przetwarzaniem i przesyłaniem energii elektrycznej) wraz z ich strefami ochronnymi. Lokalizacja tego typu infrastruktury przewidziana została w Studium na terenie sołectwa Budzynek (wsi Budzynek, Woźniki), zgodnie z rysunkiem Studium. Wskazane tereny lokalizacji turbin wiatrowych uwzględniają strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Energia wód geotermalnych

Gmina Dalików leży w zasięgu obszaru występowania wód geotermalnych, pas szacowanych zasobów wód geotermalnych przebiega przez środkowo-wschodnią część gminy na całej jej długości. Gmina położona jest w wyznaczonej w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego uzdrowskowo-rehabilitacyjnej strefie turystycznej. Obszar ten został zaznaczony na rysunku Studium. Obecnie nie planuje się rozpoczęcia działań związanych z wykorzystywaniem tego źródła energii na potrzeby gminy jednak Studium nie wyklucza możliwości realizacji inwestycji w tym zakresie.

5.4 Kierunki rozwoju systemu telekomunikacyjnego

W zakresie rozwoju systemu infrastruktury telekomunikacyjnej i teleinformatycznej zakłada się zapewnienie technicznej i przestrzennej dostępności do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej.

W Studium przewiduje się:

- utrzymanie istniejącej sieci, ewentualną wymianę starych lub zniszczonych elementów infrastruktury, w tym przyłączy, punktów dostępu itp.
- lokalizację sieci telekomunikacyjnej zarówno w tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej,
- objęcie terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych w skali wojewódzkiej i krajowej,

- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne.

6. OBSZARY, NA, KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji w gminie Dalików, rozmieszczone są na jej całym terenie. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy wyznaczyć obszary, na których będą realizowane działania służące następującym celom publicznym:

- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg publicznych, oraz urządzeń transportu publicznego,
- budowa nowych i modernizacja istniejących systemów infrastruktury technicznej, służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania,
- ochrona i rewaloryzacja nieruchomości stanowiących zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa nowych i modernizacja istniejących pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów kultury, obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- ochronie zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1

Na obszarze gminy Dalików nie występują zadania rządowe, wpisane do rejestru programów zadań rządowych służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Zgodnie z aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, przyjętą Uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dn. 21 września 2010 r. (Dz. U. Woj. Łódzkiego Nr 367, poz. 3485 z 17 grudnia 2010 r.) na terenie gminy Dalików realizowane będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- w zakresie bezpieczeństwa energetycznego - modernizacja linii elektroenergetycznej 220 kW relacji Zgierz - Adamów, przebiegającej przez północno-środkową część gminy.

- w zakresie zapewnienia ciągłości systemu ekologicznego - utworzenie Puczniewsko-Grotnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, obejmującego istniejący Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu.
- w zakresie zmniejszenia deficytu wód - realizacja obiektów małej retencji, uwzględnionych w Programie Małej Retencji województwa łódzkiego i Aneksie do Programu – zbiornika wielofunkcyjnego o powierzchni powyżej 5 ha „Wilczyca” oraz zbiorników o powierzchni poniżej 5 ha:

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBYNYCH

w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej.

8.1 Obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości

W Studium nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Dopuszcza się wskazanie takich terenów na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który powinien szczegółowo określać warunki scalania i podziału nieruchomości.

8.2 Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

W Studium nie przewiduje się przeznaczenia terenów na cele lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.

8.3 Obszary przestrzeni publicznej

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszarem przestrzeni publicznej jest obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne, określony w Studium. Obszary przestrzeni publicznej wyznaczono (zgodnie z Rys. Studium) wokół terenów centralnych wsi Dalików i Domaniew.

8.4 Tereny górnicze

Na terenie gminy znajdują się złoża kopalin o zarejestrowanych zasobach oraz obszary i tereny górnicze, ustanowione w koncesjach na wydobycie kopalin ze złóż. Zostały one szczegółowo omówiono w części II Studium. Dla wszystkich złóż istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zapewniającego integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenów górniczych, chyba, że Rada Gminy Dalików podejmie uchwałę o odstąpieniu od sporządzania planu miejscowego.

Jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji przewiduje się istotne skutki dla środowiska, dla terenu górniczego bądź jego fragmentu można sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W ramach opracowania ekofizjograficznego, opracowanego na potrzeby Studium, nie określono negatywnych dla środowiska skutków działalności określonej w wydanych koncesjach.

8.5 Tereny cmentarzy

O założeniu lub rozszerzeniu cmentarza wyznaniowego decydują właściwe władze związku wyznaniowego. Może to nastąpić tylko na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po spełnieniu wymagań określonych w przepisach odrębnych. W Studium nie wyznacza się terenów lokalizacji nowych cmentarzy.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

9.1 Obszary, dla których rozpoczęto procedurę sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Gmina Dalików opracowuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w sołectwie Budzynek, w rejonie wsi Woźniki i Budzynek podjęty Uchwałą Nr 105/12 Rady Gminy Dalików z dnia 30 maja 2012 r.

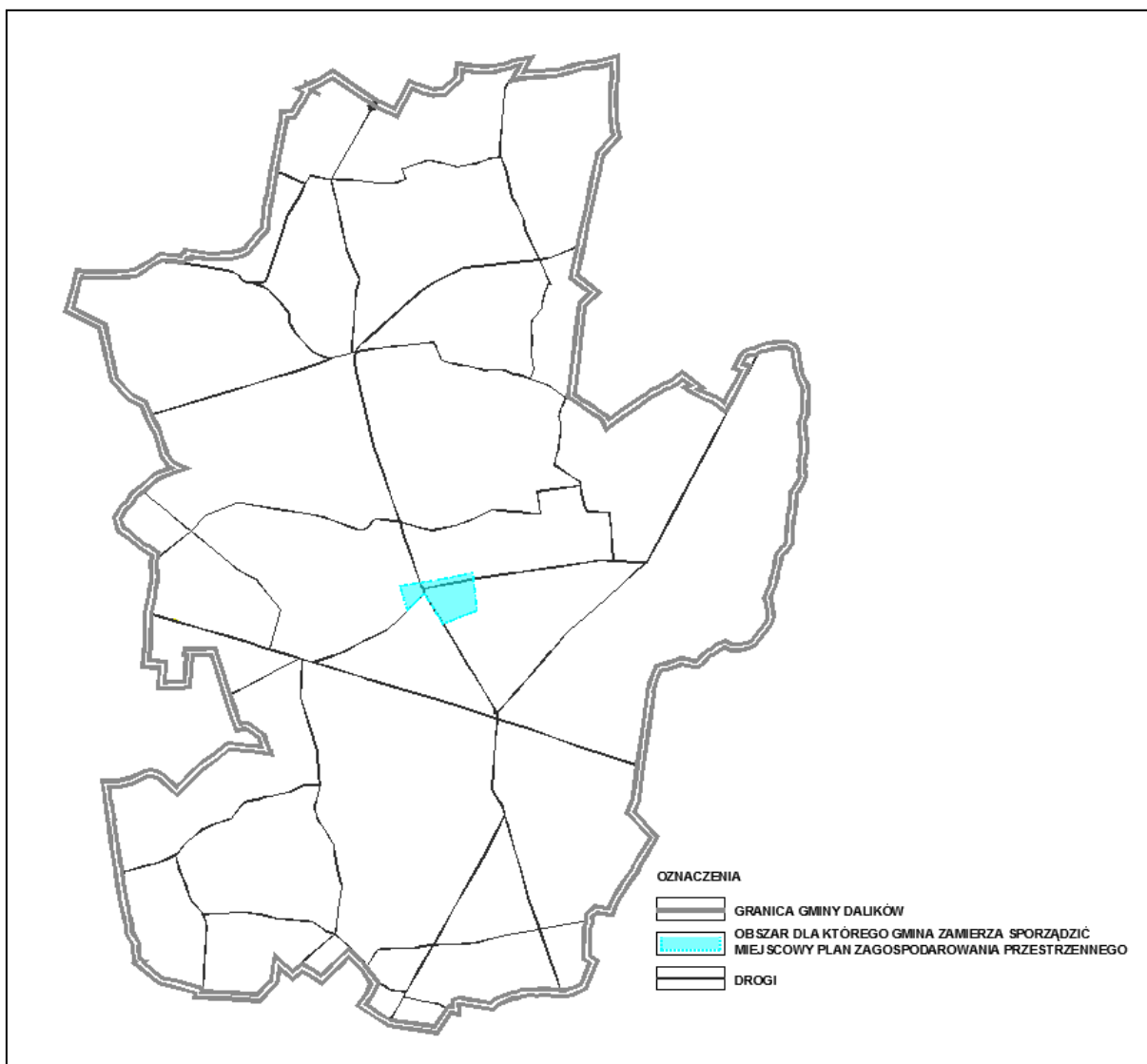
9.2 Obszary, dla których Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Analiza istniejącego zagospodarowania, uwarunkowań rozwoju i zmian zachodzących w przestrzeni gminy w aspekcie proponowanych kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego wskazuje, że w najbliższej perspektywie należy podjąć uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru centrum wsi Dalików.

Dalików, jako główny ośrodek gminny predysponowany jest do dalszego rozwoju przestrzennego, w ramach nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Ponadto centrum Dalikowa stanowi główną przestrzeń publiczną, wymagającą działań rewaloryzacyjnych w celu stworzenia reprezentacyjnej przestrzeni publicznej głównego ośrodka lokalnego.

Analiza złożonych wniosków do projektu Studium oraz ruchu budowlanego w gminie wskazała ponadto konieczność opracowania planów miejscowych o funkcji ochronnej z zakazem zabudowy dla terenów położonych w dolinie rzeki Bełdówki. Są to tereny podlegające największej presji inwestycyjnej, wynikającej z ich walorów krajobrazowych. Pomimo atrakcyjnej lokalizacji, jaką stanowią dla nowej zabudowy mieszkaniowej powinny

być bezwzględnie przed nią chronione, jako korytarze ekologiczne i priorytetowe tereny biologicznie czynne.



Rys. 13. Obszar, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

9.3 Obszary, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Projektowana zabudowa nie przewiduje konieczności uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne. Wszystkie niewielkie kompleksy leśne, które znalazły się w granicach terenów zabudowanych podlegają zachowaniu i wymagają wkomponowania w obszary zurbanizowane.

Nie wyklucza się sytuacji, gdy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy analizie pojedynczych działek, znajdzie konieczność uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

10.1 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Zgodnie z aktualnymi przepisami prawa rolniczą przestrzeń produkcyjna należy chronić, m. in. poprzez ograniczenie przeznaczenia cennych gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Ze względu na rolniczy charakter gminy i duży udział gruntów rolnych w strukturze użytkowania, działalność rolna będzie nadal dominować w gospodarce gminy. Podstawowym kierunkiem produkcji rolniczej będą uprawy polowe.

Rolnictwo jest dominującą funkcją gminy Dalików, przez co rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmuje znaczną jej powierzchnię. Rozwój przestrzenny gminy, stopniowy wzrost udziału działalności pozarolniczej a także wpływ bliskiego położenia w stosunku do aglomeracji łódzkiej, skutkuje stopniowym wyłączeniem poszczególnych terenów z użytkowania rolniczego na rzecz głównie nowych terenów mieszkaniowych.

W ramach ustaleń Studium wytypowano tereny, w których w zagospodarowaniu przestrzennym powinna nadal dominować funkcja rolnicza. Obszary te powinny pozostać w użytkowaniu rolniczym a główną formą organizacyjną powinny stać się rozwojowe gospodarstwa rodzinne.

Gospodarstwa małe powinny prowadzić wysoko wyspecjalizowaną produkcję rolniczą (warzywa, owoce, zioła, rośliny ozdobne, rośliny specjalne dla przemysłu farmaceutycznego). Dzięki temu będą w stanie sprostać wymogom rynku odnośnie, jakości, nowoczesności odmian oraz utrzymania standardów wytwarzanych produktów. Gospodarstwa rodzinne powinny łączyć się w grupy producenckie, co ułatwi im dostęp do pomocy finansowej.

Jako podstawowe kierunki kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Studium wskazuje się:

- 1) utrzymanie i rozwój rolniczej funkcji gminy poprzez prowadzenie dotychczasowej produkcji rolnej oraz rozwój rolnictwa ekologicznego,
- 2) ochronę gleb o najwyższej przydatności dla produkcji rolniczej (III klasy bonitacyjnej) oraz gleb pochodzenia organicznego, zlokalizowanych głównie w obniżeniach dolinnych rzek i innych cieków,
- 3) obowiązek ochrony istniejących urządzeń melioracji wodnych, które winny być użytkowane zgodnie z ich przeznaczeniem,
- 4) w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych i właściwych warunków odbioru wód powierzchniowych należy zachować istniejącą sieć rowów melioracyjnych.
- 5) zakaz grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu i uniemożliwiania ogólnego dostępu do brzegów rzek i innych cieków,
- 6) zwiększenie terenów zakrzewień i zadrzewień śródpolnych oraz w miarę możliwości ochronę istniejących,

- 7) przeznaczanie części najsłabszych gleb terenów rolnych pod zalesienie,
- 8) dążenie do zwiększania areału gospodarstw rolnych oraz powstawania zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego,
- 9) rozwój produkcji w zakresie specjalizacji w uprawach w małych gospodarstwach rolnych oraz promowanie ich przekształceń w gospodarstwa ekologiczne,
- 10) przekształcanie części istniejącej zabudowy zagrodowej w tereny wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i usługami, rozwijanie działalności pozarolniczej w sektorze usług i/lub produkcji,
- 11) rozwój agroturystyki i funkcji związanych z wypoczynkiem i rekreacją, szczególnie na terenach Puczniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- 12) rozwój produkcji roślinnej w kierunku upraw wykorzystywanych do produkcji biopaliw na terenach rolniczych.

Na terenach rolniczych zgodnie z rysunkiem Studium dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym farm wiatrowych, kolektorów słonecznych oraz związanej z tym infrastruktury technicznej i dróg eksploatacyjnych. Dopuszcza się także lokalizację infrastruktury technicznej oraz dróg publicznych, dojazdów. W celu minimalizacji uciążliwości na siedziby ludzkie na terenach rolniczych położonych w północno-wschodniej części gminy, w granicach obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, zakazuje się lokalizacji nowych siedlisk zabudowy zagrodowej. Dopuszcza się możliwość budowy, rozbudowy, i przebudowy infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia zapotrzebowania na poszczególne media. Przy zagospodarowaniu terenu należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z przebiegu istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej, wodociągowej oraz kanalizacyjnej spełniając wymagania określone w przepisach odrębnych.

Dla terenów, na których będą zlokalizowane obiekty i urządzenia wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych należy sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dla wszystkich terenów, które są użytkowane rolniczo pozostawia się możliwość kontynuowania takiego użytkowania. Część z terenów otwartych pozostanie utrzymana, jako tereny niezainwestowane, z dużym udziałem łąk i zadrzewień śródpolnych, zapewniając w ten sposób trwałość procesów przyrodniczych na obszarze zainwestowania gminnego oraz odpowiednie warunki klimatyczne i system przewietrzania gminy.

Bardzo duże znaczenie w zahamowaniu i odwróceniu procesów stepowienia oraz erozji wietrznej gleb mają zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne. Pełnią one na dużych otwartych terenach niezwykle ważną rolę w środowisku:

- regulują stosunki wodne,
- poprawiają agroklimat,
- osłabiają erozje wietrzną i wodną.

Istniejące zadrzewienia i zakrzaczenia powinny podlegać adaptacji oraz wkomponowaniu w nowe tereny zabudowy. Powinno dążyć się do zwiększania ich występowania, szczególnie wzdłuż: dróg, cieków i miedz.

Należy dążyć do:

- odtworzenia nasadzeń drzew wzdłuż mało uczęszczanych dróg,
- wzbogacenia nasadzeń śródpolnych o krzewy (głównie o jadalnych owocach),
- stosowania dominującego południkowego kierunku zadrzewień (ze względu na przewagę wiatrów zachodnich).

10.2 Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

Szczególne znaczenie w procesie rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego gminy mają lasy. Odgrywają one zasadniczą rolę zarówno w zakresie przyrodniczym, gospodarczym jak i rekreacyjnym. W zakresie kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej przewiduje się ochronę terenów leśnych przed zainwestowaniem. Wyjątek mogą stanowić tereny realizacji inwestycji związanych z infrastrukturą techniczną.

Ustalenia Studium przewidują:

- Objęcie wszystkich kompleksów leśnych ochroną ze względu na ich szczególną rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego, korzystnego wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki zdrowia i życia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą jak i walory krajobrazowe.
- Utrzymanie istniejących zadrzewień śródpolnych i kompleksów leśnych wraz z możliwością powiększenia w oparciu o obowiązujące przepisy.
- Zachowanie i tworzenie powiązań istniejących kompleksów leśnych.
- Racjonalną gospodarkę i użytkowanie terenów leśnych, oparte o respektowanie zasady kompensacji przyrodniczej.
- Dążenie do tworzenia drzewostanów wielogatunkowych i wielowiekowych o charakterze lasu naturalnego.
- Zachowanie łąk śródleśnych.
- Zakaz lokalizacji obiektów powodujących zanieczyszczenie powietrza, wody i gleb lub też uciążliwych dla otoczenia.

W Studium dopuszcza się:

- tworzenie zbiorników wodnych, cieków melioracyjnych, lokalizację obiektów i budynków oraz urządzeń związanych z gospodarką leśną, zgodnie z przepisami o lasach oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz urządzeń służących ochronie przeciwpożarowej,
- urządzenie punktów widokowych i miejsc wypoczynku,
- przeprowadzenie, w razie braku innych możliwości, infrastruktury technicznej.

Na terenie gminy planuje się zwiększenie powierzchni terenów leśnych poprzez zalesianie obszarów na glebach o najniższej przydatności rolniczej. Szczegółowe określenie lokalizacji obszaru zalesień winno nastąpić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Należy dążyć do rozwoju istniejących kompleksów leśnych, tworzenia w ramach możliwości zwartych obszarów leśnych wśród terenów rolnych oraz realizacji zalesień na terenach nieprzeznaczonych pod produkcję rolną a graniczących z kompleksami leśnymi.

Do terenów leśnych należy zapewnić dojazd w celu umożliwienia reagowania w sytuacjach zagrożeń, szczególnie zagrożenia pożarem.

Realizacja nowego zainwestowania nie może powodować pogorszenia warunków funkcjonowania istniejących terenów oraz korzyarzy ekologicznych.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Przez gminę Dalików nie przepływają rzeki stwarzające szczególne zagrożenie powodzią. Obszary wzdłuż cieków oraz lokalne obniżenia terenu są miejscami występowania okresowych podtopień. Wzdłuż istniejących cieków wyznaczono obniżenia dolinne, stanowiące teren w pierwszej kolejności zalewany wodami w sytuacji wystąpienia wody z koryta cieku.

W celu ograniczenia niebezpieczeństwa powodzi, zalań i podtopień postuluje się:

- ograniczenie lokalizacji zabudowy na obszarach łąk i pastwisk w wyznaczonych obniżeniach dolinnych, w szczególności w dolinie rzeki Beldówki i Gnidy,
- w przypadku remontowania istniejącej zabudowy postuluje się wprowadzanie rozwiązań technicznych, ograniczających powstawanie szkód ewentualnych podtopień i zalań,
- utrzymanie przyrodniczej funkcji łąk i pastwisk,
- utrzymanie śródpolnych oczek wodnych oraz zadrzewień i zakrzewień,
- zwiększenie retencji zbiornikowej.

W celu przeciwdziałania ewentualnym podtopieniom, zgodnie z Wojewódzkim programem małej retencji dla województwa łódzkiego, na terenie gminy Dalików proponuje się budowę zbiorników retencyjnych o towarzyszącej funkcji rekreacyjnej:

- o powierzchni powyżej 5 ha – zbiornik „Wilczyca” (sołectwo Wilczyca),
- o powierzchni poniżej 5 ha – zbiornik „Woźniki” (sołectwo Budzynek), „Domaniew” (sołectwo Domaniew), „Psary” (sołectwo Psary), „Gajówka” (sołectwo Gajówka).

Dla ograniczenia zagrożenia związanego z podtopieniami powodowanymi przez wody opadowe i roztopowe należy zachować drożności istniejących cieków oraz możliwości spływu wód opadowych lub roztopowych zgodnie z naturalnym ukształtowaniem terenu. Zmiana ukształtowania terenu lub przebiegu cieków może być dokonana jedynie w sytuacji zapewnienia odpływu wód w sposób niezakłócający stosunków wodnych na terenach działek sąsiednich.

W granicach gminy Dalików nie występują naturalne zagrożenia geologiczne oraz obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

W Gminie Dalików nie ma obszarów ani obiektów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. O ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271)

W Gminie Dalików nie ma obszarów pomników zagłady, o których mowa w ustawie o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, Poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, Poz. 984 i Nr 153, Poz. 1271).

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

14.1 Obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji

Pojęcie rehabilitacji dotyczy głównie obszarów wymagających przekształceń, odnowy oraz modernizacji obszarów zabudowanych, na których występują niekorzystne zjawiska w tkance architektonicznej. Na terenie Gminy Dalików, nie przewidziano obszarów do przekształceń i rehabilitacji.

14.2 Obszary wymagające rekultywacji

Na terenie gminy Dalików za obszary wymagające rekultywacji uznano:

- tereny eksploatacji powierzchniowej surowców.

W przypadku likwidacji zakładu górniczego przedsiębiorca zobowiązany będzie do przeprowadzenia rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej. Rekultywacja powinna przebiegać w kierunku rolnym lub leśnym, dopuszczalny jest jednak inny kierunek rekultywacji w przypadku, gdy warunki naturalne oraz stan istniejący nieeksploatowanego złoża predysponują dany obszar do innej formy zagospodarowania.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREFY OCHRONNE

Na terenie gminy nie ustanowiono terenów zamkniętych ze względu na bezpieczeństwo i obronność państwa zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2010 r. Nr 193 poz. 1287 z późniejszymi zmianami).

16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) obszarem problemowym jest *obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Art. 2 pkt. 7).

Obszar gminy Dalików zaliczony został do obszaru problemowego wskazanego w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, jako obszar największego deficytu wód.

Problem deficytu wód jest szczególnie odczuwalny w północno-zachodniej części województwa łódzkiego. Jest to obszar o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa jednak charakteryzujący się niską lesistością jak i niską zdolnością retencjonowania wody. Jest to obszar problemowy w skali kraju, obejmujący również część województwa kujawsko-pomorskiego oraz całą Wielkopolskę. Dla ograniczenia ujemnych skutków suszy w tych obszarach działania winny być ukierunkowane na zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej oraz na racjonalną gospodarkę wodną.

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa w celu ograniczenia negatywnych skutków suszy w obszarach największego deficytu wód wskazane jest:

- zwiększenie naturalnej retencji: wprowadzenie zalesień i zadrzewień oraz ochrona stawów, oczek wodnych i mokradel,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, dostosowanie struktury upraw, agrotechniki i gatunków w rolnictwie do występującego deficytu wód przy ograniczonych możliwościach retencjonowania wód,
- odbudowa istniejących systemów nawodnień oraz budowa urządzeń melioracji wodnych, zgodnie z Planem nawodnień rolniczych dla województwa łódzkiego,
- realizacja zbiorników małej retencji, ujętych w Wojewódzkim Programie Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego i Aneksie do programu. W ramach ww. programu, projektowany w gminie Dalików, zbiornik „Wilczyca” został uznany za jeden z priorytetowych zbiorników o powierzchni powyżej 5 ha, przy czym równie ważna jest realizacja pozostałych zbiorników (o powierzchni poniżej 5 ha) oraz urządzeń wodnych retencji korytowej.

W ramach ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików nie wyznacza się innych obszarów problemowych. Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy nie wskazała obszarów, które można by było określić, jako obszary problemowe na poziomie lokalnym.

CZĘŚĆ IV – UZASADNIENIE ORAZ SYNTEZA

1. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Na podstawie dotychczasowych zmian zachodzących w sferze społeczno-gospodarczej gminy, w szczególności w jej zagospodarowaniu, Rada Gminy Dalików, uznała za konieczne dokonanie aktualizacji przyjętej polityki przestrzennej. Na podstawie art. 27 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późniejszymi zmianami) podjęła uchwałę Nr 69/11 z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików.

Celem opracowania niniejszej zmiany Studium jest dostosowanie polityki przestrzennej gminy do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy jak i regionu. Gmina stanowi miejsce dynamicznej realizacji inwestycji, związanych z budownictwem mieszkaniowym jednorodzinnym. Zagospodarowanie gminy podlega przekształceniom funkcjonalno-przestrzennym, zmieniającym jej krajobraz z typowo wiejskiego na krajobraz strefy podmiejskiej, z przewagą zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz letniskowej.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików, sformułowane zostały w oparciu o:

- uwarunkowania zewnętrzne: polityka państwa i województwa określone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego,
- uwarunkowania przyrodnicze: położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna, wody powierzchniowe i podziemne, surowce naturalne, warunki klimatyczne, szata roślinna, świat zwierzęcy,
- uwarunkowania kulturowe: obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską, tradycje,
- uwarunkowania społeczno – gospodarcze: warunki, jakość życia i potrzeby mieszkańców, potencjał demograficzny, stan prawny gruntów,
- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu, a także powiązania komunikacyjne.

Wykonane analizy, w oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego wykazały zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, głównie pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w mniejszym stopniu rekreacji indywidualnej. Wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym tereny gminy tracą stopniowo swój wiejski charakter na rzecz podmiejskiego, o intensywniejszym zagospodarowaniu. Ustalenia zmiany Studium zapewniają tereny pod dalszy rozwój sieci osadniczej o przeważającej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z usługami oraz towarzyszącą zielenią, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasad ich uzbrojenia.

Za priorytetowe uznano zapewnienie równowagi pomiędzy postępującym zainwestowaniem terenów a ochroną wartości ekologicznych i kulturowych. W celu ich zapewnienia ustalono zasady ochrony dóbr kultury, wprowadzono ustalenia pozwalające na kontrolę nad zainwestowaniem terenów jak i ochronę gruntów rolnych i leśnych.

Rozwiązania przyjęte w zmianie Studium umożliwiają dalszy gospodarczy rozwój gminy, poprzez stworzenie oferty dla potencjalnych inwestorów - wyznaczenie terenów aktywności produkcyjno-usługowej.

Kolejnym ważnym elementem zmiany Studium jest określenie obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z energii wiatru o mocy przekraczającej 100 kV wraz ze strefą oddziaływania. Obszar ten przewidziany został w północno-wschodniej części gminy, w okolicach wsi Budzynek.

2. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

W oparciu o uwarunkowania oraz stan istniejący zagospodarowania przestrzennego w Studium określono następujące główne cele polityki przestrzennej gminy Dalików:

1. Ochrona środowiska przyrodniczego, realizowana poprzez ochronę już istniejących form ochrony przyrody oraz ochronę terenów przyrodniczo i krajobrazowo cennych nie objętych dotychczas ochroną prawną. Rozwój przestrzenny gminy powinien odbywać się w oparciu o:

- ochronę już istniejących form ochrony, szczególnie omówionych w części II Studium (Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego),
- ograniczenie inwestycji szkodliwych dla środowiska poprzez ograniczenie szkodliwych technologii w już istniejących obiektach oraz lokalizację nowych inwestycji o ograniczonym negatywnym wpływie na środowisko,
- ochronę korytarzy ekologicznych cieków – utrzymywania na nich dotychczasowego użytkowania, tworzenia wzdłuż nich pasów wolnych od zabudowy, lokalizacji zalesień i zadrzewień (za wyjątkiem lokalizacji urządzeń służących ochronie przed zalewaniem i podtapianiem).

2. Ochrona środowiska kulturowego, realizowana poprzez:

- przestrzeganie już ustanowionych form ochrony, szczególnie omówionych w części II Studium (Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego),
- zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego poprzez prowadzenie polityki sprzyjającej ochronie środowiska kulturowego, w tym walorów krajobrazowych obszarów wiejskich,
- ustanowienie nowych form ochrony, obejmujących poszczególne elementy środowiska kulturowego.

3. Dywersyfikacja kierunków rozwoju gminy przejawiająca się w dążeniu do zminimalizowania ryzyka związanego z niekorzystną koniunkturą na rynku rolnym, a także problemami wynikającymi z jednokierunkowego rolnego charakteru gminy, poprzez:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wypoczynkowej poprzez wskazanie nowych terenów pod inwestycje na obszarach preferowanych do rozwoju funkcji turystycznej i wypoczynkowej,
- zwiększenie wpływów do budżetu gminy poprzez stworzenie warunków do inwestowania na terenach wyznaczonych pod rozwój aktywności gospodarczej, znajdujących się m. in. w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej nr 72,
- tworzenie na rynku pracy warunków dla rozwoju usług powiązanych z rolnictwem oraz z poza tego sektora,
- racjonalny rozwój osadnictwa na terenie gminy, koncentrację zabudowy w granicach istniejących ośrodków wiejskich,
- rozwój infrastruktury technicznej poprzez jej sukcesywną modernizację i rozbudowę.

4. Podniesienie komfortu życia mieszkańców poprzez:

- podnoszenie bezpieczeństwa na terenie gminy, w tym ochrona przed powodzią i podtopieniami w ramach rozwoju infrastruktury hydrotechnicznej zapobiegającej zalewaniu oraz ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy na terenach zagrożonych podtopieniami i zalaniem
- rozbudowę infrastruktury społecznej (usług podstawowych),
- podnoszenie standardu istniejącej zabudowy, w tym otaczającej ją przestrzeni otwartej poprzez kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej z terenami zieleni urządzonej,
- rozbudowę komunikacyjnej infrastruktury technicznej (dróg, chodników, ścieżek rowerowych) oraz infrastruktury związanej z gospodarką wodno - ściekową (działania w celu skanalizowania terenów zwodociągowanych).

Realizacja celów polityki przestrzennej Gminy powinna odbywać się z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej obszaru, służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików dokonano weryfikacji merytorycznej, wynikającej z wymogów określonych w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dalików zaproponowano nowy podział funkcjonalno – przestrzenny gminy na strefy polityki przestrzennej. Podział ten uwzględnia obecne zagospodarowanie przestrzenne gminy a także uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w tym m. in.: uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, społeczne i gospodarcze. Jest również odpowiedzią na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy oraz tendencje w budownictwie i inwestycjach gospodarczych.

Ponieważ Studium jest dokumentem przedstawiającym politykę przestrzenną prowadzoną na terenie gminy, kontynuacja celów wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dalików, powinna być zapewniona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.